

**T.C.**  
**Marmara Üniversitesi**  
**Eğitim Bilimleri Enstitüsü**  
**Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı**  
**Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı**

**ERGENLERDE ANNE BABA TUTUMLARI İLE DUYGUSAL  
ÖZERKLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE  
GÖRE İNCELENMESİ (DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ)**

**Fatma KOÇ**  
**(Yüksek Lisans Tezi)**

**İstanbul, 2019**

**T.C.**  
**Marmara Üniversitesi**  
**Eğitim Bilimleri Enstitüsü**  
**Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı**  
**Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı**

**ERGENLERDE ANNE BABA TUTUMLARI İLE DUYGUSAL  
ÖZERKLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE  
GÖRE İNCELENMESİ (DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ)**

**Fatma KOÇ**  
**(Yüksek Lisans Tezi)**

**Danışman**  
**Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN**

**İstanbul, 2019**

**Tüm kullanım hakları**



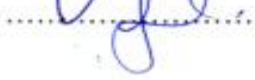
**M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.**

**©2019**



## ONAY

Fatma KOÇ tarafından hazırlanan “Ergenlerde anne baba tutumları ile duygusal özerklik arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Düzce ili örneği)” konulu bu çalışma 25/04/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
TEZ DANIŞMANI:	Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN	
JÜRİ ÜYESİ:	Doç. Dr. Müge YUKAY YÜKSEL	
JÜRİ ÜYESİ:	Doç. Dr. Füsun EKŞİ	

## ÖZGEÇMİŞ

- 2010 Maltepe ECA Elginkan Anadolu Lisesi
- 2014 Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalından mezun olma
- 2014 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Programına giriş
- 2014 Bağcılar Türk-İsveç Kardeşlik İlkokulu' nda Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanlık
- 2017 Şehit Osman Yılmaz Anadolu İmam Hatip Lisesi' nde Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanlık
- 2018 Düzce Rehberlik ve Araştırma Merkezi' nde Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanlık (halen)

## İLETİŞİM BİLGİLERİ

Görev yeri: Düzce Rehberlik ve Araştırma Merkezi

E-posta: fatma-aydin1@hotmail.com

## ÖNSÖZ

Tez yazım sürecine başladığım andan itibaren çalışmamın her aşamasında engin bilgi ve deneyimleriyle bana destek olan ve vakit ayıran, anlayışı ve hoşgörüsüyle beni motive eden tez danışmanım Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN' e öncelikle çok teşekkür ediyorum.

Eğitim sürecim boyunca desteklerini esirgemeyen, beni yetiştiren ve bugün olduğum kişi olmamı sağlayan kocaman aileme; çocukları olduğum için gurur duyduğum annem Ayşe AYDIN ve babam Mürsel AYDIN'a, teşekkür ederim.

Ailemizin neşe kaynağı sevgili yeğenlerim, Özgür, Mina, Elif ve Meryem' e teşekkür ederim.

Attığım her adımda yanımda olan, tez sürecinde yaşadığım zorluklara sabırla destek olan, en yakın arkadaşım ve seçtiğim ailem; merhameti, hoşgörüsü ve anlayışıyla bana iyi bir insan olmayı öğreten biricik eşim Cihan KOÇ' a teşekkür ederim.

Fatma KOÇ

## ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Düzce ilinde öğrenim gören lise öğrencisi ergen bireylerin, algıladıkları anne baba tutumları ile duygusal özerklikleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Çocukluktan yetişkinliğe geçilen ve bireyin kişiliğinin oluşmasında önemli role sahip olan ergenlik dönemi, çeşitli gelişim görevlerini içinde barındırmaktadır. Bu görevlerden biri de duygusal özerkliktir. Bireyin kişiliğinin belirlenmesinde doğrudan etkisi olması açısından araştırma konusunun önem arz ettiği düşünülmektedir.

İlişkisel tarama modelinde hazırlanan araştırmanın örneklemini, 2018-2019 eğitim öğretim yılında düzce ilinde bulunan 6 farklı lise de öğrenim gören 9. 10. 11. ve 12. Sınıf öğrencisi 568 lise öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, ergenlerin algıladıkları anne baba tutumlarını ölçmek amacıyla Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen ve Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından revize edilen “Anne baba tutumları ölçeği” ve duygusal özerklik düzeylerini belirlemek amacıyla Steinberg ve Silverberg (1986) tarafından geliştirilen “Duygusal özerklik ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin duygusal özerklikleri ile araştırmanın süreksiz değişkenlerinden; cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babanın boşanmış olması durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin anne baba tutumları ile araştırmanın süreksiz değişkenlerinden; cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi, akademik başarı, sosyoekonomik gelir düzeyi, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Araştırma sonucunda, “demokratik tutum” ile duygusal özerklik toplam puanı ve tüm alt boyutlarında (idealleştirmeme, bağımsızlık, bireyleşme) pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $p<.01$ ). “koruyucu-istekçi tutum” ile duygusal özerklik toplam puanı ve bireyleşme alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $p<.01$ ). “otoriter tutum” ile duygusal özerklik toplam puanı ve tüm alt boyutlarında (idealleştirmeme, bağımsızlık, bireyleşme) negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $p<.01$ ).

Anahtar kelimeler: Anne baba tutumları, duygusal özerklik, ergenlik



## ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the relationship between perceived parental attitudes and emotional autonomy of high school students studying in Düzce province according to various variables. The adolescence period, which is a period that has been passed from childhood to adulthood and has an important role in the formation of the personality of the individual, includes various developmental tasks. One of these tasks is emotional autonomy. It is thought that the subject of research is important in terms of having a direct effect on the determination of the personality of the individual.

The sample of the research, which was prepared in the relational screening model, consists of 568 high school students in 9th, 10th, 11th and 12th grade students who are studying at 6 different high schools in Düzce province in 2018-2019 academic year.

In the study, personal information form prepared by the researcher, "Parental attitudes scale for measuring parents" developed by Kuzgun (1972) and revised by Kuzgun and Eldeleklioğlu (2005) to measure the perceived parental attitudes of adolescents and "Emotional autonomy scale" developed by Steinberg and Silverberg (1986) to determine the levels of emotional autonomy were used.

In the study, a significant relationship was found between emotional autonomy of students and discontinuous variables of research including gender, type of school, class level, number of siblings, birth order, and divorce of parents. A significant difference was found between parental attitudes of students and discontinuous variables of the study including gender, school type, grade level, academic achievement, socioeconomic income level, number of siblings, mother and father education level.

As a result of the research, a positive correlation was found between democratic attitude and emotional autonomy total score and all sub-dimensions (parental deidealization, individuation, non-dependency on parents) ( $p < .01$ ) A significant negative relationship was found between the protective-desirable attitudes and emotional autonomy total score and individualization sub-dimension. Significant negative correlation was found between authoritarian attitude and emotional autonomy total score and all sub-dimensions (parental deidealization, individuation, non-dependency on parents) ( $p < .01$ )

Key words: parental attitudes, emotional autonomy, adolescence

# İÇİNDEKİLER

<b>ONAY</b> .....	i
<b>ÖZGEÇMİŞ</b> .....	ii
<b>ÖNSÖZ</b> .....	iii
<b>ÖZET</b> .....	iv
<b>ABSTRACT</b> .....	v
<b>İÇİNDEKİLER</b> .....	vi
<b>TABLolar LİSTESİ</b> .....	xi
<b>BÖLÜM I: GİRİŞ</b> .....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem.....	6
1.2.1. Alt Problemler .....	6
1.3. Önem.....	7
1.4. Sınırlılıklar .....	7
1.5. Sayıltılar.....	7
1.6. Tanımlar.....	8
<b>BÖLÜM II: ALAN YAZIN/ İLGİLİ ARAŞTIRMALAR</b> .....	9
2.1. Ergenlik Dönemi.....	9
2.1.1. Ergenlik Dönemi Özellikleri .....	12
2.1.2. Ergenlik Dönemi Ve Anne Baba İle İlişkiler .....	14
2.2. Anne Baba Tutumları.....	16
2.2.1. Anne Baba Tutumlarının Oluşumuna Etki Eden Faktörler.....	18
2.2.2. Anne Baba Tutumlarına Dair Çeşitli Sınıflandırmalar .....	20

2.2.2.1. Baumrind' in Anne Baba Tutumları Sınıflandırması.....	21
2.2.2.2. Maccoby Ve Martin' in Anne Baba Tutumları Sınıflandırması .....	23
2.2.2.3. Yaygın Olarak Gözlemlenen Anne Baba Tutumları.....	24
2.2.2.3.1. Demokratik Tutum .....	24
2.2.2.3.2. Koruyucu- İstekçi Tutum.....	25
2.2.2.3.3. Otoriter Tutum .....	26
2.3. Duygusal Özerklik .....	27
2.3.1. Özerklik.....	27
2.3.2. Özerklik Alt Türleri.....	29
2.3.2.1. Davranışsal Özerklik.....	30
2.3.2.2. Değer Özerkliği.....	31
2.3.2.3. Duygusal Özerklik .....	31
2.3.2.3.1. Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu .....	34
2.3.2.3.2. Ebeveynden Bağımsızlaşma Alt Boyutu .....	34
2.3.2.3.3. Bireyleşme Alt Boyutu .....	34
2.3.2.3.4. Ebeveyni Bir Birey Olarak Görme Alt Boyutu .....	35
2.4. Araştırma Konusu İle İlgili Yapılan Araştırmalar .....	35
2.4.1. Algılanan Anne Baba Tutumları İle İlgili Bazı Araştırmalar.....	35
2.4.2. Duygusal Özerklik İle İlgili Bazı Araştırmalar .....	40
<b>BÖLÜM III: YÖNTEM .....</b>	<b>49</b>
3.1. Araştırma Modeli .....	49
3.2. Evren Ve Örneklem .....	49
3.3. Veri Toplama Araçları .....	50
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu .....	50
3.3.2. Anne Baba Tutumları Ölçeği .....	50
3.3.3. Duygusal Özerklik Ölçeği.....	51
3.4. Verilerin Toplanması .....	52

3.5. Verilerin Çözümlemesi .....	53
<b>BÖLÜM IV: BULGULAR .....</b>	<b>55</b>
4.1. Örneklem Grubunun Genel Yapısına Ait Veriler .....	55
4.2. Araştırmanın Amaçlarına İlişkin Analiz Verileri .....	59
4.2.1. Duygusal Özerklik Ölçeği Ve Alt Boyutları Analizleri .....	59
4.2.2. Anne Baba Tutumları Alt Boyutları Analizleri.....	85
4.2.3. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanları İle Duygusal Özerklik Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyon .....	115
<b>BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....</b>	<b>118</b>
5.1. Sonuçlar .....	118
5.1.1. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Bakımından Değerlendirilmesi İle İlgili Sonuçlar .....	119
5.1.2. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Bakımından Değerlendirilmesi İle İlgili Sonuçlar .....	120
5.1.3. Anne Baba Tutumları İle Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkiye İlişkin Sonuçlar.....	123
5.2. Tartışma .....	124
5.2.1. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi İle İlgili Tartışma.....	124
5.2.1.1. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	124
5.2.1.2. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	125
5.2.1.3. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	125
5.2.1.4. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Algıladıkları Akademik Başarı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	127
5.2.1.5. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Sosyoekonomik Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	127
5.2.1.6. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	128

5.2.1.7. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	128
5.2.1.8. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu.....	128
5.2.1.9. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	129
5.2.1.10. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	130
5.2.1.11. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	130
5.2.2. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi İle İlgili Tartışma.....	130
5.2.2.1. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	130
5.2.2.2. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	131
5.2.2.3. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	132
5.2.2.4. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	133
5.2.2.5. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Sosyoekonomik Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu.....	133
5.2.2.6. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	134
5.2.2.7. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	135
5.2.2.8. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu.....	135
5.2.2.9. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	136
5.2.2.10. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	136
5.2.2.11. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu .....	137
5.2.3. Anne Baba Tutumları İle Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkiye İlişkin Tartışma.....	137

5.3 Öneriler .....	139
5.3.1. Uygulayıcılara Öneriler .....	139
5.3.2. Araştırmacılara Öneriler .....	140
<b>KAYNAKÇA</b> .....	142
<b>EKLER</b> .....	150



## TABLolar LİSTESİ

Tablo 4. 1. Cinsiyet Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	55
Tablo 4. 2. Okul Türü Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	55
Tablo 4. 3. Sınıf Seviyesi Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	56
Tablo 4. 4. Akademik Başarı Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	56
Tablo 4. 5. Algılanan Gelir Durumu Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .	56
Tablo 4. 6. Kardeş Sayısı Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	57
Tablo 4. 7. Doğum Sırası Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	57
Tablo 4. 8. Anne Baba Boşanmış Olma Durumuna Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	57
Tablo 4. 9. Pansiyonda Kalma Durumuna Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	57
Tablo 4. 10. Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	58
Tablo 4. 11. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları .....	58
Tablo 4. 12. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanı Ve Alt Boyutlarından Alınan Puanlara Göre Örneklem, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve Standart Hata Değerleri .....	58
Tablo 4. 13. Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Alınan Puanlara Göre Örneklem, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve Standart Hata Değerleri .....	59
Tablo 4. 14. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	60
Tablo 4. 15. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	60
Tablo 4. 16. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	61
Tablo 4. 17. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	61
Tablo 4. 18. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapmış Olduğumuz Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	62
Tablo 4. 19. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapmış Olduğumuz Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	62
Tablo 4. 20. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini	

Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonrası Post Hoc Scheffe Testi Verileri .....	63
Tablo 4. 21. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	64
Tablo 4. 22. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	64
Tablo 4. 23. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri ...	65
Tablo 4. 24. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Scheffe Testi Verileri	66
Tablo 4. 25. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	66
Tablo 4. 26. Duygusal Özerklik İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Scheffe Testi Verileri .....	67
Tablo 4. 27. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	68
Tablo 4. 28. Duygusal Özerklik Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri	69
Tablo 4. 29. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	69
Tablo 4. 30. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	70
Tablo 4. 31. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde	



	Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	70
Tablo 4. 32.	Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	71
Tablo 4. 33.	Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	71
Tablo 4. 34.	Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	72
Tablo 4. 35.	Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	72
Tablo 4. 36.	Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	72
Tablo 4. 37.	Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	73
Tablo 4. 38.	Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri ...	73
Tablo 4. 39.	Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	74
Tablo 4. 40.	Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri .....	74
Tablo 4. 41.	Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	75

Tablo 4. 42. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	75
Tablo 4. 43. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri ...	76
Tablo 4. 44. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	76
Tablo 4. 45. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Scheffe Testi Verileri .....	77
Tablo 4. 46. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	77
Tablo 4. 47. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	78
Tablo 4. 48. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	78
Tablo 4. 49. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynlerinin Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	79
Tablo 4. 50. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynlerinin Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	79
Tablo 4. 51. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynlerinin Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	79
Tablo 4. 52. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	80

Tablo 4. 53. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	80
Tablo 4. 54. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	81
Tablo 4. 55. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	81
Tablo 4. 56. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	81
Tablo 4. 57. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	82
Tablo 4. 58. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	82
Tablo 4. 59. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	83
Tablo 4. 60. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	83
Tablo 4. 61. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	83
Tablo 4. 62. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	84
Tablo 4. 63. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını	

Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	84
Tablo 4. 64. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	85
Tablo 4. 65. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	86
Tablo 4. 66. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	86
Tablo 4. 67. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	87
Tablo 4. 68. Anne Baba Tutumları Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri .....	88
Tablo 4. 69. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Toplam Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	89
Tablo 4. 70. Anne Baba Tutumları Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri.....	90
Tablo 4. 71. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Toplam Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	91
Tablo 4. 72. Anne Baba Tutumları Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Tamhane' sTesti Verileri.....	92
Tablo 4. 73. Anne Baba Tutumları Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	93
Tablo 4. 74. Anne Baba Tutumları Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık	

	Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri.....	94
Tablo 4. 75.	Anne Baba Tutumları Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	94
Tablo 4. 76.	Anne Baba Tutumları Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	95
Tablo 4. 77.	Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	95
Tablo 4. 78.	Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	96
Tablo 4. 79.	Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri .....	96
Tablo 4. 80.	Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	97
Tablo 4. 81.	Anne Baba Tutumları Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Tamhane' s Testi Verileri .....	98
Tablo 4. 82.	Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	98
Tablo 4. 83.	Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri .....	99
Tablo 4. 84.	Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	100

Tablo 4. 85. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	100
Tablo 4. 86. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	100
Tablo 4. 87. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri.....	101
Tablo 4. 88. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	102
Tablo 4. 89. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri.....	102
Tablo 4. 90. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	103
Tablo 4. 91. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri .....	104
Tablo 4. 92. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	104
Tablo 4. 93. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	105
Tablo 4. 94. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	105
Tablo 4. 95. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Gösterip	

Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	105
Tablo 4. 96. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamli Farklilik Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	106
Tablo 4. 97. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamli Farklilik Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	106
Tablo 4. 98. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamli Farklilik Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	107
Tablo 4. 99. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamli Farklilik Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	107
Tablo 4. 100. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamli Farklilik Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları .....	107
Tablo 4. 101. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	108
Tablo 4. 102. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklilik Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri.....	108
Tablo 4. 103. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	109
Tablo 4. 104. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklilik Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri.....	110
Tablo 4. 105. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	110

Tablo 4. 106. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri.....	111
Tablo 4. 107. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	111
Tablo 4. 108. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Tamhane' s Testi Verileri .....	112
Tablo 4. 109. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	113
Tablo 4. 110. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri.....	113
Tablo 4. 111. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri .....	114
Tablo 4. 112. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri.....	115
Tablo 4. 113. Anne-Baba Tutumları Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanları İle Duygusal Özerklik ölçeği Toplam Ve Alt Boyutu Puanları Arasındaki İlişkinin Anlamli Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yaptığımız Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları .....	115
Tablo 4. 114. Anne-Baba Tutumları Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanları İle Duygusal Özerklik ölçeği Toplam Ve Alt Boyutu Puanları Arasındaki İlişkinin Anlamli Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yaptığımız Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları .....	116
Tablo 4. 115. Anne-Baba Tutumları Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanları İle Duygusal Özerklik ölçeği Toplam Ve Alt Boyutu Puanları Arasındaki İlişkinin Anlamli Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yaptığımız Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları .....	116



## BÖLÜM I: GİRİŞ

Bu bölümde, araştırma konusunu oluşturan problem durumu açıklanarak, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve sayıltıları belirtilerek, konu ile ilgili kavramlara ve tanımlara yer verilmiştir.

### 1.1. Problem Durumu

Çocukluktan yetişkinliğe geçişin yaşandığı dönem olarak nitelendirilen ergenlik döneminin, bireyin geleceğinin şekillenmesinde ve kişiliğinin belirlenmesinde rolü oldukça fazladır. Bu nedenle gelişim dönemleri içerisinde üzerinde önemle durulmuş ve birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Aracı (2012)'nin Steinberg ve Morris' den aktardığı bilgiler doğrultusunda ergenlikle ilgili bilimsel çalışmaların başlaması ile beraber araştırmacıların en çok yoğunlaştığı konu bu dönemde geçirilen psikolojik süreçleri açıklamak ve öngörebilmek olmuştur. Kulaksızoğlu (2004) ergenlik döneminin özel bir süreç olduğunu; boyca, bedence, büyüme ile birlikte sosyal, duygusal, hormonal, cinsel, zihinsel ve kişisel değişme ve gelişmelerin yaşandığı, buluş ile başlayıp bedence büyüme ile sona eren dönem olduğunu ifade etmiştir. Yavuzer (1991) ergenlik döneminin kız çocuklarında 10-12, erkek çocuklarında 12-14 yaşlarında başladığını ve 20' li yaşlara kadar sürecin devam ettiğini belirtmiştir. Bu süreçte birey hızla fizyolojik ve sosyo-psikolojik bağlamda olgunlaşma ve gelişim yaşamaktadır. Yaşanan bu olgunlaşma, değişim ve gelişim süreci bireyin kimlik algısı kazanarak özerkleşmesini ve sosyal anlamda yaratıcılığının artmasını sağlar. Ergenlik döneminde bu değişimlerin meydana gelmesinde ve bireyin ruh sağlığı üzerinde etkisi olan pek çok çevresel faktör bulunmaktadır. Bu faktörler arasında bireye en çok etki eden, dünyaya gelişiyle beraber etkisinde kalmaya başladığı aile ortamı ve ebeveynlerdir. Birey fiziksel ve sosyal çevreye uyum aşamasında, bebeklikten itibaren en çok desteği ailesinden alır. Kendi kendisine yetebilen bir birey olabilmesinde aile ortamının büyük oranda etkisi vardır (Yavuzer, Köknel, Kulaksızoğlu, Ayhan, Dodurgalı, Ekşi, 2011, s.13).

Toplumların temelini oluşturan en küçük yapı ailedir. Toplumun meydana gelmesi, olumlu nitelikler taşıması ve sağlıklı bir yapıya sahip olması; toplumu oluşturan bireylerin taşıdıkları olumlu niteliklerle mümkün olabilmektedir. Bunun gerçekleşmesi

yani bireyin olumlu niteliklere sahip olabilmesi de içinde yaşadığı aile yapısının olumlu etkileriyle mümkün olacaktır. Ergenlik döneminde bireyin oluşturduğu davranış kalıpları, geliştirdiği sosyal beceriler, ergenin kendini kabul düzeyi, ebeveyn ve arkadaş ilişkileri ve ergenin sağlıklı özerklik geliştirmesi önemlidir. Birey bağımsızlığını ve kişisel kimlik duygusunu kazandığında ergenlik dönemi sona erer (Derman, 2008). Tüm bu gelişim görevlerini yerine getirme, kimlik oluşturma ve özerkleşmeyi gerçekleştirirken, birey en çok içinde büyüdüğü ailenin ve maruz kaldığı ebeveyn tutumlarının etkisindedir.

Aile kavramı, çocuğun yaşama hazırlık yaptığı yer olarak nitelendirildiğinde, burada yaşanan ilişkilerin, deneyimlerin ve karşılaşılan tutumların ne kadar önem arz ettiği görülmektedir. Ebeveynin çocuğu yetiştirirken benimsemiş olduğu tutum, bireysel alışkanlıkları, düşünme yapıları, problem durumlarında sergilemiş olduğu çözüm yöntemleri, çocuğa rol model oluşturacağından oldukça önemlidir. Ebeveyn ve çocuk arasındaki iletişimin niteliği, doyurucu, destekleyici ya da engelleyici oluşu; çocuğun kişilik gelişimi açısından belirleyici ve yönlendirici etki göstermektedir. Çocuğun ebeveynleriyle kurduğu ilişkinin nitelikleri büyük oranda anne ve babanın sahip olduğu tutumlara bağlıdır. Anne-baba tutumları incelenirken çeşitli şekillerde sınıflandırmalar yapılmıştır. Baumrind, yetkeci anne babalık ve yetkeli anne babalık şeklinde bir sınıflandırma yapmıştır. Yetkeci anne babalık; çocuğun itaatine dayalıdır ve çocuğa özerklik verilmez. Yetkeli anne baba ise çocuğun özerkleşmesini önemser ve onu dikkate alır (akt. Kağıtçıbaşı, 2010).

Ülkemizde de anne baba tutumları ile ilgili çeşitli sınıflandırmalar mevcuttur. Yavuzer (2005) destekleyici-yetkili-güvenilir tutum, baskıcı-otoriter tutum, aşırı korumacı tutum, tutarsız-kararsız tutum ve gevşek (aşırı hoşgörülü, ihmalkâr) tutum şeklinde bir gruplandırma yapmıştır. Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005)' nun yürüttüğü çalışmalarda ise anne baba tutumları üç başlık altında açıklanmıştır. Bu başlıklar demokratik anne baba tutumu, koruyucu/istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumudur.

Demokratik anne babalar; çocuğa gelişim özelliklerinin gerektirdiği şekilde davranır. Çocuğa koşulsuz hoşgörü ve sevgi ile yaklaşarak, temel ihtiyaçlarını aksatmadan giderir. Ailede herkese eşit haklar verilir. Çocuk değer gördüğünü ve düşüncelerini ifade edebileceğini hisseder.

Koruyucu-istekçi anne babalar; çocuğa gereğinden fazla ilgi ve özen gösterirler. Çocuğun yerine getirmesi gereken sorumlulukları da ebeveynler üstlenmek isterler. Özgüven (2001), Göstermiş oldukları aşırı ilgi ve sevginin yoğun denetimle birleştiğinden ve çocuğun bireysel yaşantısını sekteye uğratıp, bağımsızlık geliştirmesini engelleyeceğini ifade etmiştir. Bu tutumu benimseyen ebeveynler, çocuğun kendilerine bağımlı hale gelmesi beklentisi içerisinde olurlar.

Otoriter anne babalar; çocuğun kendi belirledikleri sınırlar dâhilinde bir birey olmasını isterler. Bu tutuma sahip ebeveynlerin yanında çocuk yoğun denetim altındadır ve sürekli sıkı sıkıya uyması gereken kurallar vardır. Gergin bir ebeveyn-çocuk etkileşiminin hâkim olduğu ilişkide çocuğun hatalarına tolerans gösterilmez ve ebeveynler ceza yöntemini kullanır. Yörükoğlu (2006), bu tutumu benimsemiş ebeveynlerin çocuklarının, çocukluklarını yaşama olanaklarının olmadığını söyler.

Ergenlik kavramı ile ilgili birçok araştırmacı tanımlamalar yapmıştır. Tanımlarda ortak olarak bu dönemde bireyin biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal olgunlaşmasının gerçekleştiği kanısı yer almaktadır. Bu olgunlaşma süreci içerisinde bireyler davranışsal ve duygusal olarak kendi kararlarını alabilme ve uygulayabilmeyi de kapsayan oldukça aktif ve bağımsız bir davranış örüntüsü içerisine girerler (Zimmer, Gembeck ve Collins; 2003). Özerklik diye nitelendirdiğimiz bu davranış örüntüleri ve bunu kazanıp geliştirme süreci, ergenlik döneminin en önemli gelişim ödevlerindedir. Bir çok araştırmacı ergenlik sürecinin sağlıklı olarak tamamlanmasında, gelişimsel bir ihtiyaç olan özerkliğin oluşturulmasına değinmektedir.

Özerklik kelimesi kökeni itibariyle kendi kendine anlamında “autos” ve yönet anlamında “nomos” kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Bundan yola çıkarak Beckert (2005) özerkliği, kişinin kendi kendisini yönetme yeteneği şeklinde ifade etmiştir. Noom, Dekovic ve Meuss (1999) özerkleşmenin ergenlik döneminde gerçekleşmesi gereken bir gelişim görevi olduğunu; Ryff ve Keyes (1995) ise kişinin davranışlarını belirlerken ve karar alırken bağımsız olmasını ifade ettiğini söylemiştir. Özerklik kavramı tek boyutlu değildir. Araştırmacılar tarafından alt boyutlara ayrılarak sınıflandırılmış ve niteliklerine göre açıklanmıştır. Noom (1999), özerkliği üç alt boyutla; davranışsal, işlevsel ve duygusal özerklik şeklinde sınıflandırmıştır. Davranışsal özerklik bireyin davranışlarını aktif bir şekilde düzenlemesini ifade

etmektedir. İşlevsel özerklik, bireyin strateji becerisini ifade etmektedir, kişinin amaçlarına ulaşabilmek için çeşitli seçenekler içinde dengeleyici ve düzenleyici olabilmesidir. Üçüncü boyut olan duygusal özerklik ise kişinin arkadaşlarından ve ebeveynlerinden duygusal olarak bağımsızlaşmasını ifade etmektedir.

Steinberg (2007), özerklik kavramını üçe ayırmış ve davranışsal özerklik, değer özerkliği ve duygusal özerklik olarak açıklamıştır. Davranışsal özerklik, bireyin bağımsız kararlar alması ve bunları davranışa dökmesi olarak ifade edilmesi şeklinde açıklanmıştır. İkinci boyut olarak ifade edilen değer özerkliği, bireyin din, ahlak, toplumsal kurallar gibi konular üzerinde düşünmesi ve kararlar verebilmesi olarak açıklanmıştır. Duygusal özerkliğin ise “bireyin özellikle ailesi ile ilişkileri ve yakın ilişkilerindeki bağımsızlığı” kapsadığını söylemiştir. Duygusal özerkliğe erişen ergenler, duygusal sorunlarını anne babalarıyla daha az paylaşırlar. Paylaşım anne babadan, akranlara doğru yönelim gösterir. Bunun sonucunda ergen birey, anne babasını her şeyi bilen bir güç olarak görmekten uzaklaşarak, onları da birer birey olarak algılamaya başlar.

Duygusal özerklik, Steinberg ve Silverberg tarafından ilk kez 1986 kavramsallaştırılmıştır. Fakat bunun öncesinde de başka araştırmacılar tarafından gelişim görevi olarak nitelendirilmiş ve incelenmiştir. Psikanalitik yaklaşımı benimsemiş olan Blos, duygusal özerkliği, ergenin bireyleşmesi olarak nitelendirmiştir. Blos' a göre ergen birey ebeveynleriyle arasındaki ilişkide yeterli miktarda özerkleşemediğinden akran ilişkilerine yönelmektedir. Bunun sonucunda ergen birey ebeveyninden ayrılarak, bağımlılığını azaltmaktadır (Deniz, Çok ve Duyan, 2013).

Duygusal özerlikle beraber ergen bireyin özgürleştiği ve ufkunun genişlediği, anne babasına olan çocukça bağımlılığının ortadan kalktığı söylenmektedir. Bununla beraber duygusal özerklik kavramı açıklandıktan sonra, alt boyutları da belirlenerek açıklanmıştır. Steinberg ve Silverberg (1986) duygusal özerklik kavramının dört alt boyutunu; ebeveyni idealleştirmeme, bireyleşme, ebeveyninden bağımsızlaşma ve ebeveyni bir birey olarak görme şeklinde açıklamıştır.

Ebeveyni idealleştirmeme; duygusal özerkliğin en önce gelişen boyutudur. Ergen birey yaşantıları ile oluşturduğu tecrübeler neticesinde anne babasına yüklemiş olduğu çocuksu imgelerden uzaklaşmaya başlar. Ebeveyni idealleştirmeme alt boyutu, ergenin

anne babasının da yanılıya düşebileceğini, düşüncelerinin birbirinden farklı olup uyuşmayabileceğini kabul etmesiyle alakalıdır.

Bireyleşme alt boyutu; ergen bireyin kararlarının ve davranışlarının sorumluluğunu alması ile alakalıdır. Bireyleşmenin sağlıklı olabilmesi, ayrılmanın kademeli olarak geçirilmesi ile alakalıdır.

Ebeveynden bağımsızlaşma alt boyutu, ergenin ebeveyne duyduğu çocuksu bağılıktan kopmasını ifade eder. Bu boyutu bireyleşmeden ayıran nokta, bireyin davranışlarının sonuçlarını da kendisinin üstlenebilmesidir. Bireyleşme ve ebeveynden bağımsızlaşma yaşla birlikte artmaktadır (Esen-Çoban, 2013).

Ebeveyni bir birey olarak görme alt boyutu, ergen bireylerin, ebeveynlerini anne baba olmaları dışında bir insan olarak da kabul etmelerini kapsamaktadır.

Yapılan inceleme ve çalışmalar neticesinde, ebeveyni birey olarak görme alt boyutunda zaman içerisinde değişim gözlenmediği sonucuna varılmıştır. Bunun neticesinde Lamborn, Steinberg ve Dornbusch (1991) devam eden çalışmalarında bu alt boyuta yer vermemişlerdir.

Duygusal özerklik kavramı ve alt boyutları incelendiğinde, bu gelişimsel görev üzerinde ebeveynlerin ve bireye karşı göstermiş oldukları tutumların etkisinin olacağı düşünülmüştür. Sonuç olarak ergenlik dönemindeki bireyin, algıladığı ebeveyn tutumlarının duygusal özerklik adına yaşamış olduğu değişimlerde geçireceği sürecin niteliğine etki edeceği düşünülmektedir.

Bireyin gelişim dönemleri içerisinde önemli görevler içeren ergenlik dönemi, bu dönemi yaşadığı gelişim çağı ve eğitim sistemimiz göz önünde bulundurulduğunda ortaöğretim (lise) dönemine denk gelmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı' nın 10 Kasım 2017 tarihinde yayınladığı Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği' ni incelediğimizde 5. Maddesinde belirtilen “d) Bireysel, kurumsal ve toplumsal özellikler ile ihtiyaçların göz önünde bulundurulması”, “e) Hayat boyu rehberlik anlayışıyla bireylerin yaş, gelişim özellikleri ve öğretim kademelerinin dikkate alınması” ifadeleri ve yine yönetmeliğin 8. Maddesinde “d) Yaygın eğitimde rehberlik hizmetleri; bireyin gelişim dönemi özellikleri, ihtiyaçları, beklentileri, çevre koşulları, sosyoekonomik ve kültürel özellikleri dikkate alınarak

hayat boyu öğrenmeyi destekleyen, meslek öncesi eğitim, iş yaşamına hazırlık, yeni bir meslek edinme, aktarılabılır becerilerin iş ve meslek yaşamındaki önemine yönelik olarak eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal rehberlik hizmetleri kapsamında yürütülür.” İfadeleri yer almaktadır. Bunlar göz önünde bulundurulduğunda ve alan yazını incelendiğinde, ergen bireylerin duygusal özerklikleri ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin araştırılmasının önemli olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmamızda “Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ve duygusal özerklik arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusu incelenecektir.

## **1.2. Problem**

Bu araştırmanın problem cümlesi, Düzce ilindeki liselerde öğrenim gören ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları ile duygusal özerklikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Şeklinde belirlenmiştir. Bu amaç kapsamında belirlenen alt problem cümleleri de açıklanacaktır.

### **1.2.1. Alt Problemler**

-Ergenlerin duygusal özerklik özellikleri cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri okul türüne, sınıf seviyesine, akademik başarılarına, ailelerinin ekonomik gelir düzeylerine, sahip oldukları kardeş sayılarına, doğum sırasına, anne babanın boşanma durumuna, yatılı okulda okuma durumuna ve anne babanın eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

-Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri okul türüne, sınıf seviyesine, akademik başarılarına, ailelerinin ekonomik gelir düzeylerine, sahip oldukları kardeş sayılarına, doğum sırasına, anne babanın boşanma durumuna, yatılı okulda okuma durumuna ve anne babanın eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

-Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile duygusal özerklikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

### **1.3. Önem**

Ergenlik dönemi bireyin yaşamında tüm yönleriyle en hızlı değişim ve gelişimin olduğu bir süreçtir. Bu dönemde ergenlerin duyguları değişken ve tutarsızdır. Bunun beraberinde bu dönem bireyin ailesinden bağımsızlaşarak dış çevreyle özgürce sosyal ilişkiler geliştirdiği, kendini tanıdığı, akranları arasında kendini var etmeye çalıştığı toplumsal gelişim dönemidir. Ergenlik döneminde meydana gelen değişimler ve bireyin bu değişimlere verdiği tepki, yaşamının geri kalan bölümünde kendisine nasıl bir yol çizeceğine ilişkin ipuçları vermektedir. Birey sosyal ve duygusal özerkliğini elde etme ve yetişkinliğe adım atma görevlerini bu dönemde gerçekleştirecektir. Bireylerin bu özellikleri şekillenirken içerisinde yetiştikleri aile ve algıladıkları anne baba tutumlarının etkisi görmezden gelinemez. Bu aşamada bireyin geleceğini de etkileyecek olan duygusal özerklik özelliği son derece önemli hale gelmektedir. Sonuç olarak ergenlik döneminde birey yetişkinliğe ulaşmadan önce duygusal özerklik için mücadele verir. Ergenin algılamış olduğu anne baba tutumlarının, sahip olacağı duygusal özerklik özelliklerine etki edeceği düşünülmektedir.

### **1.4. Sınırlılıklar**

Yapılan araştırmanın örneklemi, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Düzce ilinde bulunan ortaöğretim okullarında öğrenim gören 9., 10., 11. ve 12. Sınıf öğrencileri ile sınırlıdır. Araştırmanın kapsamı, anne baba tutumları ölçeği ve duygusal özerklik ölçeğinin kapsamı ile sınırlıdır.

### **1.5. Sayıtlar**

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin, uygulanan ölçek ve envanterleri doğru şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır. Seçilen örneklemin, evreni en uygun şekilde temsil ettiği varsayılmaktadır.

## 1.6. Tanımlar

**Ergen:** Boyca, bedence, büyüme ile birlikte sosyal, duygusal, hormonal, cinsel, zihinsel ve kişisel değişme ve gelişmelerin yaşandığı, buluş ile başlayıp bedence büyüme ile sona eren dönem (Kulaksızoğlu, 2004).

**Özerklik:** Kişinin kendi kendisini yönetme yeteneği (Beckert, 2005).

**Duygusal özerklik:** Bireyin özellikle ailesi ile ilişkileri ve yakın ilişkilerindeki bağımsızlığıdır. İdealleştirmeme, bağımsızlık ve bireyleşme alt boyutlarından oluşmaktadır (Steinberg, 2007).

**-İdealleştirmeme:** Ergenlik dönemi sürecinde gerçekleşen gelişim ve bilişsel süreçler sonucunda bireyin anne babasına ilişkin çocuklukta geliştirdiği imgeleri düzenlemesi, bu imgelerden vazgeçmeye başlaması (Steinberg, 2007).

**-Bağımsızlık:** Bireyin, yaptığı seçimlerin, verdiği kararların ve davranışlarının sorumluluğunu alması durumu.

**-Bireyleşme:** Bireyin, yaptığı seçimlerin, verdiği kararların ve davranışlarının sorumluluğunu alması durumu.

**Ana-baba tutumu:** Ebeveynin çocuğu yetiştirirken benimsemiş olduğu davranış kalıpları, bireysel alışkanlıkları, düşünme yapıları, problem durumlarında sergilemiş olduğu çözüm yöntemlerini içeren yaklaşımlar.

**-Demokratik tutum:** Empatik anlayış ve koşulsuz kabulle çocuklarına yaklaşan ebeveynlerin sergilemiş olduğu davranış örüntüleri demokratik anne baba tutumu olarak adlandırılmaktadır.

**-Koruyucu-İstekçi tutum:** Çocuklarını korumak maksadı ile aşırı sınırlandıran ve tüm kararları kendileri veren ebeveynlerin sergilemiş olduğu davranış örüntüleridir.

**-Otoriter tutum:** Ebeveynlerin katı bir disiplin benimseyerek, çocuğun kişiliğini yok saydığı ve çocuğu yoğun baskı altında tuttuğu otoriter davranış örüntüleridir.



## BÖLÜM II: ALAN YAZIN/ İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

### 2.1. Ergenlik Dönemi

Çocukluktan çıkılarak yetişkinliğe geçişin yaşandığı dönem olarak adlandırılan ergenlik döneminin bireyin geleceğinin şekillenmesinde ve kişiliğinin belirlenmesindeki rolü oldukça fazladır. Bundan ötürü gelişim dönemleri içerisinde üzerinde önemle durulmuş ve birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir.

İlgili alan yazınında ergen kavramına karşılık olarak “adolescent” sözcüğü kullanılmaktadır. Kökeni itibariyle büyüme, olgunlaşma kavramlarını ifade etmek için kullanılan “adolescere” eyleminden gelmektedir. Bu yönü itibariyle durum ifade eden değil bir süreci anlatan bir kavramdır (Yavuzer, 2005).

Kulaksızoğlu (2004) ergenlik döneminin özel bir süreç olduğunu; boyca, bedence, büyüme ile birlikte sosyal, duygusal, hormonal, cinsel, zihinsel ve kişisel değişim ve gelişmelerin yaşandığı, buluş ile başlayıp bedence büyüme ile sona eren dönem olduğunu ifade etmiştir. Genel tabiriyle ergenlik dönemi kızlarda 12-21 ve erkeklerde 13-22 yaş aralığını içine alan bir dönemdir. Yavuzer (1991) 20’ li yaşlara kadar bu dönemin devam ettiğini belirtmiştir. Bu süreçte birey hızla fizyolojik ve sosyopsikolojik bağlamda olgunlaşma ve gelişim yaşamaktadır. Yaşanan bu olgunlaşma, değişim ve gelişim süreci bireyin kimlik algısı kazanarak özerkleşmesini ve sosyal anlamda yaratıcılığının artmasını sağlamaktadır.

Ergenlik dönemine açıklama getiren ilk yaklaşım psikanalitik yaklaşımdır. Freud ergenlik ve yetişkinlikte ortaya çıkan kişiliğin, çocukluk dönemine dayandığını ifade ederken, kuramında çocukluk dönemini temel olarak ele almış ve ergenlik dönemine ikinci düzeyde önem vermiştir. Kulaksızoğlu (2002) Psikanalitik yaklaşımın ergenliği nasıl açıkladığını anlamak için Freud’un çocukluğu nasıl değerlendirdiğinden yola çıkmamız gerekmektedir. Psikanalitik kuramın gelişim dönemlerinden ilki oral dönemdir ve doğumdan 1,5 yaşa kadar olan süreyi kapsar; ikinci gelişim dönemi 3 yaşa kadar süren fallik dönemdir ardında gizil (latent) dönem gelir ve ergenliğe kadar (yaklaşık 12 yaş) devam eder. Ergenliği kapsayan evre genital dönemdir. Genital dönemde birey bedensel ve fizyolojik olgunluğa erişirken hormonların etkinliği artar ve

cinsel dürtüler ortaya çıkar (Geçtan, 1995). Birey bu dönemde benlik algısını düzenlemeye ve özsaygısını geliştirerek kimlik kazanmaya çalışır.

Psikanalitik kurama göre bireyin bu dönemde gösterdiği en belirgin özellik rol karmaşasıdır. Bireyler bu dönemde kimlik problemleri ile karşımıza çıkarlar (Geçtan, 1995).

Psikanalitik kuramcılar arasında ergenlik dönemine önem göstererek üzerinde duran kuramcı Anna Freud' dur. Anna Freud çocukluk döneminin ergenlikten ziyade genç yetişkinliğin temelini oluşturduğunu savunurken, ergenlik döneminin çeşitli uyum sorunları ile geçirildiğini ifade etmiştir Kulaksızoğlu (2004).

Erikson ortaya koymuş olduğu psikososyal gelişim kuramında kişinin gelişimini doğumdan ölüme kadar sekiz evreye ayırmıştır. Ergenlik dönemini de çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresi olarak nitelendirmiştir. Erikson bu dönemi "kimlik kazanımına karşı kimlik bunalımı" şeklinde adlandırmıştır ve ona göre bu dönem bir kriz evresidir. Erikson ortaya koymuş olduğu kuramında, öne sürdüğü her gelişim döneminin kendine ait bir krizi olduğunu ve söz konusu krizlerin o dönemde aşılması gerektiğini ifade etmiştir. Yaşanmayan veya ilgili dönemde aşılamayan kriz, bir sonraki evrenin gelişimini engelleyecektir.

Erikson' a göre birey ergenlik döneminde "sosyal geçerliliği olan bir kimlik" oluşturmaya çalışır. Nasıl bir birey olduğu üzerine düşünür böylece kendilik algısına bir bütünlük ve süreklilik kazandırır (Dinçel, 2006).

Bandura, öğrenme kuramında modellemenin; ergenin kişilik gelişimine olan etkisine değinmiştir. Bandura' ya göre ergen birey, davranış örüntülerini, çevresindeki yetişkinlerden gördüğü davranışlar üzerine oluşturur. Bandura, ergenlikteki gelişimin önceden sınırlandırılan belirli aşamalarla tahmin edilemeyeceğini, bireyin çevresindeki sosyal uyaranlarla sonucun ortaya çıkacağını ifade etmiştir (Dacey ve Kenny, 1994).

Bandura ergenlik döneminin doğasında kriz ve bunalım olduğunu kabul etmeyerek, bu dönemde eğer ergen bir kriz yaşıyorsa bunun ihtiyacı olduğu miktarda toplumsallaşamamış olmasından kaynaklandığını savunmuştur. Tutarlı, düzenli, sevgi dolu ailelerde yetişen ergenler, sosyalleşme ihtiyaçlarını da yeterli oranda karşılayarak bu dönemi rahatlıkla geçirebilmektedir. Ergenlik sürecinde bunalım yaşayan bireyler sosyalleşme ihtiyacını gideremeyen bireylerdir (Kulaksızoğlu, 2002).

Kişilerarası ilişkiler kuramını ortaya koyan Sullivan, fizyolojik ihtiyaçların giderilme dürtüsünün, kişilerarası ilişkilerin temelini oluşturduğunu ifade etmiştir. Birey bebekliğinden itibaren ihtiyaçları doğrultusunda kendisine en yakın ve ilk iletişim kurduğu kişi olan annenin tepkilerine göre davranışlarını düzenlemeyi öğrenir. Sullivan içinde yaşadığı toplumun bireyleri ergenlik dönemindeki cinsel ilginin karşı cinse kanalize olması konusunda yeterince hazırlanmadığını bu nedenle birey için ergenlik döneminin bir “cehennem” olduğunu ifade etmiştir (Dinçel, 2006).

Ergenlik dönemini üç evreye ayıran Sullivan, ön ergenlik, erken ergenlik ve geç ergenlik şeklinde sıralamıştır. Ön ergenlik döneminde birey, hemcinsinin yakın ilişkisine ihtiyaç duyar. Ergen birey sınırlarını paylaşabileceği, iç dünyasını açabileceği yakın ilişkileri başlatır. Yakın arkadaşlıkların kurulduğu dönemdir. Erken ergenlik döneminde birey, geçmişte bastırıldığı cinsel dürtülerin gün yüzüne çıkmasıyla çeşitli karmaşalar yaşar. Ortaya çıkan cinsel dürtülerin beraberinde hissettiği toplum baskısı ergeni bağdaşmayan duygulara sürükler. Bu dönem cinsel dürtülerin ortaya çıkışından, cinsel davranışın şekillenmesine değin devam eder. Geç ergenlikte ise birey toplumsal rol ve görevler edinerek toplumdaki yerini alır. Bu dönemde kişi tecrübelerini ve seçimlerini bütünleştirerek geleceğe ilişkin rotasını belirler (Geçtan, 1995).

Ergen psikolojisi üzerine yoğun çalışmalar gerçekleştiren Hall’ in ortaya koyduğu kuram, özünü yineleme kuramıdır. Evrim teorisini ortaya koyan Darwin’ in görüşlerinden hareketle ergenlerin psikolojik gelişimini açıklayan bir kuram ortaya koymuştur. Hall’ in görüşlerine göre bireyin gelişim sürecinde geçirdiği süreçler, insanın evriminin türlü dönemlerine denk düşmektedir. (Dacey ve Kenny, 1994).

Psikoloji literatüründe ergenlik karmaşası kavramını ilk kez kullanan ve bu kavramı literatüre kazandıran Hall’ dir. İnsan hayatı boyunca sürekli bir gelişim ve değişim içerisindedir, kişinin ömür boyu süren bu gelişimi, canlı türünün evrimsel süreçteki ilerlemesinin bir tekrarıdır. Bu süreç içerisinde ergenliğin önemli bir rolü vardır. Bencil güdüler, ihtiyaçlar ve hayatta kalma dürtüsüyle dünyaya gelen insan, ergenlik dönemine geldiğinde toplumsal işlevini ve sorumluluklarını idrak etmeye başlar. Bencil dürtülerden uzaklaşarak gelişmiş toplumsal hayatın bir üyesi olmaya doğru ilerler. Toplumsal sorumluluklarını öğrenir. Bu döneme geldiğinde birey, geçmişinden getirdiği bencil çıkarları ile kendisini düşünmesinin önüne geçen sosyal sorumluluk düşünceleri

arasında çatışma yaşar. Kişinin yaşadığı bu çatışma, içten içe verdiği mücadele; ergenlik döneminin fırtınalı ve stresli geçmesine neden olarak ergenlik karmaşasını doğurur (Adams, 2000). Hall kuramında ısrarla ergenlik sürecinde yaşanan şiddetli farklılaşmalara vurgu yapmıştır. Ergenlik dönemindeki bireylerin karakteristik özelliği olarak altını çizdiği yoğun stres ve gerilimi; ergenin yaşadığı enerji ve coşku haline karşı kayıtsız olma, neşeye karşı hüznün, gururlanmaya karşı aşağılanma, şevkate karşı acımasızlık, ilgililiğe karşı vurdumduymazlık gibi zıt ve çelişkili duygulanımlara bağlamıştır Dacey ve Kenny, 1994).

Hall' ın aksine Spranger geliştirmiş olduğu ergenlik kuramında, fırtına ve stresli bir dönem nitelendirmesini doğru bulmamaktadır. Spranger ergenlikte üç türlü gelişim yaşanabileceğini söylemektedir. Birinci türde çocukluktan ergenliğe geçiş stres ve acı dolu olabilmektedir. İkinci türde birey stres ve gerginlikle karşılaşmadan, dalgasız ve durgun fakat sürekli gelişim içinde bir süreç geçirebilmektedir. Birey huzurla yetişkinlik çağına ulaşır. Üçüncü türde diğer iki türün kesişimi söz konusudur. Sakin ve durgun fakat bilinçli olan ergen, karşısına çıkan stres kaynakları ve çatışmalarla baş etmeye çalışır (Kulaksızoğlu, 2004).

### **2.1.1. Ergenlik Dönemi Özellikleri**

En temel özelliği değişim olan ergenlik dönemi, bireyin çok yönlü ve çeşitli gelişim alanlarında değişiklikler yaşadığı bir dönemdir.

Gözlemlenen kısmı fiziksel değişimler olan bu dönemde birey yalnızca fiziksel olarak gelişmez. Fiziksel değişimler gibi gözle görülür ve gözlemlenebilir olmasa da ergen birey, düşünce, kişilik ve toplumsal ilişkiler boyutunda da köklü değişimler yaşar. Ergen bireyin bedenindeki fiziksel değişim ve gelişimlerin asıl kaynağı olan hormonlardır. Yaşanan hormonal değişimler fiziksel değişimin beraberinde kişinin kendine özgü davranış örüntülerinin oluşmasını sağlar. Bedeninde ve benliğinde gelişen farklılık ve değişimlerle birey kendini anlamaya ve değerlendirmeye çalışır. Bunun yanı sıra sahip olduğu sosyal çevre ve içinde bulunduğu topluma karşı da bakış açısı değişir ve toplumsal olayları anlamlandırmaya çalışır. Birey topluma aidiyet kazanabilmek için tüm bu anlamlandırma süreci içerisinde “ben kimim” sorusunu yanıtlamaya çalışır. Yani birey hem ruhsal gelişimini tamamlamaya hem de ergenlik döneminin getirisi olan bedensel gelişim ödevlerini tamamlamaya çalışmaktadır (Koç, 2003).

Ani bir büyümenin gerçekleştiği bu dönemde, ergende boy ve kilo artışı olur. Aynı zamanda cinsel olgunlaşma gerçekleşmeye başladığından kızlarda göğüsler büyürken, erkeklerde ses kalınlaşıp yüzde kıllanma olur (Gander ve Gardiner, 1998). Yaşadıkları bu fiziksel değişimin ergenleri zorladığı ve sürece adapte olmakta güçlük çektikleri, bu sebeple ergenliğe giren kızların yarısı ve erkeklerin üçte birinin mutsuz oldukları görülmüştür (Morris, 2002).

Ergenlik dönemi kişilerin kendilerini geleceğe ilişkin düşünceler ve soyut kavramlar içinde buldukları dönemdir (Gander ve Gardiner, 1998). Bireylerin yaşları ilerledikçe soyut düşünme ve muhakeme becerileri gelişir. Daha olgun düşünmeye başlarlar. Piaget' nin gelişim kuramında ergenlik dönemi soyut işlemler dönemi olarak adlandırılmıştır. Ergenler bu dönemde yaşadıkları değişimlerle, somut işlemlerden ileriye giderek soyut kavramları anlamaya, mantıksal örüntüler kurarak akıl yürütmeye ve karmaşık durumlara kafa yormaya başlarlar.

Ergenlikte kimlik gelişimi ve oluşumunu etkileyen dışsal faktörler vardır. Örneğin her gelişim dönemi, kendisinden sonra gelecek olan dönemin şekillenmesine etki eder. Ergen birey yetiştirildiği ebeveyn tutumlarına uygun bir kimlik oluşturduğunda kişiliği daha erken ortaya çıkar ve çatışmasız bir süreç geçirir. Ebeveynleri ve içinde bulunduğu sosyal çevrenin normlarından ve değerlerinde farklı hareket eden ergenler ise çatışma ve karmaşa yaşar (Kulaksızoğlu, 2004).

Kimlik bilincinin kazanılmaya başlaması ve sosyal değer yargılarının önem kazanmasıyla birlikte ergen birey için toplum tarafından değerlendirilme kaygısı ortaya çıkar. Bu düşünce içerisinde ergen birey toplumdaki kişilerin kendisi ile ilgili düşüncelerine önem vermeye başlar. Yaşadığı dönemin getirisi olarak daha fazla kişiyle iletişime girme ihtiyacında olan birey, aynı zamanda bu ortamlarda beğenilmeme, eleştirilme, sevilmemeye gibi endişeler taşır. Bu endişeleri aşamaması halinde ergen birey kendini sosyal ortamlardan izole etme davranışına yönelir (Çakır, 2010). Gelişimsel bir süreç izleyen birey ergenlik dönemiyle beraber ebeveynlerinden bağımsız duruma gelip, onlardan edindiği tecrübeleri temel alarak kendi arkadaş ilişkilerine yönelir (Kağıtçıbaşı, 2010).

Ergenlik dönemindeki bireyde gözlemlenen en önemli değişiklik; aileyle yaşanan çatışma ve sosyal çevreye yabancılaşma ile baş gösteren asileşmedir. Yaşadığı duygusal

süreçlerden ötürü ergen birey benmerkezci bir düşünce yapısına bürünür, özel ve farklı olduğunu, ait olduğu sosyal grubun ilgi odağı olduğuna inanır. Yaşadığı duygusal dalgalanmalar ve uyum sağlama çabalarıyla zaman zaman dengesini yitiren ve iniş-çıkışlar yaşayan ergen birey ani çıkışlarda bulunabilir (Atkinson, 1999).

Ergenlik dönemindeki birey için toplumca ve arkadaşlarınca beğenilmenin önemi artmaktadır. Kurduğu arkadaşlık ilişkileri ve bağlarla kişinin sosyal ve toplumsal yetenekleri de gelişerek insanlarla olumlu ilişkiler kurmasında yardımcı olur. Bu dönemde ergen bireyin akranları ile ilişki kurmakta problem yaşaması halinde sosyal çevre tarafından da kabul göremeyeceği endişesini yaşar.

### **2.1.2. Ergenlik Dönemi Ve Anne Baba İle İlişkiler**

İnsan doğumundan itibaren kendini gerçekleştirme ve sosyal uyum sağlama dürtüsüyle hareket eder. Bu hedeflere ulaşabilmesi konusunda bireye en büyük desteği ailesi sağlamaktadır. Kişinin kendi kendisine yeten ve kendini gerçekleştiren bir birey olmasında ailesinin büyük rolü vardır (Yavuzer, Köknel, Kulaksızoğlu, Ayhan, Dodurgalı, Ekşi, 2011). İçinde dünyaya gelmiş olduğu aile ortamı, bireye kendi davranış kalıplarını ve sosyal yapısını oluşturacağı modelleri sunar (Yavuzer, 1991).

İnsanın gelişim süreci içerisinde, cinsel kimliğin belirlendiği, duygusal özerkliğin kazanıldığı dönem olan ergenlik dönemi; kişinin sosyal hayattaki konumunu seçtiği ve buna yönelik hedefler oluşturduğu dönem olarak da önem taşımaktadır. Bu nedenle ergenlik dönemindeki bireyin ebeveynleriyle kurduğu iletişim kendisinde etkiler bırakacaktır (Yeşilyaprak, 2003).

Anne babaların çocuklarını yetiştirirken benimsemiş oldukları davranış kalıpları ve düşünce örüntüleri, çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde etkili olmaktadır. Ebeveynler zaman zaman kalıplaşmış düşünce ve önyargılarla çocuklarına yaklaşmaktadırlar. Yer yer çocuklarının cinsiyet ya da sahip oldukları fiziksel özelliklerinden yola çıkarak kişilik özellikleri ile ilgili önyargılar oluşturmaktadırlar. Bu düşünce kalıplarıyla çocuğa karşı gösterilen yaklaşım, bireyin kendilik algısını ve sosyal ilişkilerini biçimlendirmektedir (Kulaksızoğlu, 2002).

İçerisinde bulunduğu ergenlik döneminin getirisi olan çalkantı, gerginlik, depresif duygu durumu gibi süreçleri yaşayan birey, yaşadığı bu yalnızlık ve karamsarlıktan

uzaklaşabilmek için, kendisini koşulsuz kabul eden ve güven ortamı sunan, bebekliğinden itibaren yanlarında kendini en güvende hissettiği anne babaya gereksinim duyar. Ergen bireyin bu dönemin sorunlarıyla baş edebilmesi ve dönemi sağlıklı bir gelişimle tamamlayabilmesi, ebeveynlerinin bu süreçte ona karşı yaklaşımlarıyla oldukça alakalıdır. Anne babanın ergen bireye önyargısız yaklaşması, anlayışlı olması, eleştiri ve yargılamadan uzak bir tutumla güven ortamı sunması; bireyin ergenlik dönemini olumlu sonuçlandırmasını sağlayacaktır (Kulaksızoğlu, 2002).

Aile içerisinde bir bireyin ergenlik dönemine girmesiyle birlikte, aile atmosferinde farklılaşmalar, denge değişiklikleri ve ilişkilerin niteliğinde farklılaşmalar meydana gelmektedir. Bu farklılaşma ve değişimlerin, ebeveynler tarafından kabul edilmemesi ve değişime direnme görülmesi oldukça olasıdır. Anne baba, süregelen düzenin devam etmesini ister ve bunun için çabalar. Böyle durumlarda anne baba ile ergenlik çağındaki çocuk arasında gerilim oluşabilir. Çuhadaroğlu ve arkadaşlarının (2004) yapmış oldukları bir araştırmaya göre, ergenlik sürecini sağlıklı geçiren bireyler, bu dönemde ebeveynlerinden geleceklerini etkileyecek büyük bir kopuş yaşamazlar. Bunun aksine sağlıklı ergenlik sürecindeki bireylerin, aile ve arkadaşlık ilişkilerini sürdürürken beraberinde kişisel önceliklerini de ortaya koyarak gerçekleştirme çabası içinde oldukları görülmüştür. Bu durumun sağlıklı şekilde gerçekleşebilmesi için bireyin, ergenlikte yaşadığı bilişsel değişimle beraber, sosyal ilişki örüntülerini de düzenlemesi gerekmektedir.

Kişinin gelişim ve toplumsallaşma sürecinin niteliği, içinde dünyaya geldiği ailenin yapısına göre biçimlenir fakat bu süreçte etkisi bulunan tek faktör aile değildir. Ergen bireyin akranları ile kurduğu ilişkiler, içinde yetiştiği toplumsal yapı ve kendi bireysel özellikleri de gelişiminin niteliğini etkilemektedir. Bununla birlikte ebeveynlerin çocuğun yetiştirilmesinde takındığı tutumlar, içinde buldukları toplumun değer yargılarının bir yansımasıdır. Başarılı bir ergenlik gelişiminden bahsetmemiz için hem ailenin içinde bulunduğu toplum hem de çocuğun bireysel nitelikleri ele alınmalıdır (Özbay ve Öztürk, 1992).

Ergenlere yönelik yapılan araştırmalarda, ergenlik dönemini etkileyen değişkenler incelenirken, anne baba tutumlarına da yer verilmesi araştırmanın kapsamlı olmasını sağlayacaktır.

## 2.2. Anne Baba Tutumları

İnsan, dünyaya gelişinden itibaren en fazla etkileşimi ailesiyle gerçekleştirir. Kişinin içerisinde yer aldığı ilk topluluk ve sosyal ortam ailesidir. Bu yönüyle bireyin tüm gelişiminde oldukça fazla etkiye sahiptir. Bireyin gelişimi boyunca ailesiyle kurduğu etkileşim ve anne babanın sahip olduğu tutumlar, onun benliğinde iyi veya kötü izler bırakacaktır ( Yıldız-Bıçakçı, 2004).

Tutum kavramının çeşitli tanımlamaları yapılmış olsa da, eğitim ve gelişim bağlamında incelediğimizde Ruhbilim Terimleri Sözlüğüne (1975) göre olaylar, nesnelere ve kişilere karşı her zaman aynı biçimde davranmamıza sebep olan sonradan öğrenilen bir eğilim olarak tanımlandığı görülmektedir. Chen (1994) ise düşünce, duygu ve davranışların ortak dışavurumu olduğu şeklinde bir tanımlama yapmıştır. Cüceloğlu (1996) nun tanımına baktığımızda organize şekilde süreklilik arz eden duygu, düşünce ve davranış eğilimleri olarak ifade etmiştir.

Tutum kavramı ile ilgili tanımları incelediğimizde, araştırmacıların “alışlagelmiş, süreğen davranış örüntüleri olduğuna” dair açıklamasının ortak nokta olduğunu görmekteyiz. Anne baba tutumu kavramı ise Spera (2006) tarafından ebeveynlerin beklentileri, inançları ve davranışları ile çocuklarını büyüttükleri ortam şeklinde ifade edilmiştir. Bu nedendir ki anne babanın gelişim çağı boyunca bireye karşı göstermiş olduğu tutumların niteliği bireyin davranışlarına yansıtacaktır. Birey doğumundan itibaren çevresindeki en yakın örnek olan anne ve babayla özdeşim kurar, özdeşim ve örnek alma sonucu birey anne babasının davranışlarını öğrenmiş olur (Aydoğmuş ve Baltaş, 1994). Bu noktada dikkat çeken önemli husus anne babanın göstermiş oldukları tutumları, bireyin nasıl algıladığıdır. Nasıl algıladığı noktası bireyin kişilik oluşumuna oldukça etki eder (Toktamış, 2008).

İnsan yaşamında aile, doğumundan, hayatının sonuna değin etkisini sürdüren, bireye fiziki, ruhsal, sosyal ve toplumsal açılardan tesir eden bir kurumdur. Birey en önce aile bireyleriyle iletişime girer ve kurulan bu iletişim örüntüsü ve iletişimin nitelikleri bireyin kişilik gelişiminin temellerini atar. Bununla birlikte bireyin ileride alacağı kararları, eğitimini, mesleki yönelimini de etkiler. Bu durum ebeveynlerin çocukları üzerinde tesirinin oldukça önemli olduğunun bir göstergesidir.(Yörükoğlu, 2006).



İnsanlar içinde doğdukları topluluk ile etkileşim kurar ve toplumun normlarını, değer ve davranış örüntülerini içselleştirir. Bireyin toplumla bu etkileşim süreci ilk olarak en yakın çevre olan ailede başlar. Bu nedendir ki kişinin yetiştirilmiş olduğu ailenin nitel özellikleri; dengeli, uyumlu ya da dengesiz, sorunlu kişilik yapısı oluşturmasıyla çok yakından alakalıdır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

İnsanın erken dönem yaşantıları ve hayatın ilk yıllarında gerçekleştirmiş olduğu öğrenmeler, ileri dönemdeki hayatını, nasıl bir insan olacağını ve toplumsal hayatta kuracağı ilişkilerin nasıl olacağını etkilemektedir (Kulaksızoğlu, 2004). Erken dönem yaşantıları, çocuğun anne ve babasını gözlemlemesiyle edindiği davranışlardan oluşur. Bu dönemde çocuklar gözlemediği davranışları kendine katma eğiliminde olurlar. Bu sebeple anne babaların; çocuklarına karşı sergilemiş olduğu tutumlar kişilik gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Özgüven, 2001).

Anne baba tutumlarının etkisini en çok göstererek bireyin yaşantısını şekillendirecek etkileri gördüğü dönem, çocuğun okul öncesi dönemidir. Anne ve babanın olumlu ve olumsuz nitelikleri, gözlem ve özdeşim kurma yoluyla bu çağda çocuğa tesir eder fakat çocuğun edilgen rol aldığı bu durum süregelen değildir. Çocukta doğuştan getirmiş olduğu nitelikleri aracılığı ile aile üyeleriyle kurduğu iletişimde onlara etki eder. Anne ve babanın tutumlarının çocuğa tesir etmesi gibi, çocuğun nitelikleri de anne ve babanın göstereceği tutumlara etki eder (Yörükoğlu, 2006).

Kişinin yetişkinlikte kendi ebeveynlik sürecinde göstereceği davranış ve benimseyeceği tutumları, anne babasının ona göstermiş olduğu davranışlar tayin eder. Örneğin, çocukluk döneminde ebeveynleriyle yeteri kadar zaman geçirememiş ve özdeşim kuracak yaşantıları olmamış çocuklar, anne baba oldukları zaman çocuklarıyla etkileşim kurma noktasında sorun yaşayabilirler (Berne, 1961, Akt. Dökmen, 1985).

Anne baba- çocuk arasında kurulan ilişki şekli oldukça önemlidir. Sağlıklı bir kişilik gelişimi gösterebilmesi için ebeveynleri, çocuğa destek sağlamalıdır. Dünyaya geldiğinde hayatındaki en yakın ve önemli kişiler olan ebeveynleri sevgi göstererek, girişken ve özgüven sahibi biri olmasına destek olmalıdır. Bu destek bireyin cesaret sahibi, topluma duyarlı, hayata karşı ilgili ve çabalayan bir kişi olması adına etkili olacaktır. (Geçtan, 1995).

Anne baba tutumları, Türkiye ve dünyada geçmişten beri ergenlerle ilgili yapılan araştırmalarda değinilen bir konudur. İnsan gelişimi üzerinde çalışan alan araştırmacıları bu konuyu uzun yıllardır ele almaktadırlar.

### **2.2.1. Anne Baba Tutumlarının Oluşumuna Etki Eden Faktörler**

İnsanın gelişimi ve kişiliğinin oluşumunda büyük etkisi olduğu ifade edilen anne baba tutumları, çeşitli faktörlerin etkisi ile oluşurlar. Anne baba tutumlarının çocuğun gelişimini etkilemesi gibi, ebeveynlerin çocukluk yaşantıları da; onların oluşturacağı tutumların temelini oluşturmaktadır. Anne ve babanın çocukluk yaşantıları, kendi ebeveynlerinin onlara karşı göstermiş oldukları tutumlar, bu tutumların onlarda uyandırdığı hisler, anne ve babanın birbirleri ile olan etkileşimi, içinde buldukları kültürün yapısı ve toplumsal normlar, ailenin sahip olduğu çocuk sayısı, tutumlara maruz kalan çocuğun cinsiyeti ve ailenin sosyo-ekonomik gelir düzeyi oluşacak anne baba tutumlarını belirleyen faktörlerdir (Yavuzer, 2005).

Yapılan araştırmalar, çocukluk yaşantılarında hırpalanma öyküsüne sahip anne babaların ebeveyn olduklarında yetersizlik yaşadıklarını, çocuklarına karşı olumlu olmayan yaklaşımlarda bulduklarını kurdukları evlilik birliğinin de zamanla sonlandığını göstermiştir (Ekşi, 1990).

Toplumun ve kültürün etkisini ele aldığımızda, ebeveynlerin çocuğun cinsiyetine göre de tutumlarının değişebilmekte olduğunu söyleyebiliriz. Bazı toplumların etkisiyle ebeveynler kız çocuklarına karşı otoriter ve baskıcı iken erkek çocuklarına karşı demokratik tutum sergilemektedirler (Yıldız-Bıçakçı, 2004). Baumrind (1966) ise bu tutum farklılığının çocuğun cinsiyetinden değil, toplumsal normlardan kaynaklandığını, anne babanın tutumlarının çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmış olmasının kültürün etkisi olduğunu savunmaktadır. Toplumumuzda kadın ve erkeklere farklı roller yüklenmiştir. Kız evlatlardan itaatkâr olmaları beklenirken, erkek evlatlar bu konuda daha avantajlıdır (Kulaksızoğlu, 2004).

Anne babanın tutumları cinsiyete göre farklılaştığı gibi, ebeveynlerin doğumdan önceki kız ya da erkek çocuk beklentisine ya da hayaline göre de farklılaşmaktadır. Örneğin dünyaya gelen bebek ebeveynlerin hayalini kurduğu cinsiyette değilse, anne baba

yaşadıkları hayal kırıklığını çocuğa karşı tutumlarına yansıtabilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Sosyoekonomik gelir düzeyi de anne babanın tutumlarının oluşmasında etkilidir. Araştırma sonuçları, ekonomik açıdan yüksek gelir düzeyinde bulunan ailelerde ebeveynlerin; fazla müdahaleden kaçındıkları, olaylara çözüme yönelik yaklaşıtları bu ailede yetişen çocukların bağımsızlıklarını edinebildiklerini göstermiştir. Yüksek gelir düzeyindeki ailelerde ebeveynlerin çocuklarıyla düzenli iletişim kurdukları ve çocuklarının cinsiyetlerine yönelik bir ayırım yapmadıkları görülmüştür (Dönmezler, 1999). Sosyoekonomik geliri orta düzeyde olan ailelerde çocuk merkezli tutumla çocuğa yaklaşılr ve taraflar arası eşitlikle yaklaşım söz konusudur. Sosyoekonomik gelir düzeyi düşük olan ailelerde ise, anne baba da otoriter bir yaklaşımın hakim olduğu görülmektedir. Anne babalar, çocuklarından itaat davranışı bekler. Gelir düzeyinin yükselmesiyle beraber anne baba tutumları demokratikleşmeye başlar. En nihayetinde, aynı sosyoekonomik düzeye sahip ailelerde anne babalar benzer tutumlar sergilemektedir (Hortaçsu, 2003).

Araştırmalar göstermiştir ki, ebeveynler çocukları dünyaya gelmeden önce bazı beklentiler oluştururlar. Kültürel normların etkisi ile anne babaların oluşturduğu beklentiler şekillenir. Örneğin; bazı anne babalar dünyaya gelecek olan çocuklarının özerk, kendi kendine yetebilen, özgüven sahibi bir birey olmasını beklerken, bazı anne babalar dıştan denetime açık, itaatkar çocuklar ister (Kağıtçıbaşı, 1996).

Ebeveyn tutumları üzerinde etkisi bulunan bir diğer etken de çocuğun ailedeki doğum sırasındır. Ebeveynlerin ilk çocuktaki tedirginlik ve tecrübesizliği ile son çocuklarındaki deneyimleri karşılaştırıldığında, zaman içerisinde ebeveyn olmaya dair donanım sahibi olduğu, ilk çocuğa karşı tutumla son çocuğa gösterilen tavrın benzer olmadığı görülmüştür (Ekşi, 1990). Ebeveynler genellikle ilk çocuk ile ilgili plan kurar ve beklenti içine girerler fakat beraberinde edindikleri tecrübe ile ikinci çocuklara karşı tutumları farklı olarak şekillenir (Ekşi, 1990).

Tutumlar üzerinde çocuğun doğum sırası kadar, ailenin sahip olduğu çocuk sayısının da etkisi bulunmaktadır. Tek çocuğa sahip ebeveynler, birden fazla çocuğa sahip olan ebeveynlere göre çocuklarına karşı daha koruyucu ve müsamahakârdır (Geçtan, 1995). Bunun tersi olarak da anne babanın sahip olduğu çocuk sayısının artmasıyla, çocukların

dezavantaj yaşadıkları, çocuklar arasında yapılan karşılaştırma nedeniyle çocuklarda düşük benlik duygusu oluştuğu belirtilmiştir (Gander ve Gardiner, 1998).

Anne babanın çocuğa karşı tutumunu etkileyen bir diğer faktör de ebeveynlerin kendi aralarındaki etkileşimdir. Bu etkileşimin nasıl olduğu ve çocuğa nasıl yansıtıldığı oldukça önemlidir (Yavuzer, 1998). Örneğin eşler arasında sorunlar olması halinde, anne baba bu huzursuzluğu tutumlarına yansıtarak çocuğa geçirir. Anne baba arasında sorun olmadığı durumlarda çocukla olumlu etkileşim kurulduğu görülmüştür (Dönmezler, 1999).

Anne babaların almış olduğu eğitim de, oluşturacakları ebeveyn tutumlarını etkilemektedir. Anne babanın eğitim seviyesi yükseldikçe, çocuklarına karşı gösterdikleri tutumun demokratikleştiği, eğitim seviyesinin azalmasıyla birlikte anne baba tutumları otoriter nitelikler taşımaya başlamaktadır. Eğitim düzeyi düşük anne babalar geleneksel yöntemlere yönelirken, yüksek eğitim düzeyine sahip anne babalar özgürleşmeyi destekleyen tutumlar sergilemektedir (Şanlı, 2007).

### **2.2.2. Anne Baba Tutumlarına Dair Çeşitli Sınıflandırmalar**

Bireyin gelişim dönemlerini göz önünde bulundurduğumuzda içerisinde anne babaya en karmaşık gelen dönem şüphesiz ergenlik dönemidir. Anne baba tutumları bireyin gelişim sürecini etkilerken aynı zamanda çocukla kurulan etkileşim de anne ve babanın davranışlarını etkilemektedir. Çocuğun doğuştan getirmiş olduğu nitelikleri, anne ve babanın ona karşı yaklaşımı ve oluşturacağı davranış kalıplarının şekillenmesi noktasında belirleyici olmaktadır (Yörükoğlu, 2006).

Birey doğumundan itibaren kendini gerçekleştirme ve sosyal uyum sağlama konusunda en büyük desteği ailesinden görür. Kendi kendisine yeten bir birey olmasında ailesinin büyük rolü vardır (Yavuzer, Köknel, Kulaksızoğlu, Ayhan, Dodurgalı, Ekşi, 2011). Aile ortamı, bireye kendi davranış kalıplarını ve sosyal yapısını oluşturacağı modelleri sunar (Yavuzer, 1991). Bu nedenle araştırmacılar anne baba tutumlarını çeşitli nitelikler çerçevesinde ele alarak açıklama ve inceleme ihtiyacı duymuşlardır.

İlgili alan yazınına incelediğimizde anne baba tutumlarını açıklayan ve sınıflandıran çeşitli yaklaşımlar olduğu görülmektedir.

Baumrind (1989) yetkeci anne babalık ve yetkeli anne babalık şeklinde yetkecilğin çocuğun itaatine dayalı olduğu, yetkeliliğin ise çocuğun özerkliğine dayalı olduğu ikili bir sınıflandırma yapmıştır (akt. Kağıtçıbaşı, 2010).

Maccoby ve Martin, duyarlı tutum ve talepkar tutum şeklinde, duyarlılığın çocuğun gelişim özelliklerini gözetererek buna uygun beklentiler oluşturulması; talepkarlığın ise aile çıkarları ön planda tutularak ve çocuğu göz ardı ederek beklentiler oluşturmasına dayalı olduğunu açıklayan bir sınıflandırma yapmışlardır (Darling ve Steinberg, 1993).

Kulaksızoğlu (2002) anne baba tutumlarını üç kategoriye ayırmış ve eşitlikçi-demokratik tutum, aşırı koruyucu-müdahaleci tutum ve aşırı otoriter-baskıcı tutum şeklinde sınıflandırma yapmıştır (Kulaksızoğlu, 2002).

Yavuzer (2005), anne baba tutumlarını altı kategoriye ayırmış ve baskıcı tutum, güvenilir tutum, gevşek tutum, aşırı korumacı tutum, tutarsız tutum ve kararsız tutum şeklinde sınıflandırma yapmıştır (Yavuzer, 2005).

Çalışmamızda kullanmış olduğumuz anne baba tutumları ölçeğini geliştirmiş olan Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) ise ölçeğin alt boyutlarına da adını veren üç tutum açıklamışlardır. Bunlar demokratik tutum, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutumdur. Konunun devamında çalışma ölçeğimizde de yer almasından ötürü bu tutumlar detaylı olarak açıklanacaktır.

### **2.2.2.1. Baumrind' in Anne Baba Tutumları Sınıflandırması**

Anne baba tutumları ile ilgili günümüze kadar pek çok araştırma yapılmış olmakla beraber Baumrind' in açıklamış olduğu anne baba tutumları modeli öncü olarak nitelendirilmektedir (Yılmaz, 2000).

Baumrind, çocuklar üzerinde incelemeler yapmış, çocukları evde ve sosyal ortam içerisinde incelemiştir. Bu incelemeler sırasında anne baba faktörünü de göz önünde bulundurmuş ve ebeveyn-çocuk etkileşiminden de faydalanarak ilgili alan yazınına kaynaklık edecek olan 4 boyutlu anne baba tutumunu ortaya koymuştur. Bu dört boyut şu şekilde açıklanmaktadır;

Ebeveyn kontrolü boyutu; anne babaların belirlediği kurallara, çocukların ne derece uyum gösterdiği ve uyduğunu gösterir.

Ebeveyn ve çocuk iletişimde açıklık boyutu; aile içerisinde alınan kararlarda çocuğun düşünce ve fikirlerinin ne derece etkili olduğunu, çocuğun fikirlerini dile getirme noktasında nasıl desteklendiği ve cesaretlendirildiği, kendisi ile ilgili koyulan kurallar hakkında ne düzeyde bilgi verildiği ve açıklama yapıldığı ile alakalıdır.

Olgunluk beklentisi boyutu; ebeveynlerin duygusal, toplumsal, zihinsel ve sosyal alanlarda başarılı olmaları için çocuklarını ne düzeyde cesaretlendirdikleri ile alakalıdır.

Bakım-destek boyutu; anne babaların çocuğa göstermiş olduğu yakınlık ve sevecenlik, kurdukları ilişkideki samimiyeti ifade eder (akt. Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011).

Baumrind, ortaya koymuş olduğu bu dört boyuttan yola çıkarak oluşturduğu ilişki ile üç temel anne baba tutumu olduğunu söylemiştir. Bu üç tutum şu şekilde açıklanmaktadır:

Otoriter ebeveyn tutumu; denetimli, katı, disipliner olan ve çocuk üzerine kontrol gücü uygulayan ebeveynlerdir. Sabit fikirli olup, yeniliğe kapalıdırlar ve belirlemiş oldukları kurallar sorgulanmaz. Çocuğun gelişimi ve yetiştirilmesi ile ilgili alınmış olan kuralların amaçları çocukla paylaşılmaz. Bu aile tutumu içerisinde yetişen çocuk sürekli korku duygusu yaşamakla beraber saldırgan ya da içine kapanık olabilir.

İzin verici ebeveyn tutumu; bu tutumun hakim olduğu ailelerde çocuğun fikirleri dinlenir ve fikirlerine değer verilir. Alınacak olan kararlarda söz hakkına sahiptir. Çocuğun kurallarla sınırlandırılması yerine, kendi kurallarını koyduğu bir ortam vardır. Anne baba çocuğa örnek olmaktan çok onun ihtiyaçlarını karşılamak için vardır. Kural ve otoritesinin neredeyse hiç olmadığı izin verici ailelerin çocukları toplumsal hayata uyum sağlamakta zorluk çekerler ve sosyal ilişki problemleri olur.

Demokratik ebeveyn tutumu; bu tutumu benimsemiş olan anne babalarda çocuğa karşı gösterilen tutumların temelini mantık oluşturur. Aile içi kurallar çocuğun da dâhil olduğu ve fikrinin alındığı bir yöntemle belirlenir. Çocuğun fikir ve duygularına değer verilir ve çocukla kurulacak iletişimin samimi olmasına odaklanılır. Sağlıklı iletişim ortamında yetiştiklerinden ötürü bu ailelerin çocukları olumlu benlik algısına sahip ve sosyal yönü kuvvetli olurlar ( Karabulut Demir ve Şendil, 2011).

### 2.2.2.2. Maccoby Ve Martin' in Anne Baba Tutumları Sınıflandırması

Baumrind' in ortaya koyduğu ve anne baba tutumları ile ilgili literatürün temellerini oluşturan modelinin ardından devam eden yıllarda konu tekrar değerlendirilmiş ve Maccoby ve Martin tarafından düzenlenmiştir.

Maccoby ve Martin yaptıkları incelemeler sonucunda anne baba tutumlarını açıklayan iki temel yaklaşım ortaya koymuşlardır. Bu iki temel boyutu ise duyarlılık ve talepkarlık boyutları olarak adlandırmışlardır (Darling ve Steinberg, 1993). Çocuğun yetiştirilirken bu iki tutuma maruz kaldığını söyleyen Maccoby ve Martin, talepkar tutumu benimseyen ebeveynlerin aile kavramını ön planda tutarak çocuğun kapasitesinin üzerinde beklentiler oluşturmaktadırlar. Duyarlılık boyutunda ise anne baba, çocuğun gelişim ve kişisel özelliklerini göz önünde bulundurarak, kapasitesine uygun beklentiler oluşturmaktadırlar. Talepkarlık ve duyarlılık boyutları her ebeveynde çeşitli düzeylerde bulunabilmektedir. Bir ebeveynde bir boyutun bulunması diğerinden bağımsızdır. Temele koyulan bu iki boyutun çeşitli özellikler ve oranlarla kurulan ilişkisi ile dört farklı anne baba tutumu ortaya çıkmıştır. Bu dört tutum şu şekilde adlandırılmış ve açıklanmıştır;

Demokratik anne baba tutumu; yetiştirdikleri çocuğun gelişim özelliklerini ve niteliklerini göz önünde bulundururlar. Çocuktan beklentileri bu çerçevede oluşmuştur. Uygulamış oldukları tutumlara maruz kalan çocuklar sorumluluk sahibi, sosyal uyumu yüksek bireyler olurlar.

Otoriter anne baba tutumu; demokratik tutuma sahip ebeveynlerin aksine, çocuğun gelişimi ve niteliklerini yok sayarlar. Önemli olan koyulmuş sert kurallara uyulması ve çocuğun koşulsuz itaatidir. Sınırlanan ve itaate zorlanan çocuklar, bağımlı ve sosyal açıdan yetersiz bireyler olurlar.

İzin verici/müsamahakâr anne baba tutumu; bu tutumu benimseyen anne babalar çocuğu olduğu gibi kabul etmenin beraberinde çocuğa oldukça geniş davranış özgürlüğü tanırlar. Herhangi bir kuralın çocuğun özgürlüğünü sınırlandıracağını ve gelişimini engelleyeceğini düşünürler. Bu tutumla yetişen çocuklar genellikle sosyal çevreye karşı duyarsız olurlar.

İzin verici/ihmalkâr anne baba tutumu; bu tutuma sahip anne babalar çocuklarına karşı duyarsız ve ilgisiz olurlar. Çocuğun gelişimine ve niteliklerine dair bilgileri oldukça

azdır. Çocuğun özelliklerine karşı ilgisiz olup aldıkları kararlarda bunları göz önünde bulundurmazlar (Steinberg, 2007).

### **2.2.2.3. Yaygın Olarak Gözlemlenen Anne Baba Tutumları**

#### **2.2.2.3.1. Demokratik Tutum**

Empatik anlayış ve koşulsuz kabulle çocuklarına yaklaşan ebeveynlerin sergilemiş olduğu davranış örüntüleri demokratik anne baba tutumu olarak adlandırılmaktadır. Alan yazınına incelediğimizde demokratik tutuma karşılık gelecek çeşitli farklı adlandırmalara rastlamaktayız. Demokratik tutum; destekleyici, yetkili ya da güvenli tutum olarak da betimlenmektedir.

Demokratik tutumla çocuklarına yaklaşan anne ve babalara göre disiplin kavramı katı bir denetleme yöntemi haline gelmeden değerlendirilmiştir. Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005), bireyin çocukluk ve ergenlik dönemindeki psikososyal gelişimi yönünden en elverişli aile ortamını, sevginin ve hoşgörünün merkeze alındığı ve demokratik bir tutumunun gözlemlendiği ortam olarak açıklamışlardır.

Demokratik tutuma sahip olan ailelerde ortak olarak gözlemlenen davranış örüntüleri şu şekilde açıklanmıştır;

- Çocuk ihmal edilmez, temel ihtiyaçları gereksinimleri doğrultusunda karşılanır.
- Demokratik ailelerde çocuğa verilen sevgi koşulsuzdur. Hoşgörünün hâkim olduğu aile ortamında, çocuk da yetişkinlerle eşit hak sahibidir.
- Çocuğun gelişim özellikleri gözetilerek, gelişim döneminin gerektirdiği davranışları göstereceğinin öngörülür ve çocuğa buna uygun olarak yaklaşılır.
- Bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulur ve çocuğun bu farklılıkları özgürce ortaya koymasına destek olunur.
- Aile içerisinde çocuk hak sahibi olduğu gibi, sorumluluklar konusunda da paylaşım dahil edilir ve başarıya duygusunu tatması için görev ve sorumluluk alması sağlanır.
- Aile ortamına hakim olan demokratik atmosfer sayesinde çocuğun da düşüncelerini paylaşmasına olanak sağlanır.



- Demokratik tutumun hakim olduğu ailelerde ceza yöntemini kullanmak yerine, çocukta oluşan istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için mahrum bırakma yani çocuğun sahip olduğu bir imkanın kısıtlanması yöntemi kullanılır (Kulaksızoğlu, 2002 sf: 118).

Demokratik tutuma sahip anne babanın yetiştirdiği bireylerde gözlemlenen ortak özellikler ise yaratıcılık, girişimcilik, kendini bilme ve gerçekleştirme isteği, kendine ve insanlara karşı anlayışlı olma şeklinde ifade edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2002). Yavuzer (2005) ise demokratik ailede yetişen bireyin sorumluluk sahibi, kendi iradesiyle karar verebilen ve kararlarının sorumluluğunu alabilen kişiler olduğunu ifade etmiştir.

#### **2.2.2.3.2. Koruyucu- İstekçi Tutum**

Çocuklarını korumak maksadı ile aşırı sınırlandıran ve tüm kararları kendileri veren ebeveynlerin sergilemiş olduğu davranış örüntüleri koruyucu-istekçi anne baba tutumu olarak adlandırılmaktadır. Alan yazınına incelediğimizde koruyucu-istekçi tutuma karşılık gelecek çeşitli farklı adlandırmalara rastlamaktayız. Koruyucu-istekçi tutum; aşırı koruyucu tutum, aşırı müdahaleci tutum ve aşırı korumacı tutum olarak da betimlenmektedir.

Çocuğun bireysel olarak baş etme becerisi olmadığı algısına sahip olan anne babalar, onun yerine her şeyi düşünür ve her şeyi halletmeye çalışırlar. Olması gerekenden çok fazla kontrole maruz kalan çocuk bağımlı kişilik yapısı geliştirir ( Aydoğmuş, 1994).

Anne babalar genellikle daha önce bir çocuk kaybı yaşama hikayeleri varsa, çocuk hayati tehlike içeren bir hastalık veya kaza yaşamışsa, eşlerden birinin kaybı söz konusu ise ya da eşler arasında çözümü güç problemler varsa koruyucu tutumu benimsemeye yatkın olmaktadır (Şendil, 2003).

Koruyucu-istekçi tutuma sahip olan ailelerde ortak olarak gözlemlenen davranış örüntüleri şu şekilde açıklanmıştır;

- Anne baba çocuğun görevlerini de kendileri yapmayı ve onu kendilerine bağımlı olarak yetiştirmeyi normal ebeveynlik görevi olarak algılamaktadır.

- Anne baba çocuktan ayırışmamıştır ve hala çocuk kendilerinin bir parçasıymış gibi hareket ederler.
- Aşırı korumacı davranışları, çocuğun rutin görevlerini yapmasını engelleyecek düzeye kadar ilerlemektedir.
- Ebeveynler çocuğun her türlü sorumluluğunu yerine getirip onun adına her şeyi yaptıkları için, çocuktan minnet duygusu beklentisine girerler.
- Çocuğun gelişim özellikleri göz ardı edilerek bireyselleşme ihtiyaçları görmezden gelinir, her zaman anne babanın kanatları altında yaşamaya muhtaçlarmış gibi davranılır ( Kulaksızoğlu, 2002, sf. 213).

Koruyucu-istekçi tutuma sahip anne babanın yetiştirdiği bireylerde gözlemlenen ortak özellikler ise, ergenlik ve yetişkinlik süreçlerine adapte olmakta zorluk yaşama, girişken ve bağımsız olamama, yaşları ilerlemesine rağmen hala ebeveynin koruması altında olma ihtiyacı hissetme şeklinde sıralanmıştır (Kulaksızoğlu, 2002).

Koruyucu-istekçi tutum etkisinde kalan çocuğun bireyleşmesine olanak tanınmadığı için, ilerleyen yıllarda da birilerine bağımlı olma ihtiyacıyla yaşayacağı ve özerkleşemeyeceği söylenmiştir (Yavuzer, 2005).

#### **2.2.2.3.3. Otoriter Tutum**

Ebeveynlerin katı bir disiplin benimseyerek, çocuğun kişiliğini yok saydığı ve çocuğu yoğun baskı altında tuttuğu otoriter davranış örüntüleridir. Alan yazınına incelediğimizde otoriter tutuma karşılık gelecek çeşitli farklı adlandırmalarla karşılaşmaktayız. Otoriter tutum; sıkı tutum ya da baskıcı tutum olarak da betimlenmektedir.

Otoriter tutuma sahip olan ailelerde ortak olarak gözlemlenen davranış örüntüleri şu şekilde açıklanmıştır;

- Çocuğun gelişim özellikleri ve doğal merak duygusu yok sayılır ya da baskılanır. Bu baskı; azarlama, öteleme, reddedip ceza verme şeklinde çocuğa uygulanır.
- Karşılıklı iletişim yerine; anne babanın emir verdiği ve çocuğun aldığı, tek yönlü bir iletişim söz konusudur.

- Ebeveynler çocuklarından mutlak itaat beklerler ve çocuğun üzerinde mutlak hakim olmak isterler.

- Çocuğa karşı eleştirel yaklaşan ebeveyn, kendi belirlediği standart davranış kalıpları içerisinde çocuğun hareket etmesini bekler ( Kulaksızoğlu, 2002, sf:122).

Otoriter tutuma sahip anne babanın yetiştirdiği bireylerde gözlemlenen ortak özellikler ise, yeterince sosyalleşememe, zayıf sosyal becerilere sahip olma, iletişim becerisi geliştiremememe ve çekinik davranma şeklinde açıklanmıştır ( Yavuzer, 2005). Otoriter ebeveyne sahip olarak sürekli eleştirilme kaygısı duyan çocuk, attığı her adımda hata yapma kaygısı yaşar (Yörükoğlu, 2006, sf:199). Otoriter ebeveynle yetişen bireylerin kendi yetişkinlik dönemlerinde aşırı kuralcı, çocuklara karşı düşmanca ve despot davranışlar sergilediği görülmüştür ( Senemoğlu, 2002, sf: 20).

Otoriter tutuma maruz kalan çocuk gelişim sürecinde içsel dürtü ve düşüncelerini gün yüzüne çıkarma fırsatı bulamadığı için yetişkinlik döneminde de dışsal denetimli olur. İçten denetimli bireyler gibi içinden geldiği şekilde davranmadığından, dış dünyanın sunduğu olması gereken kalıplara uygun davranışlarla hareket eder (Yavuzer, 2005). Otoriter tutum etkisinde maruz kaldığı ceza ve baskı davranışlarını çocuk gözlem yoluyla öğrenir, bu yaşantılar çocukta öfke ve saldırganlığın oluşmasına neden olur ve birey, zayıf yapıda bulunduğu kişilere bu öfkeyi yönlendirebilir (Kulaksızoğlu, 2002, s:122).

## **2.3. Duygusal Özerklik**

### **2.3.1. Özerklik**

Bireyin geleceğinin şekillenmesi ve kişiliğinin belirlenmesinde büyük rol oynayan ergenlik dönemi, gelişim dönemleri içerisinde çokça üzerinde durulan ve incelenen bir dönem olmuştur. Ergenlik dönemi ve ergen bireylerin gelişimleri konusunda gerçekleştirilen çalışmalarda özerklik kavramı araştırmacıların sıkça değindiği bir özellik olmuştur.

Birey gelişimi içerisinde ergenlik dönemine geldiğinde bireyselleşme ve bağımsızlık çabası içerisine girer. Bu süreçte özerkliğini ve bağımsızlığını elde edebilmek için riskli sayılabilecek davranışlara yönelebilir. Günümüzde ergenlik çağındaki bireyler sosyal

çevrenin de etkisiyle kendilerinden önce gelen kuşaklara göre daha fazla sorumluluk altındadırlar (Steinberg, 2007).

Özerklik, bir çok araştırmacının ve araştırmının konusu olmakla beraber, evrensel kabul görececek bir özerklik tanımından söz edilememektedir. Alan yazınına incelediğimizde özerklik kavramı üzerine yapılan çalışmalar farklı tanım, farklı değişkenler, özerklikle ilişkili değişkenleri kapsamaması sebebiyle ortak tanım oluşmamakta ve uzlaşamamaya sebep olmaktadır (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003).

Özerklik sözcüğünün kelime kökeni otonomi sözcüğüdür. Yunanca autos (kendi) ve nomos (yönet) sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşan bu sözcük TDK eğitim terimleri sözlüğünde “yönetim konusunda dış denetime kapalı olma, bireyin davranışlarını yönetme ve karar alma konusunda bir ölçüde bağımsız olması” şeklinde tanımlanmıştır.

Özerklik kavramı için yapılan diğer tanımlamaları ele aldığımızda, organizmik olgunlaşma bakış açısı, psikanalitik kuramı temel alarak; bireyin anne-baba ile arasındaki ilişkiden kopması ve anne babadan ayrılması şeklinde açıklamıştır. Psikanalitik kuramın temsilcilerinden Anna Freud, birey ve ebeveynleri arasındaki bağın azalması durumunun bireyin özerkleşmeye başlaması için önemli bir gelişme olduğunu ifade etmiştir. Bu gelişmelerle birey, düşünce, duygu, davranış, inanç ve kararları konusunda sorumluluk sahibi birine dönüşmeye başlar (Steinberg, 2007).

Neoanalitik kuramı benimsemiş olan Blos (1979), özerkliğe farklı bir bakış açısı ile yaklaşmıştır ve aileden kopma, aileden ayrılma kavramı üzerine durmuştur (Chen, 1994). Ergenlik döneminde birey elzem olarak ailesinden uzaklaşarak, ayrılarak ait olduğu sosyal ortamdaki akranlarına yönelir ve onlara dahil olur. Blos’ un burada sözünü ettiği ayrılma durumunu, Steinberg (2007); bireyin ebeveynlerinden farklı bir benliği olması, ebeveynin bireyselliğinden ayrılarak, kendi bireyselliklerine yönelmeleri, kendilerini ebeveyninden ayrı bir birey olarak görmeleri şeklinde ifade etmiştir.

Öz belirleme (Deci ve Ryan, 2000) ve öz yeterlilik (Bandura, 1997) yaklaşımları ile özerkliğe baktığımızda içsel güdülenme kavramına vurgu yapan bu yaklaşımların özerkliğin içsel süreçlerle ilişkili olduğunu açıkladığını görmekteyiz. Bu yaklaşımlara göre özerklik, bireyin davranışlarını kendisinin başlatmasıdır (Özdemir ve Çok, 2011).

Tüm tanımlamaları ele aldığımızda, özerklik kavramı bazı araştırmacılar için çocuklukta oluşan ebeveyne bağımlılıktan uzaklaşmayı, bazı araştırmacılar ise, bireysel olarak duygu düşünce, davranış ve amaçlarını oluşturup kararlar vermeyi ifade etmektedir.

### 2.3.2. Özerklik Alt Türleri

Ergenlik döneminin sonuna doğru özerkleşmenin kazanılabilmesi, bu gelişim döneminin kilit kavramı olarak nitelenmektedir. Yüklenen bu anlamla birlikte özerkleşme gelişiminin gerçekleştirilememesi ve özerkleşme için yeterli destek alınamaması; sorun olarak nitelendirilebilecek eylemlerin meydana gelmesine neden olabilmektedir (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003).

Özerklik üzerine çalışmalar yapan araştırmacılar özerkliğin tek boyutla açıklanamayacağını, farklı özellikleri yansıtan alt türleri olduğunu ve bu türlerin de bireyler için etkisinin farklı olacağını ifade etmişlerdir. Özerklik kavramı daha anlaşılır şekilde anlatılabilmek için araştırmacılar tarafından çeşitli alt kategorilere ayrılmıştır (Steinberg, 2007).

Özerklik kavramı üzerine çalışan Schwartz (1999), özerkliğin iki alt boyutu olduğunu belirtmiş ve bu boyutların etkileyici özerklik ve entelektüel özerklik olduğunu ve sosyal çevrenin etkisi ile şekillendiğini ifade etmiştir. Noom (1999)' a göre ise özerklik üç alt boyuttan oluşmaktadır. Noom bunları, duygusal özerklik, davranışsal özerklik ve işlevsel özerklik olarak ayırmaktadır (akt. Deniz, 2010). Çalışmamızda kullandığımız duygusal özerklik ölçeğini de geliştirmiş olan araştırmacı Steinberg (2007) ise özerklik kavramının üç alt boyutundan bahsetmiştir. Bunları duygusal özerklik, davranışsal özerklik ve değer özerkliği şeklinde açıklamıştır.

Schwartz (1999)' ın sözünü ettiği iki boyut bireyin içinde bulunduğu toplumdan oldukça etkilenmektedir. Entelektüel özerklik olarak nitelendirdiği özerklik, bireyin düşünce, merak, ilgi vb. zihinsel eğilimlerini bağımsız biçimde devam ettirebilmesine yaptığı vurgudur. Etkileyici-duygusal özerklik ise bireyin zevk aldığı yaşam deneyimlerini devam ettirmeye yapılan kültürel vurguyu ifade eder (akt. Deniz, Çok ve Duyan, 2013).

Noom (1999) ise sözünü ettiği üç boyutu şöyle açıklamaktadır. Davranışsal özerklik; bireyin davranış örüntülerini etkin biçimde kendi kararları ile şekillendirmesidir. Bilişsel süreçlerin rol aldığı davranışsal özerklikte birey seçenekleri belirler, içerisinde seçim yaparak karar verir ve hedefe yönelik hareket eder. İşlevsel özerklik; bireyin yaşam boyu karşılaşmış olduğu durumlarda sahip olduğu seçenekler arasında denge kurabilmesidir. Bireyin kendine yeterlilik algısı ve seçimler yapabilme algısını dengeleyebilmesini gerektirir. Kişinin strateji ve düzenleme yeteneğine vurgu yapar. Noom' un duygusal özerkliği ise ergenlik döneminde bireyin, anne babasından ve akranlarından duygusal bağlamda ayrışmasını ifade eder. Gelişimle beraber kendi duygu ve düşüncelerini hissetmeye başlayan birey bunların başka insanlarınkinden farklı olduğunu ve kendine özgü olduğunu kavrayacaktır (Noom, 1999).

Konunun devamında Steinberg (2007)' in açıklamış olduğu üç alt boyut olan, davranışsal özerklik, değer özerkliği ve duygusal özerklik kavramı detaylandırılıp duygusal özerklik kavramı incelenecektir.

### **2.3.2.1. Davranışsal Özerklik**

Özerkliğin alt boyutu olarak kabul gören davranışsal özerklik kavramı; karar verme, hayatın gidişatına yön verme ve kendi kendini yönetebilme eylemlerini betimleyen bireyin aktif ve bağımsız olduğu bir gidişatı açıklar (Sessa ve Steinberg(1991)' den akt. Özdemir ve Çok, 2011). Bireyin kendi başına davranabilme potansiyeli olarak da niteleyebileceğimiz davranışsal özerkliği Erikson (1969) şöyle ifade eder; psikososyal gelişim kuramında gelişimin ikinci evresi olarak öne sürdüğü özerkliğe karşı kuşku ve utanç döneminde çocuğun kendi hareketlerine yön verebilmesi ve düzenleyebilmesi ona özgürlük sağlayacaktır. Kendi kendine davranabilme isteği aslında onun özerklik isteğinin bir işaretidir (akt. Beckert, 2005).

Davranışsal anlamda özerkleşmeye ergenlik dönemindeki bireyin ilgisinin ebeveynlerden uzaklaşarak akranlara yönelmesi şeklinde de yaklaşılmaktadır. Davranışsal özerklik kavramı bireyin ergenlikle beraber karar alma stratejilerinde meydana gelen değişiklikleri, davranışların değiştirilmesini ve bu davranış ve kararların sorumluluğunun alınmasını da kapsamaktadır (Thompson, 2006).

Steinberg (2007), ergenlik dönemindeki bireyde oluşan bilişsel farklılaşma ve gelişiminde davranışsal özerkliği etkilediğini ifade etmektedir. Bilişsel olgunlaşma ile birlikte ergen birey karar verme stratejileri geliştirerek bu kararlar doğrultusunda eylemlerde bulunur.

Davranışsal özerklik sürecinde ebeveynlerden uzaklaşma ve akarana yakınlaşma olduğu belirtilmekle birlikte çeşitli konularda bireyin aileye uyma eğilimi gösterdiği yani akarana yönelen ilginin zaman zaman aileye kaydığı görülmektedir. Güncel konularda akran etkisine yönelen birey, uzun vadeli eğitim, meslek gibi konularda ebeveyn görüşüne meyil etmektedir (Steinberg, 2007).

### **2.3.2.2. Değer Özerkliği**

Gelişimde geç ergenlik dönemiyle birlikte gerçekleştiği açıklanan değer özerkliği kavramı, dini, ahlaki, siyasi mevzularda bireyin ilgi alanlarında değişimler olması ile gerçekleşmektedir (Toepfer, 2001).

Değer özerkliği kavramı, bilişsel süreçlerle ilgili konuları kapsamından ötürü bilişsel özerklik olarak da nitelenmektedir. Ergenlik dönemindeki bilişsel süreçler ve gelişmelerle ilgili çalışmalar Kohlberg öncülüğünde olmuştur (Eisenberg ve Morris, 2004).

Değer özerkliğini kazanma aşamasındaki bireyde soyut kavramlar konusunda ilkeli ve bağımsız bir düşünce ve değer yapısı oluşmaya başlamaktadır. Gelişim aşamasındaki birey anne baba tarafından öğretilmiş değer ve düşünceleri sorgulamaya ve kendi değer ve düşünce sistemini oluşturmaya başlar (Steinberg, 2007).

### **2.3.2.3. Duygusal Özerklik**

Özerklik kavramı ile ilgili yapılan tanımlama ve sınıflamaları göz önünde bulundurduğumuzda, duygusal özerklik alt boyutunun bir çok araştırmacı tarafından dile getirildiğini ve özerkliğin alt boyutu olarak tanımlandığını görmekteyiz. Çok yönlü bir canlı olarak ele aldığımız insanın, özerkleşme süreci de çok yönlüdür ve duygusal özerklik kavramı en temel anlamıyla bireyin duyguları konusunda bağımsızlaşmasını açıklar.

Özerkleşmenin alt boyutu olarak duygusal özerklik kavramı ilk olarak Steinberg ve Silverberg (1986) tarafından açıklanmış ve tanımlanmıştır. Steinberg' in yaklaşımına göre ergenlik dönemindeki bireyin duygusal bağlamda anne ve babasından uzaklaşarak bağımsızlaşmaya başlama duygusal özerklik olarak ifade edilmektedir. Steinberg' den öncesinde ise duygusal özerklik kavramı anne babadan ayrılma olarak Douvan ve Adelson (1966) tarafından ele alınmıştır. (Özdemir ve Çok, 2011).

Steinber ve Silverberg (1986)' in yapmış oldukları ilk duygusal özerklik tanımlaması anne babadan ve akranlardan bağımsızlaşmadır. Özerkliğin, duygusal özerklik alt boyutu; duyuşsal içeriği kapsamıyla ve ilişkisel öğeleriyle ayırt edilebilir bir nitelik kazanmaktadır (Steinberg ve Silverberg, 1986).

Psikanalitik kuramcı Blos (1979), duygusal özerkliği anne babadan kopma şeklinde değil, bireyleşmeyi tamamlayabilme olarak nitelendirmiştir. Blos' un duygusal özerklik kavramı bebeklik döneminden itibaren ebeveynlerle oluşturulan bağlanmadan ayrılarak arkadaş bağlarına yönelmeyi ifade etmektedir. Başka bir deyişle Blos' un duygusal özerklikle bireyleşme kavramlarını eşleştirdiği söylenebilir. Böylece Blos bireyin kendisi ve ne yaptığı ile ilgili vazifelerinin onu yetiştiren ebeveynlerden alınarak kişinin kendisi tarafından mesuliyetinin alınması olarak ifade etmiştir ve duygusal özerkliği aile ile ele almıştır (Toepfer, 2001). Blos' un görüşlerinden de faydalanarak değerlendirilen duygusal özerklik kavramı, bir başka deyişle anne babaya dair oluşan algılamalarda meydana gelen değişimler şeklinde de tanımlanmıştır Steinberg ve Silverberg tarafından (Steinberg ve Silverberg, 1986).

Duygusal özerklik kavramı diğer araştırmacılar tarafından da değerlendirilerek açıklanmıştır. Noom (2001) duygusal özerkliği tanımlarken bireyin güvenlik ve sorumluluk duygularına vurgu yapmıştır. Seçim yaparken kendine duyduğu güven, anne babasının dayattığı düşünce kalıplarını kendi değer süzgecinden geçirebilme ve birey olarak sorumluluk alma ve sosyal bağımsızlıkla ilişkilendirmiştir (Akt. Sesli, 2014). Worthington ve arkadaşları (1994) duygusal özerkliğin, bireyin diğer insanlara duyduğu duygusal destek ihtiyacının azalmasına bağlı olduğunu ve duygusal olarak bağımsız hissedip, sosyal yeterlilik ve sorumluluklar konusunda istekli olma ile tamamlandığını ifade etmişlerdir (Akt. Öksüz, 1997).



Duygusal özerklik kavramı ile ilgili çalışmaların öncülüğünü Steinberg ve Silverberg yaparken ve duygusal özerkliğin bireyin ebeveynlerinden duygusal olarak bağımsızlaşması olarak ifade ederken bazı araştırmacılar konuyu farklı şekilde alarak farklı açıklamalarda bulunmuşlardır. Ergenlikte bireyleşmenin kazanılmasında duygusal özerklik kazanımının kolaylaştırıcı etkisi olmadığını ifade etmişlerdir. Ebeveyn ve çocuk arasında sembiyotik bağ olmadığı fakat duygusal desteğin sağlandığı durumlarda ergen bireyin duygusal bağımsızlığı tecrübeliyebileceği ifade edilmiştir. Bu görüşü ortaya koyan Ryan ve Lynch (1989) özerkleşmeyi doğuştan gelen temel ihtiyaç olarak değerlendirmişlerdir. Ebeveynlerin ergen kontrol etmeye çalışmadan özerkleşmesini desteklemesinin önemine vurgu yapmışlardır (Akt. Özdemir ve Çok, 2011).

Yukarıda açıkladığımız bakış açılarından yola çıkarak özerkleşmenin farklı yönlerine değindiklerini görebiliriz. Silverberg ve Steinberg anne babadan ayrılmaya değinirken, diğer açıklamalarda sosyal çevreden kopuk bir duygusal özerkleşme gerçekleşmeyeceğini ifade etmiştir. Özerkleşmeyi sağlayacak olanın, anne baba ve arkadaşların sosyal ilişkilerle sağlayacağı destek olduğu savunulmuştur (Akt. Özdemir ve Çok, 2011).

Duygusal özerkliğini tamamlayabilen bireyler duygusal ihtiyaçlarını anne babalarına daha az yansıtırlar. Duygusal özerklikle beraber ergen bireyin özgürleştiği ve ufkunun genişlediği, anne babasına olan çocukça bağımlılığının ortadan kalktığı söylenmektedir. Bebeklikte oluşan anne babaya bağlılıktan uzaklaşarak onları da bağımsız birer birey kabul ederler. Duygusal özerkliğini tamamlayan birey, ebeveynlerini anne baba rollerinin dışında birey olarak da görürler (Steinberg, 2007).

Duygusal özerklik kavramı açıklandıktan sonra, alt boyutları da belirlenerek açıklanmıştır. Steinberg ve Silverberg (1986) duygusal özerklik kavramının dört alt boyutunu; ebeveyni idealleştirmeme, bireyleşme, ebeveynden bağımsızlaşma ve ebeveyni bir birey olarak görme şeklinde açıklamıştır. Steinberg ve Silverberg duygusal özerklik ölçeği' nin çalışmalarında da bu alt boyutları kullanmışlardır. İdealleştirmeme ve ebeveyni bir birey olarak görme alt boyutları ölçeğin bilişsel kısmını, bağımsızlık ve bireyleşme alt boyutları ise ölçeğin duyuşsal kısmını oluşturmuştur.

Yapılan inceleme ve çalışmalar neticesinde, ebeveyni birey olarak görme alt boyutunda zaman içerisinde değişim gözlenmediği sonucuna varılmıştır. Bunun neticesinde

Lamborn ve Steinberg(1991) devam eden çalışmalarında bu alt boyuta yer vermemişlerdir (Akt. Deniz, Çok ve Duyan, 2013). Youniss ve Smellers (1985), ergenlerle yaptıkları çalışmalarda, yaşı büyük olan ergenlerin ebeveynlerini idealleştirme meyilinden vazgeçebildiklerini fakat ergen bireylerin ebeveyni bir birey olarak görme konusunda sıkıntı yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Bunun üzerine ebeveyni bir birey olarak görme alt boyutunun ergenlikte gelişmediği söylenmiştir (Şener, 2007).

#### ***2.3.2.3.1. Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu***

Ergenlik dönemindeki bireyde duygusal özerklik kazanma sürecinde ilk gerçekleşen boyut ebeveyni idealleştirmekten vazgeçmedir. Ergenlik dönemi sürecinde gerçekleşen gelişim ve bilişsel süreçler sonucunda birey anne babasına ilişkin çocuklukta geliştirdiği imgeleri düzenlemeye, bu imgelerden vazgeçmeye başlar (Steinberg, 2007). Ebeveyni idealleştirmeme algısına erişebilen birey, artık onlara yüklediği imgesel anlamlar yerine, ebeveynlerinin de yanlış yapabileceğini, onun da bir insan olduğunu ve bazen görüşlerinin uyuşmayabileceğini kabul etmeye başlar. Bireyde yaşın ilerlemesiyle orantılı olarak idealleştirmeme durumu artmaktadır (Esen-Çoban, 2013). Ayrıca idealleştirmemeyi kazanma durumunun cinsiyetler arasında kızlar lehine anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Zimmer-Gembeck, Madsen ve Hanischi 2011).

#### ***2.3.2.3.2. Ebeveynden Bağımsızlaşma Alt Boyutu***

Bağımsızlık ya da ebeveynden bağımsızlaşma şeklinde ifade edilen bu alt boyut, anne babaya duyulan çocukça bağlanmadan uzaklaşma durumunu anlatmaktadır. Ergenlik dönemindeki bireyin, karşılaştığı sorunlar ve problem durumlarıyla baş etme noktasında artık ebeveynden beklentisi olmaması, bağımsız problem çözebilmesidir (Chen, 1994). Bireyde yaşın ilerlemesiyle orantılı olarak bağımsızlaşma durumu artmaktadır(Esen-Çoban, 2013). Ayrıca bağımsızlaşmayı kazanma durumunun cinsiyetler arasında kızlar lehine anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Zimmer-Gembeck, Madsen ve Hanischi 2011).

#### ***2.3.2.3.3. Bireyleşme Alt Boyutu***

Bireyleşme alt boyutu, bireyin, yaptığı seçimlerin, verdiği kararların ve davranışlarının sorumluluğunu alması durumunu açıklamaktadır. Bireyleşmenin sağlıklı gerçekleşmesi, bu sürecin kademeli olarak tamamlanması ve aileden adım adım ayrılma ile mümkündür

(Steinberg, 2007). Bireyleşmeyi kazanma durumunun cinsiyetler arasında kızlar lehine anlamlı olduğu tespit edilmiştir (McBride-Chang ve Chang, 1998).

#### **2.3.2.3.4. Ebeveyni Bir Birey Olarak Görme Alt Boyutu**

Steinberg ve Silverberg (1986)' in ilk çalışmalarında yer verdiği anne babayı birey olarak görme alt boyutu Yapılan inceleme ve çalışmalar neticesinde değişime uğramadığı gözlenmediğinden duygusal özerklik ölçeğinden çıkarılmıştır.

Bu kavramla anlatılmak istenen durumu açıklayacak olursak, ergen bireylerin anne babalarını, anne baba rolleri dışında, bir insan olarak kabul etmeleri durumunu anlatmaktadır. Çalışmalar ergenlik süresince buna yönelik algıda bir değişim olmadığını göstermiştir (Deniz, Çok ve Duyan, 2013).

## **2.4. Araştırma Konusu İle İlgili Yapılan Araştırmalar**

### **2.4.1. Algılanan Anne Baba Tutumları İle İlgili Bazı Araştırmalar**

Geçmişten günümüze ilgili alan yazını incelediğimizde insanı ve insan psikolojisini konu eden araştırmaların birçoğunda anne baba tutumlarının da ele alındığını görmekteyiz. Çalışmamızın bu bölümünde araştırmamızda da yer verdiğimiz Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından revize edilmiş olan anne baba tutumları ölçeğinin alt boyutları olan demokratik anne baba tutumu, koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu üzerine yapılmış araştırma sonuçlarına değineceğiz.

Anne baba tutumlarını belirleme ihtiyacı ile Kuzgun (1972) tarafından anne baba tutumları ölçeği geliştirilmiştir. İlerleyen yıllarda hasıl olan ölçeğin revize edilmesi ihtiyacı ile, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1999) tarafından ölçek üzerinde güncelleme çalışmaları yapılmıştır. Yapılan güncelleme ile anne baba tutumları ölçeği; demokratik anne baba tutumu 15 madde, koruyucu-istekçi anne baba tutumu 15 madde ve otoriter anne baba tutumu 10 madde şeklinde üç alt boyut ve 40 maddeden oluşan bir yapıya ulaşmıştır. Devamında Eldeleklioğlu (1999) algılanan anne baba tutumları ile bireylerin karar verme stratejileri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada 500 üniversite öğrencisine ulaşan Eldeleklioğlu (1999), çalışması sonucunda demokratik anne baba tutumunun, karar verme stratejilerinin alt boyutu olan mantıklı ve bağımsız karar verme ile olumlu ilişkili, kararsız olma alt boyutu ile olumsuz

ilişkili olduğunu saptamıştır. Ayrıca koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile, otoriter anne baba tutumunun, kararsız olma alt boyutu ile olumlu ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Son olarak otoriter anne baba tutumu, mantıklı karar verme alt boyutlu ile olumsuz ilişkiye sahip bulunmuştur.

2007 yılında Konya ilinde gerçekleştirilen bir çalışmada; sekizinci sınıf öğrencileri üzerinde algılanan anne baba tutumları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen Hamarta (2007) bu kapsamda 338 öğrenciye ulaşmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular; demokratik anne baba tutumuyla yetişen çocukların problem durumlarına akılcı problem çözücü, pozitif ve olumlu yönelim gösterdiğini ortaya koymuştur.

Algılanan anne baba tutumları, özsaygı ve siyasal etkinlik değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemek üzere çalışan Okçu (2007), araştırmasını üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirmiştir. Elde ettiği sonuçlar göstermektedir ki demokratik anne baba tutumu bireyin öz saygı düzeyi ile pozitif yönde ilişkiye sahiptir. Koruyucu- istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu ise öz saygı ile olumsuz yönde anlamlı ilişkiye sahip bulunmuştur.

Algılanan anne baba tutumlarının, özerklik gelişimi ve okul başarısı ile ilişkisini inceleyen Yılmaz (2007) araştırma amacı doğrultusunda ön ergenlik döneminde olan 1006 kişiden oluşan bir örnekleme ulaşmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göstermiştir ki algılanan demokratik anne baba tutumu, yüksek akademik başarı ile ilişkilidir. Bunun yanı sıra davranışsal ve duygusal özerklik kazanılmasında en etkili tutum demokratik anne baba tutumudur.

Suçta sürüklenen çocukların öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki üzerine bir çalışma yapan Fırat (2009), bu amaçla üzerine suç isnat edilmiş 12-18 yaş arasındaki 104 çocuğa ulaşmıştır. Araştırmacının elde ettiği bulgular göstermektedir ki, otoriter anne baba tutumu ve koruyucu-istekçi anne baba tutumuna maruz kalan çocukların öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri, demokratik anne baba tutumuyla yetişen çocukların öğrenilmiş çaresizlik düzeyinden daha yüksektir.

Üniversite öğrencilerinin uyum düzeyleri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma gerçekleştiren Biricik (2011) bu kapsamda 247 öğrenciye ulaşmıştır. Araştırma sonuçları göstermiştir ki, demokratik tutumla yetişen

bireylerin uyum düzeyleri anne baba tutumlarını otoriter olarak algılayan bireylerin uyum düzeyinden anlamlı düzeyde fazladır.

Algılanan anne baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen Aktaş (2011), çalışmasını Kocaeli ilinde öğrenim gören 464 lise birinci sınıf öğrencisi üzerinde gerçekleştirmiştir. Yapılan uygulamalar sonucunda elde edilen verilere göre kız öğrenciler anne baba tutumlarını erkek öğrencilerden daha demokratik algılamaktadır. Erkek öğrenciler ise kız öğrencilere göre daha otoriter algılamaktadır. Ayrıca demokratik anne baba tutumu arttıkça benlik saygısının arttığı, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum arttıkça ise benlik saygısının azaldığı tespit edilmiştir.

Konya ilinde gerçekleştirdiği araştırmasında Kayan (2012), ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları, saldırganlık düzeyleri ve boyun eğici davranışları arasındaki ilişki üzerine çalışmıştır. 750 öğrenciye ulaşan Kayan (2012) araştırması sonucunda koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile otoriter anne baba tutumunun bireyin boyun eğici davranışları ve negatif, sinirli, atak ve sözel saldırganlıkları ile pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğunu tespit etmiştir. Demokratik tutumun ise, sinirli, atak ve negatif saldırganlıkla negatif yönlü ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca atak, sinirli ve negatif saldırganlık demokratik ve koruyucu-istekçi tutum tarafından önemli düzeyde yordandığı görülmüştür.

Koralp (2012), 299 ergen birey üzerinde yaptığı çalışmada algılanan anne baba tutumlarının iletişim becerilerine etkisini araştırmıştır. Elde edilen bulgular göstermektedir ki, demokratik anne baba tutumu ile iletişim becerisi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bununla birlikte otoriter anne baba tutumu ile iletişim becerileri arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Koruyucu-istekçi tutum ise iletişim becerileri ile çok zayıf pozitif ilişkiye sahip görülmüştür.

Lise öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile riskli davranış örüntüleri arasındaki ilişki üzerine bir çalışma yapan Yıldız Peker (2012), 746 lise öğrencisi üzerinde çalışmasını gerçekleştirmiştir. Elde ettiği sonuçlara göre demokratik anne baba tutumuyla yetişen bireyler daha az riskli davranışlar sergilemektedirler. Ebeveyn tutumlarını koruyucu-istekçi ve otoriter olarak algılayan ergenler ise daha fazla riskli davranış gösterme eğiliminde görülmüştür.

Algılanan anne baba tutumları ile ergenlerde akademik erteleme davranışı arasındaki ilişkiyi inceleyen Yatgın (2014), araştırmasını Konya ilinde öğrenim gören 663 lise öğrencisinden oluşan örneklem üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulguları değerlendirdiğimizde, bireyin algıladığı anne baba tutumlarının akademik erteleme davranışı için yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu ile akademik erteleme davranışı arasındaki ilişki pozitif yönde anlamlı olarak tespit edilmiştir.

Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile kurdukları yakın ilişkilerdeki psikolojik davranış eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir çalışma gerçekleştiren Bülbül (2014), araştırmasını 387 lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirmiştir. Anne baba tutum ölçeğinin her alt ölçeği için yaptığı değerlendirmeler sonucunda elde ettiği bulgular algılanan anne baba tutumlarının, yakın ilişkilerimizdeki davranışlarımızı etkilediği yönünde olmuştur. Açıklayacak olursak; demokratik anne baba tutumuna sahip olan bireyler yakın ilişkilerinde olumlu psikolojik davranış eğilimleri göstermektedirler. Koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumuyla yetişmiş bireyler ise kurdukları yakın ilişkilerde olumsuz psikolojik davranış örüntülerine yönelmektedirler. Araştırma sonucu söylemektedir ki, demokratik anne baba tutumu bireyin yakın ilişkilerini olumlu yönde etkilerken, koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutumları olumsuz etkiler bırakmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile kendini sabotaj ve öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen Yalnız (2014), çalışmasını 438 üniversite öğrencisinden oluşan örneklem üzerinde uygulamıştır. Elde edilen bulgular genel itibariyle göstermiştir ki kişilerin algıladıkları anne baba tutumları ile kendini sabotaj ve öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmaktadır. Anne baba tutumlarının alt ölçeklerine göre incelediğimizde, demokratik anne baba tutumu ile bireylerin kendini sabotaj düzeyleri negatif yönde ilişki göstermektedir. Koruyucu-istekçi tutum ile otoriter tutum ise kendini sabotaj düzeyi ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir.

Bireylerin algıladıkları anne baba tutumları ile, ailelerin çocuk yetiştirme yöntemlerinin, akademik başarı ile ilişkisi üzerine bir çalışma yapan Erginbay (2014), İstanbul ilinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri ve velileri ile çalışmıştır. Çalışma kapsamında 800

öğrenci ve velisine ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göstermiştir ki, çocukların algıladıkları anne baba tutumları, sınıf seviyesine göre farklılaşmaktadır. Algılanan otoriter anne baba tutumu ve koruyucu-istekçi anne baba tutumu arttıkça öğrencilerin başarı düzeylerinin düştüğü görülmüştür. Demokratik tutumun artması ile ise başarı düzeyi artmaktadır. Ayrıca çalışan anne babaların sergilediği demokratik tutum başarıyı artırırken yine çalışan anne babaların otoriter tutumun başarı düzeyini düşürdüğü saptanmıştır.

Algılanan anne baba tutumları ile ergenlerin internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen Baykan (2015) 490 lise öğrencisine ulaşarak araştırmasının gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre algılanan demokratik anne baba tutumu yükseldikçe internet bağımlılığı düzeyleri azalmaktadır. Bunun yanı sıra algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu yükseldikçe, internet bağımlılığı düzeyleri de yükselme göstermiştir.

Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi inceleyen Dokuyan (2015), 12. Sınıf düzeyinde öğrenim gören 297 öğrenci üzerinde araştırmasını gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, erkek öğrencilerin anne baba tutumlarını kız öğrencilere göre daha demokratik algıladıkları görülmüştür. Koruyucu-istekçi anne baba tutumuna baktığımızda ise kız öğrencilerin bu alt ölçekte puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde kız öğrencilerin anne baba tutumlarını erkeklere göre daha otoriter algıladıkları tespit edilmiştir. Benlik algısı düzeylerine göre baktığımızda ise, demokratik tutumla yetişen bireylerin olumlu benlik geliştirdikleri saptanmıştır. Sonuç olarak algılanan demokratik anne-baba tutumunun ergen bireylerde uyum düzeyini, özgüveni, kararlılık düzeyini ve baş etme gücünü yordadığı söylenebilir.

Benlik saygısının, ergenlerin algıladığı anne baba tutumları ile saldırganlık davranışları arasındaki ilişkiye etkisi üzerine bir araştırma gerçekleştiren Şahin (2015), bu kapsamda lise öğrencisi 400 bireye ulaşmıştır. Araştırma sonucunda, daha önceki araştırmalara paralel olarak, erkek bireylerin algıladıkları demokratik tutumun kızlara göre daha yüksek bulunmuştur. Yakın ilişkilerde kimseyi kendisine yakın görmeyen bireylerin, yakın gördüğü kişiler olan bireylere göre algıladıkları otoriter ebeveyn tutumunun daha yüksek olduğu görülmüştür. Algılanan demokratik tutum puanları arttıkça, benlik

saygısı düzeyinin de arttığı ve otoriter tutum puanı arttıkça benlik saygısı düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Algılanan anne baba tutumları ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkiyi, ortaokul sekizinci sınıf öğrencileri üzerinde inceleyen Altıntaş (2016), 376 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, algılanan demokratik anne baba tutumu; internetin olumsuz sonuçları, aşırı kullanım ve problemlili internet kullanımı ile düşük düzeyde negatif ilişkiye sahiptir. Koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum ise internetin olumsuz sonuçları, aşırı kullanım ve problemlili internet kullanımı ile orta düzeyde pozitif ilişkiye sahiptir.

Algılanan anne baba tutumlarının, eş seçme stratejisi ve evlilik tutumu ile ilişkisi üzerine çalışan Doğru (2017), 194 üniversite öğrencisi ile çalışmıştır. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde görülmektedir ki daha önce bahsettiğimiz araştırma sonuçlarının aksine, kızların algıladıkları demokratik tutum puanları erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Erkeklerin ise koruyucu-istekçi tutum algıları kızlardan daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca algılanan demokratik anne baba tutumu ile eş seçme stratejileri (aile kurumu ve güven, sosyoekonomik özellikler, dini ve siyasi benzerlikler, aşk, çocuk bakımı) düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahip bulunmuştur. Koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu ile eş seçme stratejileri (aile kurumu ve güven) arasında düşük düzeyde negatif ilişkili bulunmuştur. Son olarak algılanan demokratik anne baba tutumu ve evlilik tutumu düşük düzeyde pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

#### **2.4.2. Duygusal Özerklik İle İlgili Bazı Araştırmalar**

Steinberg ve Silverberg (1986) duygusal özerklik ölçeğini ortaya koyarak bu konu ile ilgili yapılacak çalışmaların ilk adımını atmışlardır. Araştırmacılar özerklik konusunu duygusal, davranışsal, bilişsel ya da bütünsel olmak üzere pek çok yönden ele alarak incelemişlerdir. Tüm yönleriyle özerklik kavramını psikolojik bir ihtiyaç olarak inceleyen araştırmacılar (Çelikkaleli, Gökçakan ve Çapri, 2005) olduğu gibi, ergenlik döneminde bütünsel anlamda özerklik gelişimini inceleyen (Özdemir ve Çok, 2011) ya da alt boyutu olan davranışsal özerkliği değerlendiren araştırmacılar (Musağaoğlu ve Güre, 2005) da vardır. Ancak çalışmamızın bu bölümünde araştırma konumuzun da



belirleyicisi olan duygusal özerklik kavramı ile ilgili olarak yapılan çalışmalara yer verilecektir.

Ülkemizde yapılmış olan yurtiçi kaynakları incelediğimizde, duygusal özerklik konusuna değinen az sayıda çalışmaya ulaşıldığı görülmektedir. Ülkemizde duygusal özerklik konusunun çalışılmasına öncülük eden ve konu kapsamında yapılan ilk çalışma olarak kabul edilen araştırma, Deniz (2010), tarafından yapılan ve duygusal özerklik ölçeğinin dilimize çevrilerek kullanıldığı doktora çalışmasıdır. Bu çalışma ergenler üzerinde yapılmış ve sır saklama özelliklerinin duygusal özerklik ve gelişimsel değişkenler açısından incelenmesi konusunu kapsamaktadır. Araştırma neticesinde ergenlik dönemi gelişiminde önemli yeri olan sır saklama davranışının duygusal özerkliğin alt boyutu olan bireyleşme düzeyi ile ters orantılı olduğu, bunu bağımsızlık ve idealleştirmeme alt boyutlarının takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Yani umulanın aksine sır saklama davranışının, duygusal özerkliğin alt boyutu olan bireyleşme seviyesini düşürdüğü görülmüştür.

Steinberg ve Silverberg (1986)' in geliştirmiş olduğu duygusal özerklik ölçeğinin dilimize uyarlanma çalışması Deniz, Çok ve Duyan (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Özgün olarak İngilizce halde bulunan ölçek öncelikle dilimize çevrilmiş ardından alınan uzman desteği ile form düzenlenerek son haline ulaşmıştır. Elde edilen bul form ile 720 öğrencinin katılımı ile pilot uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Örneklem grubunda yapılan uygulama ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda faktörlerin, faktör desenine uygun olarak dağılmadığı görülmüştür. Türkiye örneğinde anne babayı birey olarak görme alt boyutunun işlemediğinin tespit edilmesi ve formun üç faktörlü yapısının doğrulanmasıyla anne babayı birey olarak görme alt boyutu çıkarılmış. Bireyleşme, idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutları ile form 3 alt boyutla kullanılabilecek işlevsel bir ölçme aracı olarak kabul edilmiştir. Duygusal özerklik ölçeğinin dilimize uyarlanması, bu alanda yapılacak çalışmaların önünü açmıştır.

Ergenlerin duygusal özerkliğinin, çeşitli değişkenlerle ilişkisini inceleyen Esen-Çoban (2013), 6061 ergen bireyden oluşan örneğinde yaptığı araştırması sonucunda duygusal özerkliğin yaşa göre, cinsiyete göre ve anne babanın boşanmış olması durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bulgular

neticesinde idealleştirmeme alt boyutunda erkeklerin, bağımsızlık boyutunda ise kızların lehine anlamlı farklılık olduğu; 14 yaş ve 15 yaş grubunda ise 18 yaş grubuna göre idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutlarında ortalamaların daha yüksek olduğu; anne babası bir arada olan ergen bireylerin ise, boşanmış aile çocuklarına göre idealleştirmeme ve bağımsızlık düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yektaş (2013) ise tıp alanında yaptığı çalışmasında duygusal özerklik ölçeğinin dört alt boyutlu formatını kullanmıştır. Depresyonlu kız ergenler örnekleminde uyguladığı çalışması neticesinde duygusal özerklik düzeyinin depresyonlu kız ergenlerde, depresyon riski olmayanlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Yektaş (2013), yaptığı çalışmasının neticesinde duygusal özerklik ölçeğinin, ergen bireyin ebeveyniyle duysal kopuşunu değerlendirdiğini öne sürmüştür.

Bir diğer araştırmada Erçevik (2014), ergenlerin duygusal özerklikleri ve sosyal destekleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İstanbul ilinde 549 ergen bireyin katılımı ile gerçekleştirilen araştırma neticesinde ergen bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyler ve duygusal özerklikleri arasında pozitif anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Her iki ölçeğin alt boyutları arasında da pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Araştırma içeriğindeki demografik değişkenler göz önünde bulundurulduğunda, ergen bireylerin okula devam etme durumu, başarı durumu, disiplin cezası alma durumu değişkenlerine göre de duygusal özerklik düzeylerinde anlamlı farklılık gözlemlenmiştir.

Çelik (2015), çalışmasında, algılanan ebeveyn kontrolü ile ergen iyi oluşu arasındaki ilişkide duygusal özerkliğin aracı gücünü belirlemek üzere hareket etmiştir. Ankara ilinde gerçekleşen araştırma neticesinde ergenin ebeveynlerinden algıladığı kontrol ve ergenin iyi oluşu arasında duygusal özerklik düzeyinin kısmi aracı rol oynadığı görülmüştür. Neticesinde algılanan ebeveyn kontrolü arttıkça duygusal özerklik düzeyinin azaldığını tespit edilmiştir.

Öğrencilerin sportif etkinliklere katılıp katılmama değişkenine göre duygusal özerklik düzeyini incelediği araştırmasında Aydın (2015), demografik değişkenlere göre duygusal özerklik düzeylerinde anlamlı farklılık tespit etmekle birlikte, sportif etkinliklere katılan ve katılmayan öğrencilerin duygusal özerklikleri arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir.

Güney (2017), Konya ilinde 530 ergen birey örnekleminde gerçekleştirdiği araştırmasında, duygusal özerklik, öznel iyi oluş ve sosyal destek düzeylerinin arasında anlamlı ilişki olup olmadığını incelemiştir. Güney (2017) araştırması neticesinde ergen bireylerin öznel iyi oluşları ve aile desteğinin duygusal özerkliğin tüm alt boyutlarına olumlu etkisi olduğunu bununla birlikte öznel iyi oluş ve öğretmen desteğinin duygusal özerkliğin idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutlarına olumlu katkı sağladığını tespit etmiştir.

Çimen (2017), benlik saygısı ve karar verme stratejilerinin, duygusal özerklik üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında 366 kişilik örnekleme çalışmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, benlik saygısı, dikkatli ve panik karar verme stilleri duygusal özerkliğin tüm alt boyutlarını yordayıcı güce sahiptir. Ayrıca orta ve geç ergenlik dönemine göre de karar verme stillerinin duygusal özerkliği yordayıcı gücü değişiklik göstermektedir.

Erzurum ilindeki 363 ergen bireyle yapılan araştırma da Demir ve Karabacak (2017) duygusal özerkliği demografik değişkenler açısından incelemiştir. Elde edilen bulgular neticesinde ergen bireylerin duygusal özerklik düzeylerinin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir bununla birlikte en uzun süre yaşanan yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı farklılığa rastlanmadığı belirtilmiştir.

Duygusal özerklik konusuna ilişkin olarak yurtdışında yapılan araştırmaları inceleyecek olduğumuzda; öncü kabul edilecek ilk çalışmanın Steinberg ve Silverberg (1986) tarafından 865 ergen birey üzerinde gerçekleştirilmiş olduğunu görmekteyiz. İlk çalışma olarak nitelendirdiğimiz bu çalışmada ergenlerin duygusal özerklik, akran baskısına direnme ve özgüven arasındaki ilişki ele alınmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular neticesinde yaş değişkenine göre duygusal özerklikte anlamlı fark bulunup, yaşla birlikte duygusal özerklikte artış olduğu saptanmıştır; ekonomik gelir düzeyi değişkenine göre ise anlamlı farklılığa rastlanmadığı görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre duygusal özerklik düzeyinde kızların lehine anlamlı farklılık saptanmıştır. Bunlarla birlikte ebeveyni bir birey olarak görme alt boyutunda, demografik değişkenlere göre arma veya azalma söz konusu olmadığı tespit edilmiştir. Ergenlerde akran baskısına

direnme ve özgüven hissi ile duygusal özerklik düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Youniss ve Smellers (1985), ergenlerle yaptıkları çalışmalarda, yaşı büyük olan ergenlerin ebeveynlerini idealleştirme meyilinden vazgeçebildiklerini fakat ergen bireylerin ebeveyni bir birey olarak görme konusunda sıkıntı yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Bunun üzerine ebeveyni bir birey olarak görme alt boyutunun ergenlikte gelişmediği söylenmiştir (akt. Esen-Çoban, 2013).

Devam eden yıllarda duygusal özerklik konusu Ryan ve Lynch (1989) tarafından ele alınarak değerlendirilmiştir. Ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde bulunan bireylerden oluşan 503 kişilik örneklem grubu üzerinde çalışan araştırmacılar, ön ergenlik dönemindeki bireylerin duygusal özerklik düzeylerinin ebeveynlerinden aldıkları güven duygusu ve duygusal fayda ile alakalı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte genç yetişkinlik döneminde bulunan bireylerde duygusal özerkliğin daha az aile bağıllığı ve aha az ebeveyn kontrolü ile alakalı olduğu sonucuna varılmıştır. Ryan ve Lynch (1989); Steinberg ve Silverberg (1986)' in duygusal özerklik kavramının aileden olumsuz ayrışmayla alakalı olduğunu; insanın doğal ihtiyacı olan duygusal özerkleşmenin sağlıklı şekilde gelişebilmesi için aileden de destek alması gerektiğini belirtmişlerdir.

Ryan ve Lynch (1989)' in duygusal özerkliğin gelişmesinde aile desteğinin rolüne değinmesinin ardından Lamborn ve Steinberg (1993), ebeveynlerin sağladığı destek ile duygusal özerklik arasındaki ilişkiyi incelemek için çalışma yapmışlardır. Çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular göstermiştir ki ebeveyn desteği alan ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyi, ebeveyn desteği almayanlara göre daha yüksektir.

Doktora tez araştırmasında duygusal özerklik üzerine çalışan Chen (1994), diğer araştırmalarla paralel olarak duygusal özerklik düzeyinin cinsiyet değişkenine göre kız ergenler lehine farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırma değişkeni olan etnik köken değişkenine göre ise beyaz tene sahip bireylerin, Asya kökenli, İspanyol kökenli ve siyahi bireylere oranla bağımsızlık alt boyutu düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Anne babanın eğitim düzeyi değişkeni ile duygusal özerklik arasında ise, ebeveynin eğitim düzeyi arttıkça idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutu puanlarının arttığı görülmüştür. Chen (1994) araştırmasında duygusal özerkliğin doğrudan ve

dolaylı etkisi üzerine de çalışmıştır. Bunun sonucunda okul başarısında bireyleşme alt boyutunun olumsuz yönde dolaylı etkisi olduğu; idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutlarının olumlu yönde dolaylı etkisinin olduğu saptanmıştır (akt. Esen-Çoban, 2013).

Duygusal özerkliğin, çeşitli değişkenlerle birlikte ergen uyumu ile arasındaki ilişki üzerine çalışan Fuhrman ve Holmbeck (1995); 96 ergen birey, anneleri ve öğretmenlerinden oluşan bir örnekleme çalışmışlardır. Duygusal özerklik düzeyi düşük bireylerde ebeveyn ve ergen arasındaki ilişki pozitifse ergende pozitif uyum gözlenmesinin olası olduğu saptanmıştır. Bunun yanında birey stresli bir aile ortamında ise yüksek duygusal özerkliğin ergen uyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Duygusal özerklik ve ergenliğin karakteristik özellikleri üzerine bir araştırma gerçekleştiren Chen ve Dornbusch (1998), bireyleşme alt boyutunun, akran baskısı, psikolojik sıkıntı ve düşük benlik saygısının aracı etkisi altında düşük akademik başarı ve normal dışı davranışlarla ilişkili olduğu belirlemiştir. İdealleştirmeme alt boyutu ise psikolojik sıkıntı ile ilişkili bulunmuştur (Akt. Erçevik, 2014).

McBride-Chang ve Chang (1998), ergenler ve ebeveynlerinin katılımıyla yapmış oldukları araştırmalarında duygusal özerkliğin yaş ve cinsiyet değişkenleriyle arasındaki ilişkide kendilerinden önce edilen bulgulara benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Fakat bunun beraberinde ebeveyn ve ergenlerden alınan ebeveyn tutumu verilerine göre yetkeli ebeveyn tutumu ile duygusal özerklik arasında ilişki bulunduğu belirlenmiştir.

Duygusal özerkliğin beraberinde davranışsal ve işlevsel özerkliği de ele alan Noom vd (1999), özerkliği psikososyal uyumun bir işareti olarak ebeveyne ve akrana bağlanma ile ilişkilendirmişlerdir.

Davranışsal ve duygusal özerkliğin, ergen bireyin algıladığı ebeveyn stili bağlamında psikolojik uyumla alakasını incelemek amacıyla Beyers ve Goosens (1999), 558 ergen birey üzerinde araştırma yapmışlardır. Cinsiyet, yaş ve akademik başarı değişkenlerinin duygusal özerklik ile ilişkisi, önceki araştırmaları destekleyen sonuçlar vermişlerdir. Bu bulguların yanı sıra duygusal özerklik, sağlıklı psikososyal uyum için risk etmeni olarak görülmüştür. Bu ilişkiye rağmen özgüven duygusu ile duygusal özerklik arasında

pozitif önde ilişki saptanmıştır. Duygusal özerklik ile davranışsal özerklik arasındaki ilişki cinsiyete bağlı olarak erkek bireylerde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Duygusal özerklik, alt boyutları ve depresyon semptomları arasında ilişki olup olmadığını Hong Kong örnekleminde inceleyen Chou (2000) bu amaçla 512 ergen bireye ulaşmıştır. Hong Kong örnekleminde yaş ve cinsiyet değişkenine göre duygusal özerklik düzeylerinde anlamlı farklılığa rastlanmadığı görülmüştür. Depresyon semptomları ile ilişkisine değinecek olursak; idealleştirmeme ve bireyleşme alt boyutlarıyla daha yüksek olmak üzere duygusal özerklik alt boyutları ile depresyon semptomları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Duygusal özerklik; ergen uyumu, aile işlev bozukluğu ve anne depresyonu arasındaki ilişkinin incelendiği Garber ve Little (2001) tarafından gerçekleştirilen araştırmada 145 ergen bireyle çalışılmıştır. Bir yıl arayla yapılan öntest sontest şeklindeki uygulamalarda annenin depresyonunu; duygusal özerklikle ergen uyumu arasında aracı rol oynadığı tespit edilmiştir.

Hindistan kültüründeki ergenler ve duygusal özerklikleri için çalışma gerçekleştiren Tung ve Dhillion (2006), cinsiyet değişkenine göre duygusal özerklik düzeylerinde kızlar lehine farklılık tespit etmişlerdir. Duygusal olarak kızların ailelerine daha bağlı olduğu sonucuna ulaşılan araştırmada erkeklerin aile ile daha çok çatışma yaşadıkları ve aileye duygusal olarak daha az bağlı oldukları sonucunu elde etmişlerdir.

Duygusal özerkliğin, ergenin kimlik statüleri ile ilişkisi üzerine bir çalışma gerçekleştiren Mullis, Graf ve Mullis (2009), 234 kişilik bir örneklem grubu ile çalışmışlardır. Kimlik statüsü türlerinden ipotekli kimlik ve başarılı kimlik; duygusal özerklik toplam puanı, idealleştirmeme alt boyutu ve bağımsızlık alt boyutu arasında pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Parra ve Oliva (2009), çalışmalarında ergenlerin aile ilişkileri ile duygusal özerklikleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma amacı doğrultusunda 101 kişilik örneklem grubu erken ergenlikten itibaren 5 yıl süresince takip edilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde, ergenlik süresince duygusal özerkliğin bazı alt boyutlarında ilerleme olurken bazılarının skorunda azalmaz görülmüştür. Bu durum duygusal özerklik düzeyinin genel anlamda sabit kaldığını fakat alt boyutlarında artma ve

azalmalar olduğu sonucunu vermiştir. Bunun yanı sıra, olumsuz aile ilişkilerinin duygusal özerkliği artırdığı sonucu da tespit edilmiştir.

Romantik ilişkisi olan 206 bireyle duygusal özerklik, bilişsel özerklik ve ebeveyn ve sevgili ilişkileri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Zimmer-Gembeck, Madsen ve Hanish (2011) bir araştırma yapmışlardır. Duygusal zerkliğin alt boyutları olan bireyleşme ve bağımsızlık ile ebeveynle iletişim arasında negatif ilişki saptanmıştır. Bilişsel zerkliğin alt boyutu olan işlevsellik ile, duygusal özerkliğin idealleştirme alt boyutu arasında negatif ilişkiye rastlanmıştır. Ebeveyn kontrolü ile duygusal özerklik arasında da negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Duygusal zerkliğin bağımsızlık alt boyutu ise sevgiliden alınan destekle pozitif ilişkiye sahip bulunmuştur.

Aileyle yaşayan ve kurumda yaşayan ergenlerin duygusal özerklikleri üzerine bir çalışma yürüten Tulviste (2011), kurumda yaşayan bireylerin duygusal özerklik düzeylerinin evde yaşayan bireylerden daha düşük olduğu saptanmıştır. Kurumda yaşayan ergenlerde cinsiyet değişkenine göre ise duygusal özerklik düzeyinde erkekler lehine farklılık olduğu grlmştir. Bu alışma göstermiştir ki kurumda yetişme durumu ergenlerin duygusal özerkliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Duygusal zerkliğin; niversiteye uyum, ebeveyn ile ocuk iletişimi ve anne baba stilleri ile ilişkisi üzerine tez yazan Golonka (2013), 180 niversite ğrencisi ile çalışmıştır. Elde edilen bulgular göstermektedir ki helikopter ebeveynlik, demokratik ebeveynlik ve izin verici ebeveynlik tutumları; düşük duygusal özerkliğin yordayıcısıdır. Araştırmacı sonuç olarak, demokratik ve izin verici tutumların düşük duygusal özerklikle; otoriter tutumların yüksek duygusal özerklikle alakalı olduğunu tespit etmiştir.

Parra ve Oliva (2015), 2009 yılında ortaya koymuş oldukları duygusal özerklikle ilgili boylamsal çalışmalarının devamı niteliğinde olan bu çalışmalarında duygusal zerkliğin İspanyol gençlerin gelişimlerinin bir parçası olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu alışma kapsamında 90 kişilik örneklem grubu; ergenlik döneminden yetişkinliğe kadar olan 10 yıllık süreçte izlenmiştir. Yapılan izleme ve değerlendirmeler sonucunda cinsiyet değişkenine göre duygusal özerklik gelişiminde bir farklılığa rastlanmadığı grlmştir. Aile bütünlüğü ve yaşam doyumunu puanları, duygusal özerklik arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Parra ve Oliva (2015) sonuç

olarak duygusal özerkliği gelişimsel bir görev olarak nitelendirmemekle beraber, zorlu aile ilişkilerinin bir göstergesi olarak kabul etmişlerdir.





## BÖLÜM III: YÖNTEM

### 3.1. Araştırma Modeli

Yaptığımız bu araştırmada tarama modeli türlerinden olan ilişkisel tarama modeli esas alınmıştır. Bu doğrultuda ergenlerin anne baba tutumları ile duygusal özerklikleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. İlişkisel tarama modeli, mevcut durumu olduğu biçimde açıklamayı hedefleyen bir araştırma yaklaşımıdır. Önemli olan var olanı değiştirmeden betimlemektir (Karasar, 2007). Literatürde korelasyonel araştırma modeli olarak da isimlendirilen ilişkisel tarama modellerinde; değişkenler arasındaki ilişki, eldeki değişkenlerin türüne göre seçilen farklı tekniklerle hesaplanan bir korelasyon katsayısı ile açıklanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). İlişkisel tarama modellerinde bağımlı değişken ve bağımsız değişken olmak üzere iki değişken vardır. Bu araştırmada; ergenlerin cinsiyeti, eğitim gördükleri okul türü, sınıf seviyesi, algıladıkları akademik başarı, ekonomik düzey, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-babanın boşanmış olma durumu, yatılı okulda okuma, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi bağımsız değişkenlerdir. Ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları ve duygusal özerklik düzeyleri ise araştırmanın bağımlı değişkenleridir. Öncelikle ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile duygusal özerklik düzeylerinin bağımsız değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenerek ardından anne baba tutumları ile duygusal özerklik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

### 3.2. Evren Ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Düzce ilinde bulunan farklı lise türlerinde öğrenim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırma örnekleme ise bu evren içerisinden seçkisiz oransız küme örnekleme modeli kullanılarak belirlenmiştir. Her lise türünden bir lise alınarak örneklem grubu belirlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığında alınan izin doğrultusunda örnekleme yöntemine uygun olarak belirlenen 6 farklı türde okulda anket uygulamaları yapılmıştır. Okul türleri;

Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesidir.

Araştırmada kullanılacak anketlerin uygulaması tamamlandıktan sonra toplamda 603 öğrenciye ulaşıldığı görülmüştür. Anketler kontrol edildiğinde eksik bilgi bulunan formlar geçersiz kabul edilmiş ve 35 öğrenciye ait veri çalışma dışında bırakılmıştır. Örneklem grubu 568 kişi olarak belirlenmiştir.

### **3.3. Veri Toplama Araçları**

Bu araştırmada, örneklem grubunu oluşturan öğrencilere ait demografik verileri elde etmek amacıyla araştırmacının hazırlamış olduğu “Kişisel Bilgi Formu”; algıladıkları anne baba tutumlarını belirlemek amacıyla Kuzgun ( 1972) tarafından geliştirilen ve Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1993; 2005) tarafından yeniden düzenlenen Anne-Baba Tutumları Ölçeği ve duygusal özerklik düzeylerini belirlemek amacıyla Steinberg ve Silverberg (1986) tarafından geliştirilip Deniz (2010) tarafından dilimize uyarlanan Duygusal Özerklik Ölçeği kullanılmıştır.

Kullanılan veri toplama araçlarına ait bilgiler genel hatlarıyla aşağıda açıklanmıştır.

#### **3.3.1. Kişisel Bilgi Formu**

Kişisel bilgi formu, örneklem grubunu oluşturan bireylere ait cinsiyet, okul türü, sınıf, algılanan akademik başarı, gelir düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-baba boşanma durumu, yatılı okulda okuma, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyini tespit etmemizi sağlayacak maddelerden oluşturulmuştur.

#### **3.3.2. Anne Baba Tutumları Ölçeği**

Araştırmamızda örneklemdaki bireylerin algıladıkları anne baba tutumlarını tespit etmek maksadıyla Kuzgun (1972)’ un geliştirmiş olduğu ve yeterli geçerlik güvenilirlik katsayısına sahip olmadığından revize edilme ihtiyacıyla Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) yenilenen anne baba tutumları ölçeği kullanılmıştır.

Ölçeğin yenileme ve güncelleme çalışmalarında, faktör analizine göre demokratik tutum, koruyucu/istekçi tutum ve otoriter tutum olmak üzere birbirinden bağımsız 3

boyut ortaya çıkmıştır. Ölçek toplamda, 5’li likert tipi derecelendirmeye puanlanan 40 maddeden oluşmaktadır. Yanıtlar; 1: hiç uygun değil, 2: pek uygun değil, 3: biraz uygun, 4: çok uygun, 5: tamamen uygun şeklinde sıralanmıştır.

Ölçeğin alt boyutlarını ölçen maddeler şu şekildedir;

Demokratik tutum alt boyutu maddeleri (15 madde): 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37, 39.

Koruyucu/ İstekçi tutum alt boyutu maddeleri (15 madde): 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 34.

Otoriter tutum alt boyutu maddeleri (10 madde): 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38, 40.

Anne baba tutumları ölçeğinin alt boyutları puanlandığında; demokratik tutum alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan 75 ve en düşük puan 15 dir. Koruyucu-istekçi tutum alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan 75 ve en düşük puan 15 dir. Otoriter tutum alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan 50 ve en düşük puan 10 dur. Anne baba tutumları ölçeğinin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları (cronbach alpha) hesaplanarak ölçeğin güvenilirlik kat sayısı belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına ait iç tutarlılık kat sayıları; Demokratik tutum için .89, koruyucu-istekçi tutum için .82 ve otoriter tutum için .78 şeklinde hesaplanmıştır. İç tutarlılığın belirlenmesinin ardından test tekrar test yöntemi ile ölçeğin kararlılık düzeyi belirlenmiştir. Alt ölçeklere ait kararlılık düzeyleri; demokratik tutum için .92, koruyucu-istekçi tutum için .75 ve otoriter tutum için .79 şeklinde hesaplanmıştır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

### 3.3.3. Duygusal Özerklik Ölçeği

Araştırmamızda örneklemdaki bireylerin duygusal özerklik özelliklerini belirlemek amacıyla Steinberg ve Silverberg (1986)’ in geliştirmiş olduğu ve Deniz (2010) tarafından dilimize uyarlanan Duygusal Özerklik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin Steinberg ve Silverberg tarafından oluşturulan orijinal formunda “idealleştirmeme”, “bireyleşme”, “bağımsızlık” ve “bir birey olarak anne-baba” şeklinde 4 alt boyut ve 20 madde bulunmaktadır. Ölçek ilerleyen yıllarda Steinberg ve Lamborn tarafından yenilenmiş ve “bir birey olarak anne baba” alt boyutu ölçekten çıkarılmıştır. Bununla birlikte ölçeğin toplam madde sayısı 14 e düşmüştür. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .82’ ye çıkmıştır.

Duygusal özerklik ölçeğinin Türkçe formu Deniz (2010) tarafından dilimize uyarlanmıştır. Yapılan adaptasyon çalışmalarında ölçeğin Steinberg ve Silverberg tarafından hazırlanan ilk formu kullanılmıştır. Uygulamalar sonucunda “bir birey olarak anne baba” alt boyutunun gelişim katsayısının düşük ve toplam madde korelasyonunun negatif olduğu saptanmıştır. Böylece “bir birey olarak anne baba” alt boyutu ölçek dışında tutulmuştur.

Deniz (2010) tarafından uyarlanan formda üç alt boyut ve 14 madde bulunmaktadır. Alt boyutlar; “idealleştirmeme (5 madde)”, “bağımsızlık (4 madde)” ve “bireyleşme(5 madde)” dir. Ölçek 4’ lü likert tipi derecelendirme ile puanlanmaktadır. Yanıtlar; 1: bana hiç uygun değil, 1: bana uygun değil, 3: bana uygun ve 4: bana tamamen uygun şeklinde sıralanmıştır. Toplam puan ve alt boyutlara ait puanların hesaplanabilmesi için ölçeğin 4, 6, 10, 12 ve 14. Maddeleri ters şekilde puanlanmaktadır.

Ölçeğin alt boyutlarını ölçen maddeler şu şekildedir;

İdealleştirmeme alt boyutu (5 madde): 1, 3, 8, 11, 13.

Bağımsızlık alt boyutu (4 madde): 2, 4, 5, 9.

Bireyleşme alt boyutu (5 madde): 6, 7, 10, 12, 14.

Duygusal özerklik ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .79 olarak belirlenmiştir. alt boyutlarının iç tutarlılık kat sayıları; idealleştirmeme alt boyutu için .71, bağımsızlık alt boyutu için .71 ve bireyleşme alt boyutu için .67 şeklinde hesaplanmıştır.

### **3.4. Verilerin Toplanması**

Araştırmaya ilişkin veriler 2018 Ekim ayında, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Düzce ilindeki çeşitli liselerde öğrenim gören öğrencilere ulaşılarak gerçekleştirilmiştir. Öncelikle gerekli evraklar beyan edilerek Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü’ ne başvurulmuş ve Düzce İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ nden izin ve onay alınmıştır.

Resmi izinlerin alınması ile beraber, uygulama yapılacak okulların uygun ders saatleri belirlenerek, sınıf ortamında araştırmacı tarafından uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Her

okul türünden bir okulda olmak üzere toplam 6 okulda ve her okulda her sınıf seviyesinden bir sınıf olmak üzere toplam 24 sınıfta uygulama yapılmıştır.

Kişisel bilgi formu, Duygusal Özerklik Ölçeği ve Anne Baba Tutumları Ölçeğinin yer aldığı formlar, öğrencilerden samimi ve doğru yanıtlar alınabilmesi amacı ile kimlik bilgileri alınmadan uygulanmıştır. Uygulama öncesinde çalışma ile ilgili bilgilendirme ve ölçek yönergeleri araştırmacı tarafından örneklem grubuna açıklanmış aynı zamanda forma yazılı yönerge koyulmuştur. Her sınıf için ortalama 30-40 dakika süreyle uygulamalar yapılmıştır.

### 3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma konusu genel amacı çerçevesinde araştırmanın alt amaçları da açıklanmıştır. Araştırma kapsamında istatistik analizlerine başlanmadan önce, demografik veriler gruplandırılarak, uygulanan ölçeklerin (anne baba tutumları ölçeği ve duygusal özerklik ölçeği) puanlaması yapılmıştır. Elde edilen veriler gerekli analizleri uygulamak üzere bilgisayar ortamında SPSS 20 programına kaydedilmiştir. Verilerin analizi ve istatistiki çözümlenmeler SPSS 20 Paket Programında gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla öncelikle yüzde ve frekans tabloları oluşturulmuştur.

Araştırma amacı doğrultusunda aşağıda belirtilen istatistiksel analizlerden faydalanılmıştır.

1. Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formundan elde edilmiş olan verilere (cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi, algılanan akademik başarı, ekonomik gelir düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babanın boşanmış olma durumu, yatılı okulda okuma durumu, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi) ait frekans ve yüzde dağılımları tespit edilmiştir.

2. Anne Baba Tutumları Ölçeği Alt Boyutları Puanları( demokratik tutum, koruyucu-istekçi tutum, otoriter tutum) ve Duygusal Özerklik Ölçeği toplam ve alt boyut puanları (idealleştirmeme, bireyleşme, bağımsızlık) örneklem sayıları, aritmetik ortalama, standart sapma ve standart hata değerleri tespit edilmiştir.

3. Öğrencilerin anne baba tutumları ölçeği alt boyutları ve duygusal özerklik ölçeği toplam ve alt boyutlarından aldıkları puanların araştırmamızın bağımsız değişkenlerine

göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla iki kategorili (cinsiyet, anne babanın boşanmış olma durumu, yatılı okulda okuma durumu) değişkenler için Bağımsız Grup T Testi kullanılmıştır.

4. Öğrencilerin anne baba tutumları ölçeği alt boyutları ve duygusal özerklik ölçeği toplam ve alt boyutlarından aldıkları puanların araştırmamızın bağımsız değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla değişkenlerin ikiden fazla kategoriye ayrıldığı durumlarda (öğrenim gördükleri okul türü, sınıf seviyesi, algıladıkları akademik başarı, ekonomik gelir düzeyi, kardeş sayısı, kardeşleri arasındaki doğum sırası, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumu) tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

5. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda karşılaştırılan gruplar arasında anlamlı farklılık bulunduğunda, kullanılacak olan tamamlayıcı analize karar vermek amacıyla varyansların homojen olup olmadığı Levene Testi ile belirlenmiştir.

6. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda karşılaştırılan gruplar arasında anlamlı farklılık bulunduğunda, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla varyansların homojen olduğu durumlarda tamamlayıcı Post Hoc analizlerinden Sheffe veya LSD tamamlayıcı analizi; varyansların homojen olmadığı durumlarda tamamlayıcı Post Hoc analizlerinden Tamhane's T2 analizi kullanılmıştır.

7. Öğrencilerin, araştırmanın sürekli değişkenleri olan anne baba tutumları ölçeği alt boyutları ve duygusal özerklik ölçeği toplam ve alt boyutları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 20 programında çözümlenmiştir. Manidarlık düzeyi en az  $p < .05$  seviyesinde değerlendirilmiştir. Farklı manidarlık düzeyleri ayrıca ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda tablolaştırılarak açıklanmıştır.

## BÖLÜM IV: BULGULAR

Çalışmamızın bu bölümünde araştırma amacı adına yapılan istatistikî analiz ve analizler sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Başlangıçta çalışma grubuna ait sosyo-demografik (cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi, algılanan akademik başarı, ekonomik düzey, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babanın boşanmış olma durumu, yatılı okulda okuma, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu) özellikleri belirten frekans ve yüzde değerlerine ait tablolar ve yorumlar sunularak ardından elde edilen veriler, açıklanan amaç cümleleri ile aynı sırada sunulmuştur.

### 4.1. Örneklem Grubunun Genel Yapısına Ait Veriler

Çalışma grubunun demografik değişkenlerine ait frekans (f) ve yüzde(%) değerlerinin dağılımlarını gösterir tablolar;

**Tablo 4. 1. Cinsiyet Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Cinsiyet	<i>f</i>	%
Kız	289	50.9
Erkek	279	49.1
Toplam	568	100.0

Tablo 4.1. incelendiğinde çalışmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 289 (%50.9)' unun kız, 279 (49.1)' unun erkek olduğu ve araştırmaya toplamda 568 kişinin katıldığı görülmektedir.

**Tablo 4. 2.Okul Türü Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Okul Türü	<i>f</i>	%
And. İmam hatip	95	16.7
And. Meslek	94	16.5
And. Lisesi	103	18.1
Fen Lisesi	106	18.7
Sosyal Bilimler	87	15.3
Güzel Sanatlar	83	14.6
Toplam	568	100.0

Tablo 4.2. incelendiğinde çalışmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 95' inin (%16.7) anadolu imam hatip lisesinde, 94' ünün (%16.5) anadolu meslek lisesinde, 103' ünün (%18.1) anadolu lisesinde, 106' sının (%18.7) fen lisesinde, 87' sinin (%15.3)

sosyal bilimler lisesinde ve 106' sının (%18.7) güzel sanatlar lisesinde öğrenim gördüğü görülmektedir.

**Tablo 4. 3. Sınıf Seviyesi Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Sınıf Seviyesi	<i>F</i>	%
9. Sınıf	154	27.1
10. Sınıf	146	25.7
11. Sınıf	141	24.8
12. Sınıf	127	22.4
Toplam	568	100.0

Tablo 4.3. incelendiğinde araştırmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 154 (%27.1)'ünün 9. Sınıf, 146 (%25.7)'sının 10. Sınıf, 141 (%24.8)'inin 11. Sınıf ve 127 (%22.4)' ünün 12. Sınıf seviyesinde olduğu görülmektedir.

**Tablo 4. 4. Akademik Başarı Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Akademik Başarı	<i>f</i>	%
Düşük	42	7.4
Orta	385	67.8
Yüksek	141	24.8
Toplam	568	100.0

Tablo 4.4. incelendiğinde, araştırmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 42' si (%7.4) düşük akademik başarı, 385' i (%67.8) orta akademik başarı ve 141' i (%24.8) yüksek akademik başarı düzeyinde olduğunu belirtmektedir.

**Tablo 4. 5. Algılanan Gelir Durumu Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Ekonomik Düzey	<i>f</i>	%
Düşük	41	7.2
Orta	476	83.8
Yüksek	51	9.0
Toplam	568	100.0

Tablo 4.5. incelendiğinde, araştırmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 41' inin (%7.2) düşük gelir düzeyine, 476' sının (83.8) orta gelir düzeyine ve 51' inin (%9.0) yüksek gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir.



**Tablo 4. 6. Kardeş Sayısı Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Kardeş Sayısı	<i>f</i>	%
Tek Çocuk	34	6.0
İki Kardeş	238	41.9
Üç+ Kardeş	296	52.1
Toplam	568	100.0

Tablo 4.6. incelendiğinde, araştırmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 34' ünün (%6.0) tek çocuk, 238' inin (%41.9) iki kardeş ve 296' sının (52.1) üç kardeş veya üçten daha fazla kardeşe sahip olduğu görülmektedir.

**Tablo 4. 7. Doğum Sırası Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Kardeş Sayısı	<i>f</i>	%
İlk Çocuk	248	43.7
Son Çocuk	185	32.6
Arada	135	23.8
Toplam	568	100.0

Tablo 4.7. incelendiğinde, araştırmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 248' inin (43.7) ilk çocuk, 185' inin (%32.6) son çocuk ve 135' inin (%23.8) ortanca çocuk olduğu görülmektedir.

**Tablo 4. 8. Anne Baba Boşanmış Olma Durumuna Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Anne Baba Boşanma	<i>F</i>	%
Birlikte	530	93.3
Boşanmış	38	6.7
Toplam	568	100.0

Tablo 4.8. incelendiğinde, araştırmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 530' unun (%93.3) anne babasının birlikte olduğu, 38' inin (%6.7) ise anne babasının boşanmış olduğu görülmektedir.

**Tablo 4. 9. Pansiyonda Kalma Durumuna Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Yatılı Okuma	<i>F</i>	%
Yatılı	85	15.0
Ailesiyle	483	85.0
Toplam	568	100.0

Tablo 4.9. incelendiğinde araştırmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 85' inin (%15.0) pansiyonda kaldığı, 483' ünün (%85.0) ise ailesiyle birlikte yaşadığı görülmektedir.

**Tablo 4. 10. Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Anne Eğitim	<i>F</i>	%
İlköğretim	344	60.6
Lise	150	26.4
Üniversite	74	13.0
Toplam	568	100.0

Tablo 4.10 incelendiğinde araştırmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 344' ünün (%60.6) annesinin ilkokul mezunu olduğu, 150' sinin (%26.4) annesinin lise mezunu olduğu ve 74' ünün (%13.0) annesinin üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

**Tablo 4. 11. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları**

Baba Eğitim	<i>f</i>	%
İlköğretim	265	46.7
Lise	173	30.5
Üniversite	130	22.9
Toplam	568	100.0

Tablo 4.11 incelendiğinde araştırmamızın örneklemini oluşturan bireylerin 265' inin (%46.7) babasının ilkokul mezunu olduğu, 173' ünün (%30.5) babasının lise mezunu olduğu ve 130' unun (%22.9) babasının üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

**Tablo 4. 12. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanı Ve Alt Boyutlarından Alınan Puanlara Göre Örneklem, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve Standart Hata Değerleri**

Boyutlar	<i>N</i>	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$
Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanı	568	36.04	6.21	.26
İdealleştirmeme	568	13.08	2.59	.11
Bağımsızlık	568	10.14	2.32	.10
Bireyleşme	568	12.81	3.04	.13

Tablo 4.12. incelendiğinde araştırmamızın örneklem grubunu oluşturan bireylerin duygusal özerklik ölçeğinden aldıkları toplam puanların aritmetik ortalamasının ( $\bar{x}$ ) 36.04, standart sapmasının (ss) 6.21 ve aritmetik ortalamasının standart hatasının ( $Sh_{\bar{x}}$ ) .26; idealleştirmeme alt boyutundan aldıkları toplam puanların aritmetik ortalamasının ( $\bar{x}$ ) 13.08, standart sapmasının (ss) 2.59 ve aritmetik ortalamasının standart hatasının

( $Sh_{\bar{x}}$ ) .11; bağımsızlık alt boyutundan aldıkları toplam puanların aritmetik ortalamasının ( $\bar{x}$ ) 10.14, standart sapmasının (ss) 2.32 ve aritmetik ortalamasının standart hatasının ( $Sh_{\bar{x}}$ ) .10 son olarak bireyleşme alt boyutundan aldıkları toplam puanların aritmetik ortalamasının ( $\bar{x}$ ) 12.81, standart sapmasının (ss) 3.04 ve aritmetik ortalamasının standart hatasının ( $Sh_{\bar{x}}$ ) .13 olarak hesaplandığı görülmektedir.

**Tablo 4. 13. Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Alınan Puanlara Göre Örneklem, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Ve Standart Hata Değerleri**

Boyutlar	$N$	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$
Demokratik Tutum	568	56.63	11.78	.49
Koruyucu-İstekçi Tutum	568	38.20	10.00	.42
Otoriter Tutum	568	21.02	7.02	.29

Tablo 4.13. incelendiğinde araştırmamızın örneklem grubunu oluşturan bireylerin algılanan anne baba tutumları ölçeğinin demokratik tutum alt boyutundan aldıkları toplam puanların aritmetik ortalamasının ( $\bar{x}$ ) 56.63, standart sapmasının (ss) 11.78 ve aritmetik ortalamasının standart hatasının ( $Sh_{\bar{x}}$ ) .49; koruyucu-istekçi tutum alt boyutundan aldıkları toplam puanların aritmetik ortalamasının ( $\bar{x}$ ) 38.20, standart sapmasının (ss) 10.00 ve aritmetik ortalamasının standart hatasının ( $Sh_{\bar{x}}$ ) .42 son olarak otoriter tutum alt boyutundan aldıkları toplam puanların aritmetik ortalamasının ( $\bar{x}$ ) 21.02, standart sapmasının (ss) 7.02 ve aritmetik ortalamasının standart hatasının ( $Sh_{\bar{x}}$ ) .29 olarak hesaplandığı görülmektedir.

## 4.2. Araştırmanın Amaçlarına İlişkin Analiz Verileri

### 4.2.1. Duygusal Özerklik Ölçeği Ve Alt Boyutları Analizleri

Çalışmamızın bu bölümünde, Duygusal Özerklik Ölçeği verilerine ilişkin analizlere yer verilmektedir. Bu nedenle araştırma örneklemini oluşturan bireylerin Duygusal Özerklik Ölçeğinden aldıkları puanların araştırmamızın süresiz değişkenleri olan; cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi, algılanan akademik başarı, ekonomik düzey, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babanın boşanmış olma durumu, yatılı okuma, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla fark analizleri yapılmıştır.

Bu doğrultuda, Duygusal Özerklik Ölçeği ve alt boyutlarından alınan puanların cinsiyet, anne babanın boşanmış olma durumu, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi kullanılmıştır. Okul türü, sınıf seviyesi, algılanan akademik başarı, ekonomik düzey, kardeş sayısı, kardeşleri arasında doğum sırası, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda anlamlı düzeyde farklılık bulunan durumlarda farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek için varyanslar homojen ise sheffe testi veya LSD testi, varyanslar homojen olmadığında ise tamhane's t2 testi kullanılmıştır.

Yapılan analizlere ilişkin veri tabloları amaç sıralaması doğrultusunda aşağıda sunulmuştur.

**Tablo 4. 14. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanı</b>	Kız	289	36.41	6.31	0.37	1.43	566	.15
	Erkek	279	35.66	6.10	0.36			

Tablo 4.14' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=1.43$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 15. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>İdealleştirmeme Alt Boyut Toplam Puanı</b>	Kız	289	12.91	2.51	0.15	-1.57	566	.12
	Erkek	279	13.25	2.66	0.16			

Tablo 4.15' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=-1.57$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 16. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
Bağımsızlık	Alt Kız	289	10.50	2.45	0.14	3.80	566	.00
Boyut Toplam Puanı	Erkek	279	9.77	2.12	0.13			

Tablo 4.16' yı incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ( $t=3.80$ ;  $p<.05$ ). Mevcut farklılık kız öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

**Tablo 4. 17. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	P
Bireyleşme Alt Boyut	Kız	289	12.99	2.96	0.17	1.39	566	.16
Toplam Puanı	Erkek	279	12.64	3.13	0.19			

Tablo 4.17'yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=1.39$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 18. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapmış Olduğumuz Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanı</b>	<b>A.İmam Hatip L.</b>	95	36.92	5.30	<b>G. Arası</b>	229.18	5	45.84		
	<b>A. Meslek L.</b>	94	36.40	6.01	<b>G.İçi</b>	21641.81	562	38.51		
	<b>And. L.</b>	103	35.33	6.76	<b>Toplam</b>	21870.99	567			
	<b>Fen L.</b>	106	35.23	5.55					1.19	.31
	<b>Sosyal Bilimler L.</b>	87	36.54	6.31						
	<b>Güzel Sanatlar L.</b>	83	36.04	7.24						
	<b>Toplam</b>	568	36.04	6.21						

Tablo 4.18' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda (ANOVA) gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=1.19$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 19. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapmış Olduğumuz Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>İdealleşti rmeme Alt Ölçeği</b>	<b>A.İmam Hatip L.</b>	95	13.54	2.67	<b>G. Arası</b>	127.15	5	25.43		
	<b>A. Meslek L.</b>	94	13.80	2.80	<b>G.İçi</b>	3673.13	562	6.54		
	<b>And. L.</b>	103	12.79	2.30	<b>Toplam</b>	3800.28	567			
	<b>Fen L.</b>	106	12.40	2.19					3.89	.00
	<b>Sosyal Bilimler L.</b>	87	13.01	2.66						
	<b>Güzel Sanatlar L.</b>	83	13.06	2.76						
	<b>Toplam</b>	568	13.08	2.59						

Tablo 4.19' u incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ( $F=3.89$ ;  $p<.05$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.17$   $p=.35$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan scheffe çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 20. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonrası Post Hoc Scheffe Testi Verileri**

Okul Türü (i)	Okul Türü (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sb_k$	$p$
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Anadolu Meslek Lisesi	-.26	.37	.99
	Anadolu Lisesi	.75	.36	.51
	Fen Lisesi	1.14	.36	.08
	Sosyal Bilimler Lisesi	.53	.38	.86
	Güzel Sanatlar Lisesi	.48	.38	.91
Anadolu Meslek Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	.26	.37	.99
	Anadolu Lisesi	1.01	.36	.18
	Fen Lisesi	1.40	.36	.01
	Sosyal Bilimler Lisesi	.79	.38	.51
	Güzel Sanatlar Lisesi	.74	.38	.60
Anadolu Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-.75	.36	.51
	Anadolu Meslek Lisesi	-1.01	.36	.18
	Fen Lisesi	.39	.35	.94
	Sosyal Bilimler Lisesi	-.22	.37	1.00
	Güzel Sanatlar Lisesi	-.27	.37	.99
Fen Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-1.14	.36	.08
	Anadolu Meslek Lisesi	-1.40	.36	.01
	Anadolu Lisesi	-.39	.35	.94
	Sosyal Bilimler Lisesi	-.61	.37	.74
	Güzel Sanatlar Lisesi	-.66	.37	.68
Sosyal Bilimler Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-.52	.38	.86
	Anadolu Meslek Lisesi	-.79	.38	.51
	Anadolu Lisesi	.22	.37	1.00
	Fen Lisesi	.61	.37	.74
	Güzel Sanatlar Lisesi	-.05	.39	1.00
Güzel Sanatlar Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-.48	.38	.99
	Anadolu Meslek Lisesi	-.73	.38	.60
	Anadolu Lisesi	.27	.38	.99
	Fen Lisesi	.66	.37	.68
	Sosyal Bilimler Lisesi	.05	.39	1.00

Tablo 4.20' yi incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc scheffe testi sonucunda, mevcut farklılığın Anadolu meslek lisesi ile fen lisesi grubu arasında anadolu meslek lisesi lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde bulunduğu belirlenmiştir. Diğer grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 21. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Bağımsızlık Alt Ölçeği	A.İmam Hatip L.	95	10.54	2.30	<b>G. Arası</b>	45.32	5	9.06		
	A. Meslek L.	94	10.32	2.08	<b>G.İçi</b>	3008.13	562	5.35		
	And. L.	103	9.99	2.25	<b>Toplam</b>	3053.45	567			
	Fen L.	106	9.66	2.27					1.69	.13
	Sosyal Bilimler L.	87	10.28	2.44						
	Güzel Sanatlar L.	83	10.14	2.55						
	<b>Toplam</b>	568	10.14	2.32						

Tablo 4.21' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=1.69$ ;  $p > .05$ ).

**Tablo 4. 22. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Bireyleşme Alt Ölçeği	A.İmam Hatip L.	95	12.84	2.64	<b>G. Arası</b>	62.64	5	12.53		
	A. Meslek L.	94	12.29	2.96	<b>G.İçi</b>	5191.68	562	9.24		
	And. L.	103	12.55	3.58	<b>Toplam</b>	5254.32	567			
	Fen L.	106	13.16	2.71					1.36	.24
	Sosyal Bilimler L.	87	13.25	2.79						
	Güzel Sanatlar L.	83	12.83	3.44						
	<b>Toplam</b>	568	12.82	3.04						



Tablo 4.22' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=1.36; p>.05$ ).

**Tablo 4. 23. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<b>Var K.</b>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Duygusal</b>	9. Sınıf	154	37.65	5.77	<b>G. Arası</b>	671.95	3	22.98		
<b>Özerklik</b>	10. Sınıf	146	36.16	5.96	<b>G.İçi</b>	21199.03	564	37.59		
<b>Ölçeği</b>	11. Sınıf	141	35.20	6.30	<b>Toplam</b>	21870.99	567		5.95	.00
<b>Toplam</b>	12. Sınıf	127	34.89	6.55						
<b>Puanı</b>	Toplam	568	36.04	6.21						

Tablo 4.23' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ( $F=5.95; p<.05$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek amacıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.08 p=.35; p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan scheffe çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 24. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Scheffe Testi Verileri**

Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
	10.Sınıf	1.50	.70	.22
9. Sınıf	11. Sınıf	2.46*	.71	.01
	12. Sınıf	2.77*	.73	.00
10. Sınıf	9. Sınıf	-1.50	.70	.22
	11. Sınıf	.96	.72	.62
	12. Sınıf	1.27	.74	.41
11. Sınıf	9. Sınıf	-2.46*	.71	.01
	10. Sınıf	-.96	.72	.62
	12. Sınıf	.31	.75	.98
12. Sınıf	9. Sınıf	-2.77*	.73	.00
	10. Sınıf	-1.27	.74	.41
	11. Sınıf	-.31	.75	.98

Tablo 4.24' ü incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc scheffe testi sonucunda, mevcut farklılığın 9. Sınıflar ve 11. Sınıflar arasında 9. Sınıflar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde, 9. Sınıflar ve 12. Sınıflar arasında 9. Sınıflar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde bulunduğu belirlenmiştir. Diğer grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 25. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

Puan	Grup	<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları						
		<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	
İdealleştirmeme Alt Boyutu	9. Sınıf	154	13.90	2.43	<b>G. Arası</b>	177.93	3	59.31	9.23	.00	
	10. Sınıf	146	13.10	2.62							<b>G.İçi</b>
	11. Sınıf	141	12.81	2.64							
	12. Sınıf	127	12.36	2.43							
	Toplam	568	13.08	2.59							

Tablo 4.25' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine

göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmuştur ( $F=9.23$ ;  $p<.01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek amacıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.05$   $p=.37$ ;  $p.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan scheffe çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 26. Duygusal Özerklik İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Scheffe Testi Verileri**

Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	$p$
9. Sınıf	10.Sınıf	.79	.29	.06
	11. Sınıf	1.08	.29	.00
	12. Sınıf	1.53	.30	.00
10. Sınıf	9. Sınıf	-.79	.29	.06
	11. Sınıf	.28	.29	.82
	12. Sınıf	.74	.30	.12
11. Sınıf	9. Sınıf	-1.08	.29	.00
	10. Sınıf	-.28	.29	.82
	12. Sınıf	.45	.31	.54
12. Sınıf	9. Sınıf	-1.53	.30	.00
	10. Sınıf	-.74	.30	.12
	11. Sınıf	-.45	.31	.54

Tablo 4.26' yı incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc scheffe testi sonucunda, mevcut farklılığın 9. Sınıflar ve 11. Sınıflar arasında 9. Sınıflar lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde, 9. Sınıflar ve 12. Sınıflar arasında

9. Sınıflar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde bulunduğu belirlenmiştir. Diğer grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**tablo 4. 27. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	<i><math>\bar{x}</math></i>	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bağımsızlık Alt Boyutu</b>	9. Sınıf	154	10.4	2.18	<b>G.</b>	44.24	3	14.7	2.7	.04
			5		<b>Arası</b>			4		
	10. Sınıf	146	10.3	2.78	<b>G.İçi</b>	3009.21	564	5.33		
	11. Sınıf	141	9.89	2.26	<b>Toplam</b>	3053.45	567	6		
	12. Sınıf	127	9.81	2.54						
	Toplam	568	10.1	2.32						
			4							

Tablo 4.27' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ( $F=2.76$ ;  $p < .05$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=.82$   $p=.48$ ;  $p > .05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 28. Duygusal Özerklik Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	$p$
9. Sınıf	10.Sınıf	.09	.27	.73
	11. Sınıf	.56	.27	.04
	12. Sınıf	.64	.28	.02
10. Sınıf	9. Sınıf	-.09	.27	.73
	11. Sınıf	.47	.27	.09
	12. Sınıf	.54	.28	.05
11. Sınıf	9. Sınıf	-.56	.27	.04
	10. Sınıf	-.47	.27	.09
	12. Sınıf	.07	.28	.79
12. Sınıf	9. Sınıf	-.64	.28	.02
	10. Sınıf	-.54	.28	.05
	11. Sınıf	-.07	.28	.79

Tablo 4.28' i incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın 9. Sınıflar ve 11. Sınıflar arasında 9. Sınıflar lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde, 9. Sınıflar ve 12. Sınıflar arasında 9. Sınıflar lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde bulunduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasında ise istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 29. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

$f, \bar{x}$ ve $ss$ Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	$N$	$\bar{x}$	$ss$	$Var K.$	$KT$	$Sd$	$KO$	$F$	$p$
Bireyleşme Alt Boyutu	9. Sınıf	154	13.31	3.00	<b>G. Arası</b>	55.50	3	18.50		
	10. Sınıf	146	12.70	3.05	<b>G. İçi</b>	5198.82	564	9.22		
	11. Sınıf	141	12.50	3.08	<b>Toplam</b>	5254.32	567		2.01	.11
	12. Sınıf	127	12.72	2.99						
	Toplam	568	12,82	3,04						

Tablo 4.29' u incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=2.01$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 30. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	<i><math>\bar{x}</math></i>	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanı</b>	Düşük Başarı	42	35.78	6.32	<b>G. Arası</b>	57.26	2	28.63		
	Orta Başarı	385	36.26	6.18	<b>G.İçi</b>	21813.72	565	38.61		
	Yüksek Başarı	141	35.53	6.27	<b>Toplam</b>	21870.99	567		.74	.48
	Toplam	568	36.04	6.21						

Tablo 4.30' u incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının algıladıkları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=.74$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 31. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	<i><math>\bar{x}</math></i>	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>İdealleştirmeme Alt Boyutu</b>	Düşük Başarı	42	13.36	2.89	<b>G. Arası</b>	32.03	2	16.01		
	Orta Başarı	385	13.20	2.57	<b>G.İçi</b>	3768.23	565	6.67		
	Yüksek Başarı	141	12.67	2.50	<b>Toplam</b>	3800.27	567		2.40	.09
	Toplam	568	13.08	2.59						

Tablo 4.31' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının algıladıkları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=2.40$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 32. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bağımsızlık Alt Boyutu</b>	Düşük Başarı	42	9.95	2.26	<b>G. Arası</b>	9.93	2	4.96	.92	.40
	Orta Başarı	385	10.23	2.30	<b>G.İçi</b>	3043.51	565	5.39		
	Yüksek Başarı	141	9.95	2.38	<b>Toplam</b>	3053.45	567			
	Toplam	568	10.14	2.32						

Tablo 4.32' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyutu puanlarının algıladıkları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=.92$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 33. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bireyleşme Alt Boyutu</b>	Düşük Başarı	42	12.48	2.84	<b>G. Arası</b>	6.05	2	3.03	.33	.72
	Orta Başarı	385	12.82	3.06	<b>G.İçi</b>	5248.26	565	9.29		
	Yüksek Başarı	141	12.91	3.06	<b>Toplam</b>	5254.32	567			
	Toplam	568	12.82	3.04						

Tablo 4.33' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyutu puanlarının algıladıkları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=.33$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 34. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam</b>	Düşük Gelir	41	35.10	6.56	<b>G. Arası</b>	115.25	2	57.63	1.50	.22
	Orta Gelir	476	35.99	6.17	<b>G.İçi</b>	21755.73	565	38.51		
	Yüksek Gelir	51	37.27	6.23	<b>Toplam</b>	21870.99	567			
	Toplam	568	36.04	6.21						

Tablo 4.34' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre anlamli bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamli bulunmamıştır ( $F=1.50$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 35. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>İdealleştirmeme Alt Boyutu</b>	Düşük Gelir	41	12.85	2.41	<b>G. Arası</b>	12.76	2	6.38	.95	.39
	Orta Gelir	476	13.05	2.57	<b>G.İçi</b>	3787.51	565	6.70		
	Yüksek Gelir	51	13.52	2.90	<b>Toplam</b>	3800.27	567			
	Toplam	568	13.08	2.59						

Tablo 4.35' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyut puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre anlamli düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamli farklılık bulunmamıştır ( $F=.95$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 36. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bağımsızlık Alt Boyutu</b>	Düşük Gelir	41	10.00	2.80	<b>G. Arası</b>	23.35	2	11.68	2.18	.11
	Orta Gelir	476	10.09	2.29	<b>G.İçi</b>	3030.10	565	5.36		
	Yüksek Gelir	51	10.78	2.06	<b>Toplam</b>	3053.45	567			
	Toplam	568	10.14	2.32						



Tablo 4.36' yı incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyut puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma bulunmamıştır ( $F=2.18$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 37. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bireyleşme Alt Boyutu</b>	Düşük Gelir	41	12.24	2.99	<b>G. Arası</b>	15.13	2	7.57		
	Orta Gelir	476	12.85	3.06	<b>G.İçi</b>	5239.19	565	9.27		
	Yüksek Gelir	51	12.96	2.93	<b>Toplam</b>	5254.32	567		.82	.44
	Toplam	568	12.81	3.04						

Tablo 4.37' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyut puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma bulunmamıştır ( $F=.82$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 38. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam</b>	Tek Çocuk	34	35.11	5.25	<b>G. Arası</b>	80.73	2	40.37		
	2 Kardeş	238	35.76	6.16	<b>G.İçi</b>	21790.25	565	38.56		
	3+ Kardeş	296	36.37	6.35	<b>Toplam</b>	21870.98	567		1.05	.35
	Toplam	568	36.04	6.21						

Tablo 4.38' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=1.05; p>.05$ ).

**Tablo 4. 39. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	<i><math>\bar{x}</math></i>	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>İdealleştirmeme</b>	Tek Çocuk	34	12.79	2.29	<b>G. Arası</b>	45.18	2	22.59		
	2 Kardeş	238	12.78	2.38	<b>G.İçi</b>	3755.09	565	6.64	3.40	.03
<b>Alt Boyutu</b>	3+ Kardeş	296	13.35	2.75	<b>Toplam</b>	3800.27	567			
	Toplam	568	13.08	2.59						

Tablo 4.39' u incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyut puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $F=3.40; p<.05$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=2.79 p=.06; p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 40. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

<b>Sınıf Seviyesi (i)</b>	<b>Sınıf Seviyesi (j)</b>	<i><math>\bar{x}_i - \bar{x}_j</math></i>	<i>Sh<math>\bar{x}</math></i>	<i>p</i>
Tek Çocuk	2 Kardeş	.01	.47	.99
	3+ Kardeş	-.56*	.47	.23
2 Kardeş	Tek Çocuk	-.01	.47	.99
	3+ Kardeş	-.56	.22	.01
3+ Kardeş	Tek Çocuk	.56	.47	.23
	2 Kardeş	.56*	.22	.01

Tablo 4.40' ı incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyut puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini tespit etmek amacıyla yaptığımız ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucuna göre, mevcut farklılığın 3 veya daha fazla kardeşe sahip olanlar grubu ve 2 kardeşe sahip olanlar grubu arasında 3 kardeş ve daha fazlasına sahip olanlar lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde bulunduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 41. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Tek Çocuk	34	9.94	2.41	<b>G. Arası</b>	2.95	2	1.48		
<b>Bağımsızlık</b>	2 Kardeş	238	10.10	2.36	<b>G.İçi</b>	3050.50	565	5.40	.27	.76
<b>Alt Boyutu</b>	3+ Kardeş	296	10.20	2.29	<b>Toplam</b>	3053.45	567			
	Toplam	568	10.14	2.32						

Tablo 4.41' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyut puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre gruplara ait puanlar arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılaşma bulunmamıştır ( $F = .27$ ;  $p > .05$ ).

**Tablo 4. 42. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Tek Çocuk	34	12.38	2.76	<b>G. Arası</b>	7.32	2	3.66		
<b>Bireyleşme Alt Boyutu</b>	2 Kardeş	238	12.88	3.13	<b>G.İçi</b>	5247.01	565	9.29	.39	.67
	3+ Kardeş	296	12.82	3.01	<b>Toplam</b>	5254.32	567			
	Toplam	568	12.82	3.04						

Tablo 4.42' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyut puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde

farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre gruplara ait puanlar arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılaşma bulunmamıştır ( $F=.39; p>.05$ ).

**Tablo 4. 43. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Duygusal</b>	İlk Çocuk	248	35.33	6.10	<b>G. Arası</b>	223.13	2	111.56		
<b>Özerklik</b>	Son Çocuk	185	36.62	5.97	<b>G.İçi</b>	21647.85	565	38.31	2.91	.05
<b>Ölçeği</b>	Ortanca	135	36.56	6.63	<b>Toplam</b>	21870.99	567			
<b>Toplam</b>	Toplam	568	36.04	6.21						

Tablo 4.43' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının doğum sırası değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=2.91; p>.05$ ).

**Tablo 4. 44. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>İdealleşti</b>	İlk Çocuk	248	12.75	2.36	<b>G. Arası</b>	54.35	2	27.17		
<b>rmeme</b>	Son Çocuk	185	13.21	2.59	<b>G.İçi</b>	3745.92	565	6.63	4.10	.02
<b>Alt</b>	Ortanca	135	13.51	2.91	<b>Toplam</b>	3800.27	567			
<b>Boyutu</b>	Toplam	568	13.08	2.59						

Tablo 4.44' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyut puanlarının doğum sırası değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ( $F=4.10; p<.05$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc

analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek amacıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=2.08$   $p=.12$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 45. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Scheffe Testi Verileri**

Doğum Sırası (i)	Doğum Sırası (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	$p$
İlk Çocuk	Son Çocuk	-.45	.25	.20
	Ortanca	-.75*	.27	.02
Son Çocuk	İlk Çocuk	.45	.25	.20
	Ortanca	-.30	.29	.58
Ortanca	İlk Çocuk	.75*	.27	.02
	Son Çocuk	.30	.29	.58

Tablo 4.45' i incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının doğum sırası değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın ortanca doğum sırasına sahip grup ile ilk çocuk olanlar grubu arasında ortanca sırada doğanlar lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde bulunduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki fark ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p>.05$ ).

**Tablo 4. 46. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

$f, \bar{x}$ ve $ss$ Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	$N$	$\bar{x}$	$ss$	$Var K.$	$KT$	$Sd$	$KO$	$F$	$p$
<b>Bağımsızlık Alt Boyutu</b>	İlk Çocuk	248	9.97	2.34	<b>G. Arası</b>	13.54	2	6.77	1.26	.28
	Son Çocuk	185	10.26	2.25	<b>G.İçi</b>	3039.91	565	5.38		
	Ortanca	135	10.30	2.37	<b>Toplam</b>	3053.45	567			
	Toplam	568	10.14	2.32						

Tablo 4.46' yı incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyut puanlarının doğum sırası değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre gruplara ait puanlar arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılaşma bulunmamıştır ( $F=1.26; p>.05$ ).

**Tablo 4. 47. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bireyleşme</b>	İlk Çocuk	248	12.61	3.07	<b>G. Arası</b>	31.27	2	15.63	1.69	.18
	Son Çocuk	185	13.15	2.86	<b>G.İçi</b>	5223.05	565	9.24		
	Ortanca	135	12.75	3.23	<b>Toplam</b>	5252.32	567			
<b>Alt Boyutu</b>	Toplam	568	12.82	3.04						

Tablo 4.47' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyut puanlarının doğum sırası değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre gruplara ait puanlar arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılaşma bulunmamıştır ( $F=1.69; p>.05$ ).

**Tablo 4. 48. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

<b>Puan</b>	<b>Gruplar</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Sh<math>\bar{x}</math></i>	<b>t testi</b>		
						<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
<b>Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanı</b>	Birlikte	530	36.12	6.13	0.27	1.15	566	.25
	Boşanmış	38	34.92	7.20	1.17			

Tablo 4.48' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının anne babalarının boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=1.15; p>.05$ ).

**Tablo 4. 49. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynlerinin Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
İdealleştirmeme Alt Boyutu	Birlikte	530	13.17	2.53	.11	2.94	566	.00
	Boşanmış	38	11.89	3.11	.50			

Tablo 4.49' u incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının anne babalarının boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmuştur ( $t=2.94$ ;  $p<.01$ ). Mevcut farklılaşma anne babası boşanmamış olan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

**Tablo 4. 50. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynlerinin Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
Bağımsızlık Alt Boyutu	Birlikte	530	10.12	2.29	.10	-.98	566	.33
	Boşanmış	38	10.50	2.66	.43			

Tablo 4.50' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyutu puanlarının anne babalarının boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=-.98$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 51. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynlerinin Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
Bireyleşme Alt Boyutu	Birlikte	530	12.84	3.03	.13	.61	566	.54
	Boşanmış	38	12.53	3.28	.53			

Tablo 4.51' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyutu puanlarının anne babalarının boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=.61$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 52. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanı	Yatılı	85	35.58	6.61	.72	-.75	566	.45
	Aileyle	483	36.12	6.14	.28			

Tablo 4.52' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=-.75$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 53. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
İdealleştirmeme Ölçeği	Yatılı	85	13.07	2.85	.31	-.04	566	.97
	Aileyle	483	13.08	2.54	.12			

Tablo 4.53' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=-.04$ ;  $p>.05$ ).



**Tablo 4. 54. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
Bağımsızlık Alt Ölçeği	Yatılı	85	9.83	2.45	.26	-1.32	566	.19
	Aileyle	483	10.20	2.29	.10			

Tablo 4.54' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyutu puanlarının yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=-1.32$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 55. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
Bireyleşme Alt Ölçeği	Yatılı	85	12.67	2.94	.32	-.48	566	.63
	Aileyle	483	12.84	3.06	.14			

Tablo 4.55' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyutu puanlarının yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=-.48$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 56. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

f, $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları									
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var K.	KT	Sd	KO	F	p				
Duygusal Özerklik Ölçeği	İlkokul mezunu	344	36.12	6.35	<b>G. Arası</b>	8.37	2	4.18	.11	.90				
	Lise mezunu	150	35.84	5.80							<b>G.İçi</b>	21862.61	565	38.69
	Üni. mezunu	74	36.09	6.42							<b>Toplam</b>	21870.98	567	
<b>Toplam</b>	Toplam	568	36.04	6.21										

Tablo 4.56' yı incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=.11; p>.05$ ).

**Tablo 4. 57. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>İdealleştir meme Alt Boyutu</b>	İlkokul mezunu	344	13.26	2.74	<b>G. Arası</b>	31.07	2	15.54		
	Lise mezunu	150	12.86	2.31	<b>G.İçi</b>	3769.20	565	6.67		
	Üni. mezunu	74	12.67	2.31	<b>Toplam</b>	3800.27	567		2.33	.09
	Toplam	568	13.08	2.59						

Tablo 4.57' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=2.33; p>.05$ ).

**Tablo 4. 58. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bağımsız lık Alt Boyutu</b>	İlkokul mezunu	344	10.16	2.26	<b>G. Arası</b>	.27	2	.13		
	Lise mezunu	150	10.12	2.46	<b>G.İçi</b>	3053.18	565	5.40		
	Üni. mezunu	74	10.11	2.33	<b>Toplam</b>	3053.45	567		.02	.98
	Toplam	568	10.14	2.32						

Tablo 4.58' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyutu puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=.02; p>.05$ ).

**Tablo 4. 59. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bireyleşme Alt Boyutu</b>	İlkokul mezunu	344	12.69	3.07	<b>G. Arası</b>	23.46	2	11.73	1.27	.28
	Lise mezunu	150	12.86	2.84	<b>G.İçi</b>	5230.86	565	9.26		
	Üni. mezunu	74	13.31	3.27	<b>Toplam</b>	5254.32	567			
	Toplam	568	12.82	3.04						

Tablo 4.59' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyutu puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=1.27$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 60. Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam</b>	İlkokul mezunu	265	36.27	6.25	<b>G. Arası</b>	33.53	2	16.76	.43	.65
	Lise mezunu	173	35.96	6.31	<b>G.İçi</b>	21837.46	565	38.65		
	Üni. mezunu	130	35.67	6.03	<b>Toplam</b>	21870.99	567			
	Toplam	568	36.04	6.21						

Tablo 4.60' ı incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği toplam puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=.43$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 61. Duygusal Özerklik Ölçeği İdealleştirmeme Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>İdealleştirmeme Alt Boyutu</b>	İlkokul mezunu	265	13.31	2.75	<b>G. Arası</b>	37.69	2	18.85	2.83	.06
	Lise mezunu	173	13.05	2.53	<b>G.İçi</b>	3762.58	565	6.66		
	Üni. Mezunu	130	12.65	2.28	<b>Toplam</b>	3800.27	567			
	Toplam	568	13.08	2.59						

Tablo 4.61' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=2.83; p>.05$ ).

**Tablo 4. 62. Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bağımsızlık Alt Boyutu</b>	İlkokul mezunu	265	10.25	2.35	<b>G. Arası</b>	5.63	2	2.82	.52	.59
	Lise mezunu	173	10.05	2.35	<b>G.İçi</b>	3047.82	565	5.39		
	Üni. mezunu	130	10.05	2.23	<b>Toplam</b>	3053.45	567			
	Toplam	568	10.14	2.32						

Tablo 4.62' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt boyutu puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=.52; p>.05$ ).

**Tablo 4. 63. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Bireyleşme Alt Boyutu</b>	İlkokul mezunu	265	12.72	3.03	<b>G. Arası</b>	6.00	2	3.00	.32	.72
	Lise mezunu	173	12.86	3.02	<b>G.İçi</b>	5248.32	565	9.29		
	Üni. mezunu	130	12.97	3.12	<b>Toplam</b>	5254.32	567			
	Toplam	568	12.82	3.05						

Tablo 4.63' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin duygusal özerklik ölçeği bireyleşme alt boyutu puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $F=.32; p>.05$ ).

#### 4.2.2. Anne Baba Tutumları Alt Boyutları Analizleri

Çalışmamızın bu bölümünde, Anne Baba Tutumları Ölçeği verilerine ilişkin analizlere yer verilmektedir. Bu nedenle araştırma örneklemini oluşturan bireylerin Anne Baba Tutumlar Ölçeği Alt boyutlarından aldıkları puanların araştırmamızın süresiz değişkenleri olan; cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi, algılanan akademik başarı, ekonomik düzey, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babanın boşanmış olma durumu, yatılı okuma, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla fark analizleri yapılmıştır.

Bu doğrultuda, Anne Baba Tutumları Ölçeği alt boyutlarından alınan puanların cinsiyet, anne babanın boşanmış olma durumu, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi kullanılmıştır. Okul türü, sınıf seviyesi, algılanan akademik başarı, ekonomik düzey, kardeş sayısı, doğum sırası, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda anlamlı düzeyde farklılık bulunan durumlarda farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek için varyanslar homojen ise sheffe testi veya LSD testi, varyanslar homojen olmadığında ise tamhane's t2 testi kullanılmıştır.

Yapılan analizlere ilişkin veri tabloları amaç sıralaması doğrultusunda aşağıda sunulmuştur.

**Tablo 4. 64. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>Demokratik Tutum</b>	Kız	289	57.78	11.95	.70	2.38	566	.02
<b>Alt Boyutu</b>	Erkek	279	55.44	11.50	.69			

Tablo 4.64' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutumları ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki farklılık istatistiksel düzeyde anlamlı

bulunmuştur ( $t=2.38$ ;  $p<.05$ ). Mevcut farklılaşma kız öğrenciler lehine gerçekleşmektedir.

**Tablo 4. 65. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>Koruyucu-İstekçi</b>	Kız	289	36.59	9.56	.56	-3.96	566	.00
<b>Tutum Alt Boyutu</b>	Erkek	279	39.87	10.20	.61			

Tablo 4.65' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutumları ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki farklılık istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmuştur ( $t=-3.96$ ;  $p<.01$ ). Mevcut farklılaşma erkek öğrenciler lehine gerçekleşmektedir.

**Tablo 4. 66. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>Otoriter Tutum Alt</b>	Kız	289	19.59	6.77	.40	-5.04	566	.00
<b>Boyutu</b>	Erkek	279	22.50	6.98	.42			

Tablo 4.66' yı incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutumları ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki farklılık istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmuştur ( $t=-5.04$ ;  $p<.01$ ). Mevcut farklılaşma erkek öğrenciler lehine gerçekleşmektedir.

**Tablo 4. 67. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	<b>A.İmam Hatip L.</b>	95	50.70	11.18	<b>G. Arası</b>	5891.65	5	1178.33		
	<b>A. Meslek L.</b>	94	55.88	12.09	<b>G.İçi</b>	72850.18	562	129.63		
<b>Demokr</b>	<b>And. L.</b>	103	60.06	10.66	<b>Toplam</b>	78741.83	567			
<b>atik</b>	<b>Fen L.</b>	106	58.54	10.49					9.09	.00
<b>Tutum</b>	<b>Sosyal Bilimler</b>									
<b>Alt</b>	<b>L.</b>	87	59.31	10.98						
<b>Ölçeği</b>	<b>Güzel Sanatlar</b>									
	<b>L.</b>	83	54.78	13.05						
	<b>Toplam</b>	568	56.63	11.78						

Tablo 4.67' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmuştur ( $F=9.09$ ;  $p<.01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.31$   $p=.26$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 68. Anne Baba Tutumları Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Okul Türü (i)	Okul Türü (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Anadolu Meslek Lisesi	-5.18*	1.65	.00
	Anadolu Lisesi	-9.35*	1.61	.00
	Fen Lisesi	-7.83*	1.60	.00
	Sosyal Bilimler Lisesi	-8.60*	1.68	.00
	Güzel Sanatlar Lisesi	-4.08*	1.71	.02
Anadolu Meslek Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	5.18*	1.65	.00
	Anadolu Lisesi	-4.17*	1.62	.01
	Fen Lisesi	-2.65	1.61	.10
	Sosyal Bilimler Lisesi	-3.43*	1.69	.04
	Güzel Sanatlar Lisesi	1.10	1.71	.52
Anad. Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	9.35*	1.61	.00
	Anadolu Meslek Lisesi	4.17*	1.62	.01
	Fen Lisesi	1.52	1.57	.33
	Sosyal Bilimler Lisesi	.75	1.65	.65
	Güzel Sanatlar Lisesi	5.27*	1.67	.00
Fen Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	7.83*	1.60	.00
	Anadolu Meslek Lisesi	2.65	1.61	.10
	Anadolu Lisesi	-1.52	1.57	.33
	Sosyal Bilimler Lisesi	-.77	1.64	.64
	Güzel Sanatlar Lisesi	3.75*	1.66	.02
Sosyal Bilimler Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	8.60*	1.68	.00
	Anadolu Meslek Lisesi	3.43*	1.69	.04
	Anadolu Lisesi	-.75	1.65	.65
	Fen Lisesi	.77	1.64	.64
	Güzel Sanatlar Lisesi	4.52*	1.74	.01
Güzel Sanatlar Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	4.08*	1.71	.02
	Anadolu Meslek Lisesi	-1.09	1.71	.52
	Anadolu Lisesi	-5.27*	1.67	.00
	Fen Lisesi	-3.75*	1.66	.02
	Sosyal Bilimler Lisesi	-4.52*	1.74	.01

Tablo 4.68' i incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın Anadolu imam hatip lisesi ile Anadolu meslek lisesi arasında Anadolu meslek lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; Anadolu imam hatip lisesi ile Anadolu lisesi arasında Anadolu lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; Anadolu imam hatip lisesi ile fen lisesi arasında fen lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; Anadolu imam hatip lisesi ile sosyal bilimler lisesi arasında sosyal bilimler lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; Anadolu imam hatip lisesi ile güzel sanatlar lisesi



arasında güzel sanatlar lisesi lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Anadolu meslek lisesi ile Anadolu lisesi arasında Anadolu lisesi lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde; Anadolu meslek lisesi ile sosyal bilimler lisesi arasında sosyal bilimler lisesi lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde; Anadolu lisesi ile güzel sanatlar lisesi arasında Anadolu lisesi lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde; fen lisesi ile güzel sanatlar lisesi arasında fen lisesi lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde; sosyal bilimler lisesi ile güzel sanatlar lisesi arasında sosyal bilimler lisesi lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde olduğu görülmüştür. Diğer gruplar ortalamaları arasındaki fark ise istatistiksel düzeyde bulunmamıştır ( $p>.05$ ).

**Tablo 4. 69. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Toplam Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Maksudıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

		<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>				ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Ölçeği	A.İmam Hatip L.	95	42.55	8.72	<b>G. Arası</b>	6760.49	5	1352.10		
	A. Meslek L.	94	42.70	9.61	<b>G.İçi</b>	50011.82	562	88.99		
	And. L.	103	35.13	10.16	<b>Toplam</b>	56772.31	567			
	Fen L.	106	34.05	8.77					15.19	.00
	Sosyal Bilimler L.	87	36.62	8.67						
	Güzel Sanatlar L.	83	38.90	10.58						
	<b>Toplam</b>		568	38.20	10.01					

Tablo 4.69' u incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ( $F=15.19$ ;  $p<.01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.47$   $p=.20$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 70. Anne Baba Tutumları Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Okul Türü (i)	Okul Türü (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Anadolu Meslek Lisesi	-.14	1.37	.92
	Anadolu Lisesi	7.43*	1.34	.00
	Fen Lisesi	8.50*	1.33	.00
	Sosyal Bilimler Lisesi	5.93*	1.39	.00
	Güzel Sanatlar Lisesi	3.65*	1.41	.01
Anadolu Meslek Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	.14	1.37	.92
	Anadolu Lisesi	7.57*	1.34	.00
	Fen Lisesi	8.64*	1.33	.00
	Sosyal Bilimler Lisesi	6.08*	1.40	.00
	Güzel Sanatlar Lisesi	3.79*	1.42	.01
Anad. Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-7.43*	1.34	.00
	Anadolu Meslek Lisesi	-7.57*	1.34	.00
	Fen Lisesi	1.06	1.30	.41
	Sosyal Bilimler Lisesi	-1.49	1.37	.28
	Güzel Sanatlar Lisesi	-3.77*	1.39	.01
Fen Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-8.50*	1.33	.00
	Anadolu Meslek Lisesi	-8.64*	1.33	.00
	Anadolu Lisesi	-1.06	1.30	.41
	Sosyal Bilimler Lisesi	-2.56	1.36	.06
	Güzel Sanatlar Lisesi	-4.84*	1.38	.00
Sosyal Bilimler Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-5.93*	1.39	.00
	Anadolu Meslek Lisesi	-6.08*	1.40	.00
	Anadolu Lisesi	1.49	1.37	.28
	Fen Lisesi	2.56	1.36	.06
	Güzel Sanatlar Lisesi	-2.28	1.44	.11
Güzel Sanatlar Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-3.65*	1.41	.01
	Anadolu Meslek Lisesi	-3.79*	1.42	.01
	Anadolu Lisesi	3.77*	1.39	.01
	Fen Lisesi	4.84*	1.38	.00
	Sosyal Bilimler Lisesi	2.28	1.44	.11

Tablo 4.70' i incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın Anadolu imam hatip lisesi ile Anadolu lisesi arasında Anadolu imam hatip lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; Anadolu imam hatip lisesi ile fen lisesi arasında Anadolu imam hatip lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; Anadolu imam hatip lisesi ile sosyal bilimler lisesi arasında Anadolu imam hatip lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; Anadolu imam hatip lisesi ile güzel sanatlar lisesi arasında Anadolu imam hatip lisesi lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde

olduğu belirlenmiştir. Anadolu meslek lisesi ile Anadolu lisesi arasında Anadolu meslek lisesi lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde; Anadolu meslek lisesi ile fen lisesi arasında Anadolu meslek lisesi lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde; Anadolu meslek lisesi ile sosyal bilimler lisesi arasında Anadolu meslek lisesi lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde; Anadolu meslek lisesi ile güzel sanatlar lisesi arasında Anadolu meslek lisesi lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Anadolu lisesi ile güzel sanatlar lisesi arasında Anadolu lisesi lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Fen lisesi ile güzel sanatlar lisesi arasında fen lisesi lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde olduğu görülmüştür. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p>.05$ ).

**Tablo 4. 71. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Toplam Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	<b>A.İmam Hatip L.</b>	95	24.47	6.29	<b>G. Arası</b>	2638.79	5	527.76		
	<b>A. Meslek L.</b>	94	23.09	7.57						
<b>Otoriter</b>	<b>And. L.</b>	103	18.98	5.96	<b>Toplam</b>	27940.70	567		11.72	.00
<b>Tutum</b>	<b>Fen L.</b>	106	18.94	6.37						
<b>Alt Ölçeği</b>	<b>Sosyal Bilimler L.</b>	87	19.51	6.05						
	<b>Güzel Sanatlar L.</b>	83	21.49	7.95						
	<b>Toplam</b>	568	21.02	7.02						

Tablo 4.71' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ( $F=11.72$ ;  $p<.01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olmadığı tespit edilmiştir ( $L_F=3.27$   $p=.01$ ;  $p<.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olmadığından kullanılan post hoc tamhane çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. tamhane çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tabloleştirilmiştir.

**Tablo 4. 72. Anne Baba Tutumları Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Tamhane' sTesti Verileri**

Okul Türü (i)	Okul Türü (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	$p$
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Anadolu Meslek Lisesi	1.37	1.01	.94
	Anadolu Lisesi	5.49*	.87	.00
	Fen Lisesi	5.53*	.89	.00
	Sosyal Bilimler Lisesi	4.95*	.91	.00
	Güzel Sanatlar Lisesi	2.97	1.08	.10
Anadolu Meslek Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-1.37	1.01	.94
	Anadolu Lisesi	4.11*	.97	.00
	Fen Lisesi	4.15*	.99	.00
	Sosyal Bilimler Lisesi	3.57*	1.01	.01
	Güzel Sanatlar Lisesi	1.60	1.17	.94
Anad. Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-5.49*	.87	.00
	Anadolu Meslek Lisesi	-4.11*	.97	.00
	Fen Lisesi	.03	.85	1.00
	Sosyal Bilimler Lisesi	-.53	.87	1.00
	Güzel Sanatlar Lisesi	-2.51	1.05	.24
Fen Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-5.53*	.89	.00
	Anadolu Meslek Lisesi	-4.15*	.99	.00
	Anadolu Lisesi	-.03	.85	1.00
	Sosyal Bilimler Lisesi	-.57	.89	1.00
	Güzel Sanatlar Lisesi	-2.55	1.07	.24
Sosyal Bilimler Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-4.95*	.91	.00
	Anadolu Meslek Lisesi	-3.57*	1.01	.01
	Anadolu Lisesi	.53	.87	1.00
	Fen Lisesi	.57	.89	1.00
	Güzel Sanatlar Lisesi	-1.97	1.08	.67
Güzel Sanatlar Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-2.97	1.08	.10
	Anadolu Meslek Lisesi	-1.60	1.17	.94
	Anadolu Lisesi	2.51	1.05	.24
	Fen Lisesi	2.55	1.07	.24
	Sosyal Bilimler Lisesi	1.97	1.08	.67

Tablo 4.72' i incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc tamhane testi sonucunda, mevcut farklılığın Anadolu imam hatip lisesi ile Anadolu lisesi arasında Anadolu imam hatip lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; Anadolu imam hatip lisesi ile fen lisesi arasında Anadolu imam hatip lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; Anadolu imam hatip lisesi ile sosyal bilimler lisesi arasında Anadolu imam hatip lisesi lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Anadolu meslek lisesi ile Anadolu lisesi arasında Anadolu meslek lisesi lehine ( $p < .01$ )

düzeyinde; Anadolu meslek lisesi ile fen lisesi arasında Anadolu meslek lisesi lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde; Anadolu meslek lisesi ile sosyal bilimler lisesi arasında Anadolu meslek lisesi lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p>.05$ ).

**Tablo 4. 73. Anne Baba Tutumları Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Demokratik Tutum</b>	9. Sınıf	154	58.40	11.12	<b>G. Arası</b>	1527.48	3	509.16		
	10. Sınıf	146	57.93	10.59	<b>G.İçi</b>	77214.35	564	136.90		
	11. Sınıf	141	54.72	12.70	<b>Toplam</b>	78741.83	567		3.71	.01
	12. Sınıf	127	55.13	12.43						
	Toplam	568	56.63	11.78						

Tablo 4.73' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmuştur ( $F=3.71$ ;  $p<.05$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=2.54$   $p=.06$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 74. Anne Baba Tutumları Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
9. Sınıf	10.Sınıf	.46	1.35	.73
	11. Sınıf	3.67*	1.36	.01
	12. Sınıf	3.27*	1.40	.02
10. Sınıf	9. Sınıf	-.46	1.35	.73
	11. Sınıf	3.20*	1.38	.02
	12. Sınıf	2.80*	1.41	.05
11. Sınıf	9. Sınıf	-3.67*	1.36	.01
	10. Sınıf	-3.20*	1.38	.02
	12. Sınıf	-.40	1.43	.78
12. Sınıf	9. Sınıf	-3.27*	1.40	.02
	10. Sınıf	-2.80*	1.41	.05
	11. Sınıf	.40	1.43	.78

Tablo 4.74' ü incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın 9. Sınıflar ile 11. Sınıflar arasında 9. Sınıflar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; 9. Sınıflar ile 12. Sınıflar arasında 9. sınıflar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; 10. Sınıflar ile 11. Sınıflar arasında 10. Sınıflar lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde; 10. Sınıflar ile 12. Sınıflar arasında 10. Sınıflar lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki fark ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 75. Anne Baba Tutumları Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Koruyucu-İstekçi Tutum</b>	9. Sınıf	154	38.88	10.86	<b>G. Arası</b>	498.48	3	166.16		
	10. Sınıf	146	36.99	9.86	<b>G.İçi</b>	56273.83	564	9.78		
	11. Sınıf	141	37.66	9.45	<b>Toplam</b>	56772.31	567		1.66	.17
	12. Sınıf	127	39.37	9.60						
	Toplam	568	38.20	10.00						

Tablo 4.75' i incelediğimizde örneklemede bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla

yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $F=1.66; p>.05$ ).

**Tablo 4. 76. Anne Baba Tutumları Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Otoriter Tutum</b>	9. Sınıf	154	20.88	7.89	<b>G. Arası</b>	226.06	3	75.35		
	10. Sınıf	146	20.20	6.16	<b>G.İçi</b>	27714.65	564	49.14		
	11. Sınıf	141	21.14	6.84	<b>Toplam</b>	27940.70	567		1.53	.20
	12. Sınıf	127	22.01	6.98						
	Toplam	568	21.02	7.02						

Tablo 4.76' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $F=1.53; p>.05$ ).

**Tablo 4. 77. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Demokratik Tutum</b>	Düşük Başarı	42	55.07	12.69	<b>G. Arası</b>	269.57	2	134.79		
	Orta Başarı	385	56.43	11.52	<b>G.İçi</b>	78472.26	565	138.89		
	Yüksek Başarı	141	57.67	12.22	<b>Toplam</b>	78741.83	567		.97	.38
	Toplam	568	56.63	11.78						

Tablo 4.77' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının algıladıkları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $F=.97; p>.05$ ).

**Tablo 4. 78. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Koruyucu-İstekçi Tutum</b>	Düşük Başarı	42	42.36	10.40	<b>G. Arası</b>	961.52	2	480.76	4.87	.01
	Orta Başarı	385	38.22	9.74	<b>G.İçi</b>	55810.78	565	98.78		
	Yüksek Başarı	141	36.90	10.33	<b>Toplam</b>	56772.31	567			
	Toplam	568	38.20	10.01						

Tablo 4.78' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının algıladıkları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ( $F=4.87; p<.01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=.46; p=.63; p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 79. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

<b>Sınıf Seviyesi (i)</b>	<b>Sınıf Seviyesi (j)</b>	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
Düşük Başarı	Orta Başarı	4.13*	1.62	.01
	Yüksek Başarı	5.45*	1.75	.00
Orta Başarı	Düşük Başarı	-4.13*	1.62	.01
	Yüksek Başarı	1.32	.98	.18
Yüksek Başarı	Düşük Başarı	-5.45*	1.75	.00
	Orta Başarı	-1.32	.98	.18



Tablo 4.79' u incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının algıladıkları akademik başarı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın düşük başarıya sahip olduğunu düşünenler ile orta başarı düzeyinde olduğunu düşünenler arasında düşük başarıya sahip olanlar lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde; düşük başarıya sahip olduğunu düşünenler ile yüksek başarı düzeyinde olduğunu düşünenler arasında düşük başarıya sahip olanlar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki fark ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 80. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Maksudıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<b>Var K.</b>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Otoriter Tutum</b>	Düşük Başarı	42	25.00	8.77	<b>G. Arası</b>	752.79	2	376.39	7.82	.00
	Orta Başarı	385	20.86	6.80	<b>G.İçi</b>	27187.92	565	48.12		
	Yüksek Başarı	141	20.28	6.70	<b>Toplam</b>	27940.70	567			
	Toplam	568	21.02	7.02						

Tablo 4.80' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının algıladıkları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ( $F=7.82$ ;  $p < .01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek amacıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olmadığı tespit edilmiştir ( $L_F=4.09$ ;  $p=.02$ ;  $p < .05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olmadığında kullanılan tamhane çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. tamhane çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 81. Anne Baba Tutumları Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Tamhane' s Testi Verileri**

Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
Düşük Başarı	Orta Başarı	4.14*	1.40	.01
	Yüksek Başarı	4.72*	1.47	.01
Orta Başarı	Düşük Başarı	-4.14*	1.40	.01
	Yüksek Başarı	.58	.66	.76
Yüksek Başarı	Düşük Başarı	-4.72*	1.47	.01
	Orta Başarı	-.58	.66	.76

Tablo 4.81' i incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının algıladıkları akademik başarı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc tamhane testi sonucunda, mevcut farklılığın düşük başarıya sahip olduğunu düşünenler ile orta başarı düzeyinde olduğunu düşünenler arasında düşük başarıya sahip olanlar lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde; düşük başarıya sahip olduğunu düşünenler ile yüksek başarı düzeyinde olduğunu düşünenler arasında düşük başarıya sahip olanlar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 82. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Demokra tik Tutum</b>	Düşük Gelir	41	52.63	11.54	<b>G. Arası</b>	1464.47	2	732.23	5.35	.00
	Orta Gelir	476	56.55	11.74	<b>G.İçi</b>	77277.35	565	136.77		
	Yüksek Gelir	51	60.61	11.30	<b>Toplam</b>	78741.83	567			
	Toplam	568	56.63	11.78						

Tablo 4.82' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyut puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, gruplara ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ( $F=5.35$ ;  $p < .01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=.01$ ;  $p=.99$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 83. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	$p$
Düşük Gelir	Orta Gelir	-3.92*	1.90	.04
	Yüksek Gelir	-7.97*	2.45	.00
Orta Gelir	Düşük Gelir	3.91*	1.90	.04
	Yüksek Gelir	-4.05*	1.72	.02
Yüksek Gelir	Düşük Gelir	7.97*	2.45	.00
	Orta Gelir	4.05*	1.72	.02

Tablo 4.83' ü incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın yüksek gelir düzeyinde bulunanlar ile orta gelir düzeyinde olduğunu düşünenler arasında yüksek gelire sahip olanlar lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde; düşük gelir düzeyinde bulunanlar ile yüksek gelire sahip olanlar arasında yüksek gelire sahip olanlar lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde; orta gelir düzeyinde bulunanlar ile düşük gelir düzeyinde bulunanlar arasında orta gelire sahip olanlar lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p>.05$ ).

**Tablo 4. 84. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Koruyucu-İstekçi Tutum</b>	Düşük Gelir	41	37.85	8.55	<b>G. Arası</b>	7.52	2	3.76	.04	.96
	Orta Gelir	476	38.25	9.93	<b>G.İçi</b>	56764.79	565	100.47		
	Yüksek Gelir	51	38.03	11.82	<b>Toplam</b>	56772.31	567			
	Toplam	568	38.20	10.01						

Tablo 4.84' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyut puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre anlamli düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamli bulunmamıştır ( $F=.04$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 85. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Otoriter Tutum</b>	Düşük Gelir	41	21.46	6.06	<b>G. Arası</b>	34.29	2	17.15	.35	.71
	Orta Gelir	476	21.06	7.12	<b>G.İçi</b>	27906.41	565	49.39		
	Yüksek Gelir	51	20.31	6.83	<b>Toplam</b>	27940.70	567			
	Toplam	568	21.02	7.01						

Tablo 4.85' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyut puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre anlamli düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamli bulunmamıştır ( $F=.35$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 86. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Demokratik Tutum</b>	Tek Çocuk	34	59.50	12.87	<b>G. Arası</b>	1519.55	2	759.77	5.55	.00
	2 Kardeş	238	58.13	11.26	<b>G.İçi</b>	77222.27	565	136.67		
	3+ Kardeş	296	55.09	11.88	<b>Toplam</b>	78741.83	567			
	Toplam	568	56.63	11.78						

Tablo 4.86' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyut puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmuştur ( $F=5.55; p<.01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=.80; p=.45; p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 87. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	$p$
Tek Çocuk	2 Kardeş	1.36	2.14	.53
	3+ Kardeş	4.40*	2.11	.04
2 Kardeş	Tek Kardeş	-1.36	2.14	.53
	3+ Kardeş	3.04*	1.01	.00
3+ Kardeş	Tek Çocuk	-4.40*	2.11	.04
	2 Kardeş	-3.04*	1.01	.00

Tablo 4.87' yi incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın tek çocuk olanlarla 3 veya daha fazla kardeşe sahip olanlar arasında tek çocuk olanlar lehine ( $p<.05$ ) düzeyinde; 2 kardeş olanlarla 3 veya daha fazla kardeşe sahip olanlar arasında 2 kardeş olanlar lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p>.05$ ).

**Tablo 4. 88. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamli Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var K.	KT	Sd	KO	F	p
<b>Koruyucu-İstekçi Tutum</b>	Tek Çocuk	34	35.76	8.45	<b>G. Arası</b>	646.66	2	323.33	3.25	.04
	2 Kardeş	238	37.35	10.41	<b>G.İçi</b>	56125.64	565	99.33		
	3+ Kardeş	296	39.16	9.75	<b>Toplam</b>	56772.31	567			
	Toplam	568	38.20	10.00						

Tablo 4.88' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyut puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamli düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel olarak anlamli bulunmuştur ( $F=3.25$ ;  $p<.05$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamli farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.09$ ;  $p=.34$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolaştırılmıştır

**Tablo 4. 89. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Tek Çocuk	2 Kardeş	-1.59	1.82	.38
	3+ Kardeş	-3.40	1.80	.06
2 Kardeş	Tek Kardeş	1.59	1.82	.38
	3+ Kardeş	-1.80*	.86	.04
3+ Kardeş	Tek Çocuk	3.40	1.80	.06
	2 Kardeş	1.80*	.86	.04

Tablo 4.89' u incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre hangi

gruplar arasında farklılık gösterdiğini tespit etmek amacıyla yaptığımız ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucuna göre, mevcut farklılığın 2 kardeş olanlarla 3 veya daha fazla kardeşe sahip olanlar arasında 2 kardeş olanlar lehine ( $p < .05$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 90. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Tek Çocuk	34	19.47	5.42	<b>G. Arası</b>	534.62	2	267.31		
<b>Otoriter</b>	2 Kardeş	238	20.10	6.89	<b>G.İçi</b>	27406.07	565	48.50		
<b>Tutum</b>	3+ Kardeş	296	21.94	7.16	<b>Toplam</b>	27940.70	567		5.51	.00
	Toplam	568	21.02	7.01						

Tablo 4.90' ı incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyut puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmuştur ( $F=5.51$ ;  $p < .01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.62$ ;  $p=.20$ ;  $p > .05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 91. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
Tek Çocuk	2 Kardeş	-.63	1.27	.62
	3+ Kardeş	-2.47	1.26	.05
2 Kardeş	Tek Kardeş	.63	1.27	.62
	3+ Kardeş	-1.84*	.60	.00
3+ Kardeş	Tek Çocuk	2.47	1.26	.05
	2 Kardeş	1.84*	.60	.00

Tablo 4.91' i incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini tespit etmek maksadıyla yaptığımız ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucuna göre, mevcut farklılığın 2 kardeş olanlarla 3 veya daha fazla kardeşe sahip olanlar arasında 2 kardeş olanlar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 92. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Demokratik Tutum</b>	İlk Çocuk	248	57.32	11.36	<b>G. Arası</b>	359.67	2	179.83	1.29	.27
	Son Çocuk	185	56.68	12.21	<b>G.İçi</b>	78382.15	565	138.72		
	Ortanca Çocuk	135	55.29	11.91	<b>Toplam</b>	78741.83	567			
	Toplam	568	56.63	11.78						

Tablo 4.92' yi incelediğimizde örneklemede bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyut puanlarının doğum sırası değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $F=1.29$ ;  $p > .05$ ).



**Tablo 4. 93. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Koruyucu-İstekçi Tutum</b>	İlk Çocuk	248	37.78	9.55	<b>G. Arası</b>	187.49	2	93.74	.93	.39
	Son Çocuk	185	38.03	10.25	<b>G.İçi</b>	56584.81	565	100.15		
	Ortanca Çocuk	135	39.21	10.46	<b>Toplam</b>	56772.31	567			
	Toplam	568	38.20	10.00						

Tablo 4.93' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyut puanlarının doğum sırası değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $F=.93; p>.05$ ).

**Tablo 4. 94. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Anamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <i>ss</i> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Otoriter Tutum</b>	İlk Çocuk	248	20.74	6.61	<b>G. Arası</b>	199.85	2	99.92	2.03	.13
	Son Çocuk	185	20.62	6.85	<b>G.İçi</b>	27740.85	565	49.09		
	Ortanca Çocuk	135	22.08	7.86	<b>Toplam</b>	27940.70	567			
	Toplam	568	21.02	7.01						

Tablo 4.94' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyut puanlarının doğum sırası değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, gruplara ait puanlar arasındaki farklılaşma istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $F=2.03; p>.05$ ).

**Tablo 4. 95. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

<b>Puan</b>	<b>Gruplar</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Sh<sub>x</sub></i>	<b>t testi</b>		
						<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
<b>Demokratik Tutum Alt Boyutu</b>	Birlikte	530	56.52	11.59	50	-.79	566	.43
	Boşanmış	38	58.10	14.30	2.32			

Tablo 4.95' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının anne babanın boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=-.79$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4.96. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu</b>	Birlikte	530	38.28	10.05	.43	.72	566	.47
	Boşanmış	38	37.07	9.35	1.51			

Tablo 4.96' yı incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının anne babanın boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=.72$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4.97. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>Otoriter Tutum Alt Boyutu</b>	Birlikte	530	21.07	6.96	.30	.64	566	.52
	Boşanmış	38	20.31	7.79	1.26			

Tablo 4.97' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının anne babanın boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=.64$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 98. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>Demokratik Tutum</b>	Yatılı	85	56.91	12.02	1.30	.24	566	.81
<b>Alt Boyutu</b>	Aileyle	483	56.58	11.75	.53			

Tablo 4.98' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=.24$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 99. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>Koruyucu-İstekçi</b>	Yatılı	85	36.89	9.53	1.03	-1.31	566	.19
<b>Tutum Alt Boyutu</b>	Aileyle	483	38.43	10.07	.45			

Tablo 4.99' u incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=-1.31$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 100. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları**

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t testi		
						t	Sd	p
<b>Otoriter Tutum Alt</b>	Yatılı	85	20.37	6.82	.73	-.92	566	.35
<b>Boyutu</b>	Aileyle	483	21.13	7.05	.32			

Tablo 4.100' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $t=-.92$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4. 101. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksudıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve <math>ss</math> Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	<i><math>\bar{x}</math></i>	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Demokratik Tutum</b>	İlkokul	344	54.72	12.08	<b>G. Arası</b>	3275.51	2	1637.75	12.26	.00
	Lise	150	59.11	10.46	<b>G.İçi</b>	75466.32	565	133.56		
	Üniversite	74	60.48	11.13	<b>Toplam</b>	78741.83	567			
	Toplam	568	56.63	11.78						

Tablo 4.101' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $F=12.26$   $p<.01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek amacıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.62$ ;  $p=.19$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 102. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksudıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

<b>Eğitim Durumu (i)</b>	<b>Eğitim Durumu (j)</b>	<i><math>\bar{x}_i - \bar{x}_j</math></i>	<i>Sh<math>\bar{x}</math></i>	<i>p</i>
İlkokul	Lise	-4.38*	1.13	.00
	Üniversite	-5.76*	1.48	.00
Lise	İlkokul	4.38*	1.13	.00
	Üniversite	-1.37	1.64	.40
Üniversite	İlkokul	5.76*	1.48	.00
	Lise	1.37	1.64	.40

Tablo 4.102' yi incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın annesi lise mezunu olanlar ile ilkokul mezunu olanlar arasında, lise mezunu olanların lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; annesi üniversite mezunu olanlar ve ilkokul mezunu olanlar arasında üniversite mezunu olanlar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 103. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksudıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Koruyucu-İstekçi Tutum</b>	İlkokul	344	39.25	9.85	<b>G. Arası</b>	1723.79	2	861.90	8.84	.00
	Lise	150	37.87	10.39	<b>G.İçi</b>	55048.51	565	97.43		
	Üniversite	74	33.97	8.76	<b>Toplam</b>	56772.31	567			
	Toplam	568	38.20	10.00						

Tablo 4.103' ü incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $F=8.84$   $p < .01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek amacıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.62$ ;  $p=.19$ ;  $p > .05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 104. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Eğitim Durumu (i)	Eğitim Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	$p$
İlkokul	Lise	1.38	.96	.15
	Üniversite	5.28*	1.26	.00
Lise	İlkokul	-1.38	.96	.15
	Üniversite	3.90*	1.40	.01
Üniversite	İlkokul	-5.28*	1.26	.00
	Lise	-3.90*	1.40	.01

Tablo 4.104' yi incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın annesi ilkokul mezunu olanlar ile üniversite mezunu olanlar arasında, ilkokul mezunu olanların lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; annesi lise mezunu olanlarla üniversite mezunu olanlar arasında lise mezunu olanlar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 105. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

$f, \bar{x}$ ve $ss$ Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	$N$	$\bar{x}$	$ss$	$Var K.$	$KT$	$Sd$	$KO$	$F$	$p$
<b>Otoriter Tutum</b>	İlkokul	344	22.13	7.24	<b>G. Arası</b>	1105.49	2	552.75	11.63	.00
	Lise	150	19.54	6.28	<b>G.İçi</b>	26835.20	565	47.49		
	Üniversite	74	18.85	6.34	<b>Toplam</b>	27940.70	567			
	Toplam	568	21.02	7.01						

Tablo 4.105' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $F=11.63$ ;  $p < .01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin

kullanılacağını belirlemek amacıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=2.87$ ;  $p=.06$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 106. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Eğitim Durumu (i)	Eğitim Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	$p$
İlkokul	Lise	2.59*	.67	.00
	Üniversite	3.28*	.88	.00
Lise	İlkokul	-2.59*	.67	.00
	Üniversite	.68	.97	.48
Üniversite	İlkokul	-3.28*	.88	.00
	Lise	-.68*	.97	.48

Tablo 4.106' yı incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın annesi ilkokul mezunu olanlar ile lise mezunu olanlar arasında ilkokul mezunu olanlar lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ( $p>.05$ ).

**Tablo 4. 107. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

$f, \bar{x}$ ve $ss$ Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	$N$	$\bar{x}$	$ss$	$Var K.$	$KT$	$Sd$	$KO$	$F$	$p$
<b>Demokra tik Tutum</b>	İlkokul	265	54.31	12.59	<b>G. Arası</b>	3123.55	2	1561.77	11.66	.00
	Lise	173	57.59	10.36	<b>G.İçi</b>	75618.28	565	133.83		
	Üniversite	130	60.07	10.87	<b>Toplam</b>	78741.83	567			
	Toplam	568	56.63	11.78						

Tablo 4.107' yi incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı

bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $F=11.66$ ;  $p<.01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek amacıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olmadığı tespit edilmiştir ( $L_F=4.27$ ;  $p=.01$ ;  $p<.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olmadığında kullanılan tamhane çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. tamhane çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolandırılmıştır.

**Tablo 4. 108. Anne Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc Tamhane' s Testi Verileri**

Eğitim Durumu (i)	Eğitim Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	$p$
İlkokul	Lise	-3.27*	1.10	.01
	Üniversite	-5.75*	1.22	.00
Lise	İlkokul	3.27*	1.10	.01
	Üniversite	-2.48	1.23	.13
Üniversite	İlkokul	5.75*	1.22	.00
	Lise	2.48	1.23	.13

Tablo 4.108' i incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc tamhane testi sonucunda, mevcut farklılığın babası ilkokul mezunu olanlar ile lise mezunu olanlar arasında lise mezunu olanlar lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde; babası ilkokul mezunu olanlar ile üniversite mezunu olanlar arasında üniversite mezunu olanlar lehine ( $p<.01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p>.05$ ).



**Tablo 4. 109. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Koruyucu-İstekçi Tutum</b>	İlkokul	265	39.87	9.86	<b>G. Arası</b>	2115.99	2	1057.99	10.93	.00
	Lise	173	38.08	10.00	<b>G.İçi</b>	54656.31	565	96.73		
	Üniversite	130	34.95	9.54	<b>Toplam</b>	56772.31	567			
	Toplam	568	38.20	10.00						

Tablo 4.109' u incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek maksadıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $F=10.93$ ;  $p<.01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek maksadıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=.20$ ;  $p=.82$ ;  $p>.05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 110. Anne Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

<b>Eğitim Durumu (i)</b>	<b>Eğitim Durumu (j)</b>	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
İlkokul	Lise	1.78	.96	.06
	Üniversite	4.92*	1.05	.00
Lise	İlkokul	-1.78	.96	.06
	Üniversite	3.13*	1.14	.01
Üniversite	İlkokul	-4.92*	1.05	.00
	Lise	-3.13*	1.14	.01

Tablo 4.110' u incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre hangi

gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın babası ilkokul mezunu olanlar ile üniversite mezunu olanlar arasında üniversite mezunu olanlar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; babası lise mezunu olanlar ile üniversite mezunu olanlar arasında lise mezunu olanlar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

**Tablo 4. 111. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Maksudıyla Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Verileri**

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<b>Puan</b>	<b>Grup</b>	<i>N</i>	<i><math>\bar{x}</math></i>	<i>ss</i>	<i>Var K.</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<b>Otoriter Tutum</b>	İlkokul	265	22.27	7.37	<b>G. Arası</b>	815.46	2	407.73	8.49	.00
	Lise	173	20.24	6.54	<b>G.İçi</b>	27125.24	565	48.00		
	Üniversite	130	19.50	6.46	<b>Toplam</b>	2794070	567			
	Toplam	568	21.02	7.01						

Tablo 4.111' i incelediğimizde örnekleme bulunan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplara ait puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $F=8.49$ ;  $p < .01$ ).

Yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı farklılık bulunması nedeniyle, farklılığın hangi gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine başvurulmuştur. ANOVA sonrasında hangi post-hoc analizinin kullanılacağını belirlemek amacıyla levene's testi ile gruplara ait varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan levene' s sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ( $L_F=1.97$ ;  $p=.82$ ;  $p > .05$ ). Bunun sonucunda varyanslar homojen olduğunda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniğine başvurulmuştur. LSD çoklu karşılaştırma analizi verileri aşağıda tablolaştırılmıştır.

**Tablo 4. 112. Anne Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılık Gösterdiğini Belirlemek Maksadıyla Yaptığımız ANOVA Sonrası Post Hoc LSD Testi Verileri**

Eğitim Durumu (i)	Eğitim Durumu (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
İlkokul	Lise	2.02*	.67	.00
	Üniversite	2.76*	.74	.00
Lise	İlkokul	-2.02*	.67	.00
	Üniversite	.74	.80	.36
Üniversite	İlkokul	-2.76*	.74	.00
	Lise	-.74*	.80	.36

Tablo 4.112' u incelediğimizde örnekleme oluşturan bireylerin anne baba tutum ölçeği otoriter tutum alt boyut puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek maksadıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda, mevcut farklılığın babası ilkokul mezunu olanlar ile lise mezunu olanlar arasında ilkokul mezunu olanlar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde; babası ilkokul mezunu olanlar ile üniversite mezunu olanlar arasında ilkokul mezunu olanlar lehine ( $p < .01$ ) düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Diğer grup ortalamaları arasındaki farklılaşma ise istatistiksel düzeyde anlamlı bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

#### 4.2.3. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanları İle Duygusal Özerklik Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyon

Çalışmamızın bu bölümünde, örnekleme bulunan bireylerin Anne Baba Tutumları Ölçeği alt boyutu puanları ile duygusal özerklik ölçeği toplam ve alt boyutları puanları arasındaki ilişkinin istatistiksel düzeyde anlamlı olup olmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız Pearson Korelasyon Analizi verilerine yer verilmiştir.

Yapılan analizlere ilişkin tablolar aşağıda sunulmuştur.

**Tablo 4. 113. Anne-Baba Tutumları Ölçeği Demokratik Tutum Alt Boyutu Puanları İle Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Ve Alt Boyutu Puanları Arasındaki İlişkinin Anlamlı Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yaptığımız Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları**

Duygusal Özerklik Ölçeği Boyutları	Demokratik Tutum		
	N	r	p
Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puan	568	.54	.00
İdealleştirmeme Alt Boyutu	568	.45	.00
Bağımsızlık Alt Boyutu	568	.44	.00
Bireyleşme Alt Boyutu	568	.39	.00

Tablo 4.113'ü incelediğimizde, örnekleme bulunan öğrencilerin anne-baba tutumları ölçeği demokratik tutum alt boyutu puanları ile duygusal özerklik ölçeği toplam

puanları ve alt boyutları arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olup olmadığını tespit etmek üzere yaptığımız Pearson korelasyon analizi sonucuna göre, demokratik tutum alt boyutu ile duygusal özerklik toplam puanı arasında pozitif yönde ( $r=.54$ ;  $p<.01$ ); idealleştirmeme alt boyutu arasında pozitif yönde ( $r=.45$ ;  $p<.01$ ); bağımsızlık alt boyutu arasında pozitif yönde ( $r=.44$ ;  $p<.01$ ); bireyleşme alt boyutu arasında pozitif yönde ( $r=.39$ ;  $p<.01$ ) anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.

**Tablo 4. 114. Anne-Baba Tutumları Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Boyutu Puanları İle Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Ve Alt Boyutu Puanları Arasındaki İlişkinin Anlamlı Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yaptığımız Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları**

Duygusal Özerklik Ölçeği Boyutları	Koruyucu-İstekçi Tutum		
	N	r	p
Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puan	568	-.18	.00
İdealleştirmeme Alt Boyutu	568	-.04	.28
Bağımsızlık Alt Boyutu	568	-.06	.14
Bireyleşme Alt Boyutu	568	-.29	.00

Tablo 4.114' ü incelediğimizde, örnekleme bulunan öğrencilerin anne-baba tutumları ölçeği koruyucu-istekçi tutum alt boyutu puanları ile duygusal özerklik ölçeği toplam puanları ve alt boyutları arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olup olmadığını tespit etmek maksadıyla yaptığımız Pearson korelasyon analizi sonucunda, koruyucu-istekçi tutum alt boyutu ile duygusal özerklik toplam puanı arasında negatif yönde ( $r=-.18$ ;  $p<.01$ ) ve bireyleşme alt boyutu arasında negatif yönde ( $r=-.29$ ;  $p<.01$ ) anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Diğer puanlar arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır ( $p>.05$ ).

**Tablo 4. 115. Anne-Baba Tutumları Ölçeği Otoriter Tutum Alt Boyutu Puanları İle Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Ve Alt Boyutu Puanları Arasındaki İlişkinin Anlamlı Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yaptığımız Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları**

Duygusal Özerklik Ölçeği Boyutları	Otoriter Tutum		
	N	r	p
Duygusal Özerklik Ölçeği Toplam Puan	568	-.39	.00
İdealleştirmeme Alt Boyutu	568	-.24	.00
Bağımsızlık Alt Boyutu	568	-.25	.00
Bireyleşme Alt Boyutu	568	-.41	.00

Tablo 4.115'i incelediğimizde, örnekleme bulunan öğrencilerin anne-baba tutumları ölçeği otoriter tutum alt boyutu puanları ile duygusal özerklik ölçeği toplam puanları ve alt boyutları arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacıyla yaptığımız Pearson korelasyon analizi sonucunda, otoriter tutum alt boyutu ile duygusal özerklik toplam puanı arasında negatif yönde ( $r=-.39$ ;  $p<.01$ ); idealleştirme alt boyutu arasında negatif yönde ( $r=-.24$ ;  $p<.01$ ); bağımsızlık alt boyutu arasında negatif yönde ( $r=-.25$ ;  $p<.01$ ), bireyleşme alt boyutu arasında negatif yönde ( $r=-.41$ ;  $p<.01$ ) anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.



## BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmamızın bu bölümünde Düzce ilinde öğrenim gören lise öğrencilerinin anne baba tutumları ile duygusal özerklikleri arasındaki ilişkiye değinilmiştir. Araştırma sonucunda elde etmiş olduğumuz veriler, araştırma problemlerinin sunulma sırasına göre yorumlanmıştır. Ardından elde edilen yargılara bağlı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

### 5.1. Sonuçlar

Öncelikli olarak araştırmaya ilişkin demografik veriler sunulmuştur. Toplamda 568 lise öğrencisiyle çalışılmıştır. Çalışma grubunda cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin çoğunlukta (%50.09) olduğu görülmektedir. Öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre örneklemdaki öğrencilerin %18.7' si fen lisesinde, %18.1' i Anadolu lisesinde, %16.7' si Anadolu imam hatip lisesinde, %16.5' i Anadolu meslek lisesinde, %15.3' ü sosyal bilimler lisesinde ve %14.6' sı güzel sanatlar lisesinde öğrenim görmektedir. Öğrenim gördükleri sınıf seviyesine göre ise %27.1' i 9. sınıfta, %25.7' si 10. sınıfta, %24.8' i 11. sınıfta ve %22.4' ü 12. sınıfta öğrenim görmektedir. Örneklemindeki öğrencilerin %67.8' inin akademik başarı düzeyi açısından kendilerini orta düzeyde gördükleri tespit edilmiştir. Sosyoekonomik gelir düzeyi açısından öğrencilerin %83.8' i orta gelir düzeyindedir. Örneklemdaki öğrencilerin %52.1' inin 3 ya da daha fazla kardeşe sahip olduğu, %41.9' unun ise iki kardeş oldukları tespit edilmiştir. Doğum sıralarına baktığımızda örneklemindeki öğrencilerin %43.7' sinin ilk çocuk olarak dünyaya geldiği görülmektedir. Anne babanın boşanmış ola durumuna göre öğrencilerine %93.3' ünün anne babasının bir arada olduğu görülmüştür. Örnekleminizi oluşturan öğrencilerin %85' i ailesiyle birlikte yaşamaktadır. Eğitim düzeyine göre öğrencilerin annelerinin %60.6' sının ilkokul, %26.4' ünün lise; babalarının %46.7' sinin ilkokul ve %30.05' inin lise mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamızın hipotezlerine ait bulgular, veriliş sırasına göre incelenmiştir.

### 5.1.1. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Bakımından Değerlendirilmesi İle İlgili Sonuçlar

Çalışmanın bu bölümünde duygusal özerklik ölçeği puanlarının cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi, akademik başarı, sosyoekonomik gelir düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babanın boşanmış olması, yatılı okulda okuma, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılaşma durumları incelenmiştir.

Çalışmamızın birinci amaç cümlesine yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre; ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tespit edilen anlamlı farklılık, duygusal özerklik ölçeğinin bağımsızlık alt boyutunda görülmüştür. Bulgulara göre kız öğrencilerin bağımsızlık alt boyutu puanları erkek öğrencilerden daha yüksektir.

İkinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre; ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık duygusal özerklik ölçeğinin idealleştirmeme alt boyutunda görülmüştür. Buna göre Anadolu meslek lisesi öğrencilerinin duygusal özerklik ölçeği idealleştirmeme alt boyutu puanları, fen lisesi öğrencilerinin puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Diğer okul türleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Üçüncü amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre; ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri öğrenim gördükleri sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık duygusal özerklik ölçeğinin toplam puanlarında ve idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutlarında görülmüştür. Buna göre 9.sınıf öğrencilerinin duygusal özerklik toplam puanları, idealleştirmeme alt boyutu ve bağımsızlık alt boyutu puanları, 11. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Diğer sınıf seviyeleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Dördüncü amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre; ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri algıladıkları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Beşinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre; ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri sosyoekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Altıncı amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık duygusal özerklik ölçeğinin idealleştirmeme alt boyutunda görülmüştür. Buna göre üç veya daha fazla kardeşe sahip ergen bireylerin idealleştirmeme alt boyutu puanları, 2 kardeş olan bireylerden daha yüksek bulunmuştur. Tek çocuk olma durumuna göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Yedinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri doğum sırası değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık duygusal özerklik ölçeğinin idealleştirmeme alt boyutunda görülmüştür. Buna göre ortanca doğum sırasına sahip bireylerin idealleştirmeme alt boyutu puanları, ilk çocuk doğum sırasına sahip olanlardan daha yüksek bulunmuştur.

Sekizinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri anne babanın boşanmış olması değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık duygusal özerklik ölçeğinin idealleştirmeme alt boyutunda görülmüştür. Buna göre anne babası bir arada olan bireylerin idealleştirmeme alt boyutu puanları anne babası boşanmış bireylerden daha yüksek bulunmuştur.

Dokuzuncu amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Onuncu amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

On birinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyleri baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

### **5.1.2. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Bakımından Değerlendirilmesi İle İlgili Sonuçlar**



Çalışmanın bu bölümünde anne baba tutumları ölçeği puanlarının cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi, akademik başarı, sosyoekonomik gelir düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babanın boşanmış olması, yatılı okulda okuma, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılaşma durumları incelenmiştir.

On ikinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık demokratik tutum, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum alt boyutlarında görülmüştür. Buna göre kızlar anne baba tutumlarını daha demokratik algılarken, erkeklerin algıladığı koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutumu daha yüksek bulunmuştur.

On ikinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık demokratik tutum, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum alt boyutlarında görülmüştür. Buna göre Anadolu lisesinde ve sosyal bilimler lisesinde okuyan öğrenciler anne baba tutumlarını, Anadolu imama hatip lisesi, Anadolu meslek lisesi ve güzel sanatlar lisesinde okuyan öğrencilere göre daha demokratik algılamaktadır. Ayrıca fen lisesi, güzel sanatlar lisesi ve Anadolu meslek lisesi öğrencileri anne baba tutumlarını imam hatip lisesinde okuyanlara göre daha demokratik algılamaktadır. Yine elde edilen verilere göre, Anadolu imam hatip lisesi ve Anadolu meslek lisesinde okuyan öğrenciler anne baba tutumlarını Anadolu lisesi, fen lisesi, sosyal bilimler lisesi ve güzel sanatlar lisesinde okuyan öğrencilere göre daha çok koruyucu-istekçi olarak algılamaktadır. Ayrıca güzel sanatlar lisesi öğrencileri anne baba tutumlarını Anadolu lisesi ve fen lisesinde okuyanlara göre daha koruyucu-istekçi algılamaktadır. Son olarak Anadolu imam hatip lisesi ve Anadolu meslek lisesinde okuyan öğrenciler; anne baba tutumlarını, Anadolu lisesi, fen lisesi ve sosyal bilimler lisesinde okuyanlara göre daha otoriter algılamaktadır.

On üçüncü amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık demokratik tutum alt boyutunda görülmüştür. Buna göre 9. Ve 10. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler anne baba tutumlarını 11 ve 12.

Sınıftakilere göre daha demokratik algılamaktadır. Koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum için sınıf seviyesine göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

On dördüncü amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları algılanan akademik başarı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum alt boyutlarında görülmüştür. Buna göre düşük akademik başarı algısına sahip bireyler anne baba tutumlarını, orta akademik başarı ve yüksek başarı algısına sahip bireylere göre daha koruyucu ve daha otoriter olarak algılamaktadır.

On beşinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları sosyoekonomik gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık demokratik tutum alt boyutunda görülmüştür. Buna göre yüksek gelir düzeyindeki bireyler anne baba tutumlarını düşük ve orta gelir düzeyindeki bireylere göre daha demokratik algılamaktadır. Ayrıca orta gelir düzeyindeki bireyler de düşük gelir düzeyindeki bireylere göre daha yüksek demokratik tutum algılamaktadır.

On altıncı amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık tüm alt boyutlarda görülmüştür. Buna göre tek çocuk olan ve iki kardeş olan bireyler anne baba tutumlarını 3 veya daha fazla kardeşe sahip olanlardan daha demokratik algılamaktadır. 3 veya daha fazla kardeşe sahip bireyler anne baba tutumlarını diğerlerine göre daha koruyucu-istekçi ve otoriter olarak algılamaktadır.

On yedinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları doğum sırası değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

On sekizinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları, anne babanın boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

On dokuzuncu amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları, yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Yirminci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları, anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık tüm alt boyutlarda görülmüştür. Buna göre annesi lise veya üniversite mezunu olan bireyler anne baba tutumlarını, annesi ilkokul mezunu olan bireylerden daha demokratik algılamaktadır. Annesi ilkokul veya lise mezunu olan bireyler anne baba tutumlarını annesi üniversite mezunu olan bireylerden daha koruyucu-istekçi olarak algılamaktadır. Son olarak annesi ilkokul mezunu olan bireyler anne baba tutumlarını, annesi lise veya üniversite mezunu olanlardan daha otoriter olarak algılamaktadır.

Yirmi birinci amaç cümlemize yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre ergen bireylerin algıladıkları anne baba tutumları, baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılık tüm alt boyutlarda görülmüştür. Buna göre babası lise veya üniversite mezunu olan bireyler anne baba tutumlarını, babası ilkokul mezunu olan bireylerden daha demokratik algılamaktadır. Babası ilkokul veya lise mezunu olan bireyler anne baba tutumlarını babası üniversite mezunu olan bireylerden daha koruyucu-istekçi olarak algılamaktadır. Son olarak babası ilkokul mezunu olan bireyler anne baba tutumlarını, babası lise veya üniversite mezunu olanlardan daha otoriter olarak algılamaktadır.

### **5.1.3. Anne Baba Tutumları İle Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkiye İlişkin Sonuçlar**

Çalışmamızın yirmi ikinci amaç cümlesine ilişkin yapılan analizlerin sonucuna göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile duygusal özerklikleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, demokratik tutum ile duygusal özerklik toplam puanı, idealleştirmeme alt boyutu, bağımsızlık alt boyutu ve bireyleşme alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yine sonuçlara göre koruyucu-istekçi tutum ile duygusal özerklik toplam puanı ve bireyleşme alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiş, koruyucu-istekçi tutum ile idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutları arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Son olarak otoriter tutum ile duygusal özerklik toplam puanı, idealleştirmeme alt boyutu, bağımsızlık alt boyutu ve bireyleşme alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

## 5.2. Tartışma

Çalışmamızın bu kısmında, araştırmamız sonucunda ortaya çıkan sonuçlar yorumlanmış ve farklı araştırma sonuçları ile benzerlik ve farklılıkları açısından değerlendirilmiştir.

### 5.2.1. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi İle İlgili Tartışma

Bu kısımda duygusal özerklik ölçeği puanlarının demografik değişkenlere göre farklılaşma durumuna ait sonuçlar, başka araştırma sonuçlarından da faydalanılarak tartışılmıştır.

#### 5.2.1.1. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri, bağımsızlık alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ( $p < .01$ ). Buna göre kızların bağımsızlık alt boyut puanları erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Demir ve Karabacak (2017)' in da ergenlerde duygusal özerkliği inceledikleri çalışmalarında cinsiyet değişkeniyle ilgili elde ettikleri bulgular, çalışmamızla örtüşmektedir. Bağımsızlık alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık tespit edilirken diğer alt boyutlarda farklılığa rastlanmadığı görülmüştür.

Esen-Çoban (2013)' in ergenlerle yürüttüğü çalışmasının bulgularına göre de bağımsızlık boyutunda kızların lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızla örtüşen bu sonucun yanı sıra aynı araştırma da idealleştirmeme alt boyutunda erkekler lehine farklılık bulunmuştur. Erçevik (2014)' in ve Güney(2017)'in lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma sonuçlarında ise çalışmamızda farklılık bulunmayan, idealleştirmeme alt boyutunda ve bireyleşme alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır.

Çalışmamızda cinsiyete göre duygusal özerklik toplam puanlarında bir farklılık görülmezken Steinberg ve Silverberg (1986)' in araştırma sonuçlarına göre cinsiyet değişkenine göre duygusal özerklik düzeyinde kızların lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Buna paralel şekilde Chen (1994), duygusal özerklik düzeyinin cinsiyet

değişkenine göre kız ergenler lehine farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Parra ve Oliva (2015)'nin İspanyol ergenlerin duygusal özerkliği ile ilgili boylamsal çalışmalarında ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Sonuç olarak, çalışmamız sonucunda tespit edilen kızların bireyleşme düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu sonucunun, ülkemiz genelindeki beklentinin aksine gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Toplumumuzda kız çocuklarına karşı daha korumacı ve erkekleri özerkleştirici bir yaklaşım olacağı beklentisinin giderek azaldığı ve eskiden kız ve erkek çocuklarına yüklenen cinsiyet rollerinde azalma olduğunun bir göstergesi olabilir.

#### **5.2.1.2. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri, idealleştirmeme alt boyutunda okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ( $p < .01$ ). Buna göre Anadolu meslek lisesinde öğrenim gören ergenlerin idealleştirmeme alt boyut puanları fen lisesinde öğrenim görenlerden daha yüksek bulunmuştur. Diğer lise türleri arasında anlamlı farklılık görülmezken duygusal özerklik ile ilgili çalışmaları incelediğimizde Erçevik (2014)'in çalışmasında okul türü değişkenine değindiği ve çalışmamızdan farklı olarak Anadolu lisesi ile Anadolu meslek lisesinde öğrenim gören ergenlerin duygusal özerklik toplam puanları, idealleştirmeme ve bağımsızlık puanlarının Anadolu lisesindekilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bunun dışında okul türü değişkenine değinen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

#### **5.2.1.3. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri sınıf seviyesi değişkenine göre duygusal özerklik toplam puanlarında ( $p < .01$ ), idealleştirmeme ( $p < .01$ ) ve bağımsızlık ( $p < .05$ ) alt boyutlarında anlamlı farklılık göstermektedir. Buna göre 9. Sınıf öğrencilerinin duygusal özerklik toplam puanları, idealleştirmeme ve bağımsızlık düzeyleri 11. ve 12. Sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Demir ve Karabacak (2017), sınıf seviyesine göre yaptıkları değerlendirmede çalışmamızın sonuçlarıyla örtüşen bulgular elde etmişlerdir. Duygusal özerklik toplamında, idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutunda 9. sınıfta olanların 11. ve 12. sınıfta olan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Fakat çalışmamızdan farklı olarak bireyleşme alt boyutunda 9. Sınıf öğrencilerinin bireyleşmelerinin 11. ve 12. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ülkemizde Erçevik (2014), tarafından gerçekleştirilen çalışmanın verileri de, çalışmamızın bulgularıyla kısmen örtüşmektedir. Benzer şekilde duygusal özerklik toplamında, idealleştirmeme ve bağımsızlık boyutlarında 9. Sınıf öğrencileri 11. Ve 12. Sınıflardan yüksek puan alırken; farklı olarak, 10. Ve 12. Sınıfların duygusal özerklik toplam puanlarının 11. Sınıflardan daha yüksek olduğu ve bireyleşme alt boyutunda da 9. Ve 12. Sınıfların diğerlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf seviyesine göre duygusal özerklik düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmesinin göstermektedir ki yaş değişkeni de anlamlı farklılığa neden olan bir değişkendir.

Yaş değişkenini göz önüne aldığı çalışmasında Esen-Çoban (2013) yukarıdaki sonuçlarla örtüşen şekilde duygusal özerklik toplam ve alt boyutlarında yaşa bağlı farklılığın küçük yaşta olan ergenler lehine olduğunu tespit etmiştir. Örneklemindeki 14, 15, 16 ve 17 yaşındaki bireyler arasında toplam puanlarda ve bağımsızlık boyutunda 14 yaşındaki bireylerin yüksek düzeyde olduğu; idealleştirmeme boyutunda ise 15 yaşındaki öğrencilerin 16 ve 17 yaşında olanlara göre daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara alternatif olarak Parra ve Oliva (2009), boylamsal çalışmalarında, değişik yaş dönemlerinde ergenleri incelemiş ve farklı dönemlerde alt boyut puanları değişse bile duygusal özerklik toplam puanının sabit kaldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Steinberg ve Silverberg (1986) tarafından yapılan araştırma sonucunda ise elde edilen bulgular yaş değişkenine göre duygusal özerklikte anlamlı fark bulunup, yaşla birlikte duygusal özerklikte artış olduğunu göstermektedir. Yurtdışında yapılan araştırma sonuçları ile ülkemizde yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar arasında bu tür farklılıklar olmasının temel kaynağının kültürel yapı olduğu düşünülebilir.

#### **5.2.1.4. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Algıladıkları Akademik Başarı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri, algılanan akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $p>.05$ ).

Erçevik (2014) çalışmasında, ergenlerin not ortalamaları ile duygusal özerklikleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve not ortalaması ile bireyleşme alt boyutu arasında anlamlı ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu göstermektedir ki akademik başarı arttıkça ergen bireylerin bireyleşme düzeyleri artmaktadır. Ayrıca Chen ve Dornbusch (1998), çalışmalarında bireyleşme alt boyutunun, düşük akademik başarı ile ilişkili olduğunu belirlemiştir. Beyers ve Goosens (1999)' un çalışmaları da bunu destekleyen sonuçlar vermiştir.

Chen (1994) çalışmasında duygusal özerkliğin doğrudan veya dolaylı olarak akademik başarı üzerindeki etkisini araştırırken okul başarısında bireyleşme alt boyutunun olumsuz yönde dolaylı etkisi olduğunu; idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutlarının olumlu yönde dolaylı etkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Duygusal özerklik ile ilgili diğer çalışmalar incelendiğinde, akademik başarı değişkenini ele alan başka bir araştırmaya rastlanmamıştır.

#### **5.2.1.5. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Sosyoekonomik Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri, sosyoekonomik gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $p>.05$ ). Bulgularımızla örtüşen şekilde Erçevik (2014) de çalışmasında duygusal özerklik ile sosyoekonomik gelir düzeyi arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda buna değinen başka bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Elde ettiğimiz bulguları destekler nitelikte, Steinberg ve Silverberg (1986)' in duygusal özerklik üzerine yaptıkları çalışmalarda da ekonomik düzey anlamlı farklılığa neden olacak sonuçlar vermemiştir.

### **5.2.1.6. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri kardeş sayısı değişkenine göre idealleştirmeme alt boyutunda anlamlı farklılık göstermektedir ( $p<.05$ ). Buna göre 3 veya daha fazla kardeşe sahip olan ergenlerin idealleştirmeme düzeyleri, 2 kardeş olan ergenlerden daha yüksek bulunmuştur. Tek çocuk olma durumuna göre ise anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Erçevik (2014) ise çalışmasında duygusal özerklikle kardeş sayısı değişkeni arasındaki anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ülkemizde kardeş sayısı değişkenini ele alan farklı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yurt dışı kaynaklı çalışmalarda da kardeş sayısı değişkenine değinilmediği görülmektedir.

### **5.2.1.7. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri doğum sırası değişkenine göre idealleştirmeme alt boyutunda anlamlı farklılık göstermektedir ( $p<.05$ ). Buna göre ortanca doğum sırasına sahip çocukların, ilk (en büyük) çocuklara göre idealleştirmeme düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Erçevik (2014) ise çalışmasında doğum sırası ile duygusal özerklik arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Ülkemizde doğum sırası değişkenini ele alan farklı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yurt dışı kaynaklı çalışmalarda da doğum sırası değişkenine değinilmediği görülmektedir.

### **5.2.1.8. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri anne babanın boşanmış olması değişkenine göre idealleştirmeme alt boyutunda anlamlı farklılık göstermektedir ( $p<.01$ ). Buna göre anne babası bir arada olan ergenlerin idealleştirmeme düzeyleri, anne babası boşanmış olan ergenlerden daha yüksek bulunmuştur. Esen-Çoban (2013) araştırmasında benzer olarak evli olan ailelerin çocuklarının idealleştirmeme boyutunda daha fazla duygusal özerklik hissettiklerini saptanmıştır. Fakat ek olarak bağımsızlık boyutunda da anne babası birlikte olanların daha yüksek duygusal özerklik hissettikleri saptanmıştır. Aynı sonuç Erçevik (2014)' in



çalışmasında da görülürken, farklı olarak duygusal özerklik toplam puanında da anne babası birlikte olan öğrencilerin düzeylerinin, anne babası boşanmış olanlardan daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yerel kaynaklarda duygusal özerklik ile anne baba birlikteliğini ele alan başka kaynak bulunmazken, yabancı kaynaklar doğrudan anne baba birlikteliğine değinmek yerine aile bütünlüğü, aile desteği gibi değişkenlerden söz etmişlerdir. Ryan ve Lynch (1989) sağlıklı duygusal özerkleşmenin gerçekleşebilmesi için aileden de destek alması gerektiğini belirtmişlerdir.

Ryan ve Lynch (1989)' in duygusal özerkliğin gelişmesinde aile desteğinin rolüne değinmesinin ardından Lamborn ve Steinberg (1993), ebeveynlerin sağladığı destek ile duygusal özerklik arasındaki ilişkiyi incelemek için çalışma yapmışlardır. Çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular göstermiştir ki ebeveyn desteği alan ergen bireylerin duygusal özerklik düzeyi, ebeveyn desteği almayanlara göre daha yüksektir.

Steinberg (2007), anne babanın boşanma durumunun çocuklar üzerinde eskisi kadar travmatik etki bırakmadığını hatta bu durumun duygusal özerkliğin erken yaşta ilerlemesini sağladığını belirtirken bu durumun kültürümüzde aynı şekilde değerlendirilemeyeceği, ülkemiz genelinde anne babanın bir arada olduğu aile tipinin yaygın olduğu görülmektedir. Bu nedenle anne baba ayrılığı duygusal özerkleşme sürecinde olumlu etki yaratan bir olgu olarak kabul edilmemektedir.

#### **5.2.1.9. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Farklaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri, yatılı okulda okuma-aileyle yaşama değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $p > .05$ ). İlgili alan yazınına incelediğimizde yatılı okulda okuma değişkenine değinen bir çalışmaya rastlamamaktayız.

Tulviste (2011) yetiştirme yurdunda kalan ve ailesiyle yaşayan ergenlerin duygusal özerkliklerini karşılaştırmıştır. Çalışması sonucunda kurumda yaşayan bireylerin duygusal özerklik düzeylerinin evde yaşayan bireylerden daha düşük olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu göstermektedir ki yetiştirme yurdunda büyüme durumu ergenlerin duygusal özerkliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

#### **5.2.1.10. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri, annelerinin eğitim düzeyleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $p>.05$ ). Konuyu ele alan diğer çalışmalara baktığımızda da Erçevik (2014)' in anne eğitim düzeyi değişkeni ile duygusal özerklik arasındaki ilişkide anlamlı farklılığa rastlamadığı görülmektedir.

Chen (1994) ise çalışmasında ebeveynlerin eğitim düzeyindeki artışın, ergen bireyi duygusal özerkliği artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

#### **5.2.1.11. Duygusal Özerklik Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri, annelerinin eğitim düzeyleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $p>.05$ ). Konuyu ele alan diğer çalışmalara baktığımızda Erçevik (2014)' in çalışmasında idealleştirme boyutunda baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılık ortaokul mezunu babalar lehine gerçekleşmektedir. Fakat alanda konu ile ilgili yapılan diğer çalışmaları ele aldığımızda, baba eğitim düzeyi konusunda destekleyici bir sonuca ulaşamamıştır. Örneğin Chen (1994) araştırmasında anne babanın eğitim düzeyi değişkeni ile duygusal özerklik arasında ise, ebeveynin eğitim düzeyi arttıkça idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutu puanlarının arttığı sonucuna ulaşmıştır.

#### **5.2.2. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi İle İlgili Tartışma**

Bu kısımda anne baba tutumları ölçeği puanlarının demografik değişkenlere göre farklılaşma durumuna ait sonuçlar, başka araştırma sonuçlarından da faydalanılarak tartışılmıştır.

##### **5.2.2.1. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $p<.05$ ). Buna göre

demokratik tutum ile cinsiyet arasında ( $p<.05$ ) düzeyinde anlamlı farklılık; koruyucu-istekçi tutum ile cinsiyet arasında ( $p<.01$ ) düzeyinde ve yine otoriter tutum ile cinsiyet arasında ( $p<.01$ ) düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Sonuçlara göre kız öğrencilerin anne babaları daha demokratik tutum sergilerken, erkek öğrencilerin anne babalarının tutumlarının daha otoriter ve koruyucu-istekçi olduğuna ulaşılmaktadır.

Anne baba tutumları ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki için elde edilen bu bulgular geçmişte yapılan birçok araştırma ile bire bir örtüşmektedir. Örneğin; Uzunel (2016) ‘ in lise öğrencileriyle; Baykan (2015) lise öğrencileriyle ve Aktaş (2011)’ in lise öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarda anne baba tutumları ve cinsiyetle ilgili olarak kız öğrenciler anne baba tutumlarını daha demokratik, erkek öğrencilerinse daha otoriter ve koruyucu-istekçi olarak değerlendirdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ülkemizdeki cinsiyet rollerine bakış üzerinden bir değerlendirme yaptığımızda beklentinin kız çocuklarına karşı daha koruyucu tutum sergileneceği yönünde olduğu görülmektedir. Kulaksızoğlu (2002) anne babaların kız çocuklarını daha fazla kontrol altına alma ve koruma eğiliminde olduğunu ifade etmiştir. Fakat araştırmadan elde ettiğimiz sonuçlar bu bilgilerle örtüşmemektedir. Bu durum göstermektedir ki, ülkemizde son zamanlarda ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarına bakış açısında farklılaşmalar meydana gelmiştir.

#### **5.2.2.2. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $p<.01$ ). Buna göre demokratik tutum, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum puanlarının, okul türüne göre ( $p<.01$ ) düzeyinde farklılaşmaktadır.

Çalışmamızda altı farklı lise türünde öğrenim gören öğrenciye ulaşılmıştır. Bunlardan anne baba tutumlarını en yüksek algılayan grup fen lisesi ve sonrasında Anadolu lisesi öğrencileri olmuştur. Elde edilen bulgulara göre fen lisesi öğrencilerinin demokratik tutum algıları Anadolu imam hatip lisesi ve güzel sanatlar lisesi öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. En yüksek puanlı okul olan fen liselerinde öğrenim gören öğrencilerin anne baba tutumlarını demokratik olarak algılaması, demokratik tutumun akademik başarı ile de ilişkili olabileceği yorumunu desteklemektedir. Yılmaz (2007)’

in çalışmasında da elde ettiği bulgular göstermiştir ki algılanan demokratik anne baba tutumu, yüksek akademik başarı ile ilişkilidir. Demokratik tutum algısı en düşük öğrencilere sahip okul türü ise Anadolu imam hatip liseleri olarak görülmektedir.

Koruyucu-istekçi tutum algısına baktığımızda, Anadolu imam hatip lisesi ve Anadolu meslek lisesi öğrencilerinin diğer lise öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldığını görmekteyiz.

Son olarak Anadolu imam hatip lisesi öğrencileri ve Anadolu meslek lisesi öğrencilerinin anne baba tutumlarını, Anadolu lisesi, fen lisesi ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerine göre daha otoriter olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

### **5.2.2.3. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $p < .05$ ). Buna göre demokratik tutum ile sınıf türü arasında ( $p < .05$ ) düzeyinde anlamlı ilişkiye rastlanmış fakat koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum için anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

Elde edilen bulgulara göre 9. Ve 10. Sınıf öğrencileri anne baba tutumlarını, 11. Ve 12. Sınıf öğrencilerine göre daha demokratik algılamaktadır. Şunu söyleyebilir ki sınıf seviyesi arttıkça, algılanan demokratik tutum azalmaktadır. Aydın (1997) bu durumu ergenlik döneminde yaşın büyümesiyle birlikte özgürlük isteğinin kendini daha çok hissettirmesine bağlamaktadır. Bülbül (2014) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmalar sonucunda; araştırma bulgularımızı destekler sonuçlara ulaşmıştır. 9. sınıf öğrencilerinin, 12. sınıf öğrencilerinden demokratik tutum puanlarının anlamlı derecede yüksek çıktığını belirtmiştir. Erginbay (2014)' ın sonuçları ise kısmen çalışma bulgularımızdan farklı sonuçlar ortaya koymuştur, demokratik tutum için paralel sonuçlar elde edilirken, otoriter tutum için sınıf seviyesi arttıkça otoriter tutum algısının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzunel (2016) ise lise öğrencileri ile üzerinde yaptığı araştırmasında 12. Sınıf öğrencilerinin anne baba tutumlarını 9. Sınıf öğrencilerine göre daha otoriter algıladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmamızda elde edilen bulgulara göre sınıf seviyesi arttıkça algılanan demokratik tutum azalmaktadır. Bulgulardan yola çıkarak sınıf seviyesiyle birlikte bireyin yaşının da arttığını göz önünde bulundurarak yaşça büyüyen ve gelişen bireyin göstermiş olduğu olgunlaşma sonucu anne baba tutumlarına karşı algısının değişebileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

#### **5.2.2.4. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Algılanan Akademik Başarı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, algıladıkları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum; algılanan akademik başarı ile ( $p < .01$ ) düzeyinde anlamlı ilişkiye sahiptir fakat demokratik tutum için anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

Elde edilen bulgulara göre düşük akademik başarıya sahip öğrenciler, anne baba tutumlarını orta ve yüksek akademik başarıya sahip bireylere göre daha koruyucu ve otoriter olarak algılamaktadır. Anne baba tutumları ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen Erginbay(2014)' in araştırma sonuçları da elde ettiğimiz bulguları destekler niteliktedir. Erginbay (2014)' in elde ettiği bulgular göstermiştir ki algılanan otoriter anne baba tutumu ve koruyucu-istekçi anne baba tutumu arttıkça öğrencilerin başarı düzeyleri düşmektedir. Çalışma bulgularımızdan farklı olarak demokratik tutumun artması ile başarı düzeyinin arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Elde ettiğimiz sonuçlar konu ile ilgili diğer araştırmalarla da paralellik göstermektedir. Ardaç (1990)' çalışmasında aşırı koruyucu anne baba tutumunun akademik başarıyı olumsuz etkilediği sonucuna varmıştır (akt; Çelik, 2006).

#### **5.2.2.5. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Sosyoekonomik Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, sosyoekonomik gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre demokratik tutum sosyoekonomik gelir düzeyi ile ( $p < .01$ ) düzeyinde anlamlı ilişkiye sahiptir fakat koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum için anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > .05$ ).

Elde edilen bulgulara göre ailenin sosyoekonomik gelir düzeyi arttıkça ergen bireylerin algıladığı demokratik anne baba tutumu puanları da artmaktadır. Satılmış (2010)' ın liseli ergenlerle yaptığı araştırma sonuçları da elde ettiğimiz bulgularla örtüşmektedir. Lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında Satılmış (2010) gelir düzeyi ile demokratik tutum arasında ilişki olduğunu tespit etmiştir. Benzer sonuçlar Yılmaz (2009)' ın çalışmasında da görülmektedir; demokratik anne baba tutumları, gelir düzeyi ile anlamlı ilişkiye sahiptir.

Kulaksızoğlu (2002)' nun aktardığına göre de yurtdışında yapılan bazı araştırma sonuçları çalışmamızla örtüşmektedir. Bu araştırmalardan elde edilen verilere göre düşük gelir düzeyindeki ailelerde otoriter tutum hakimken, orta ve yüksek gelire sahip ailelerde eşitlikçi ve demokratik tutum benimsenmiştir.

Eftekin (2015) ise çalışmasında araştırmamızdan farklı olarak, koruyucu-istekçi tutum ile gelir düzeyi arasında anlamlı ilişki tespit etmiş, diğer tutumların gelir durumuna göre farklılaşmadığı sonucunu elde etmiştir.

#### **5.2.2.6. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre demokratik tutum ve otoriter tutum, kardeş sayısı ile ( $p < .01$ ) düzeyinde anlamlı ilişkiye sahiptir; koruyucu-istekçi tutum ise kardeş sayısı ile ( $p < .05$ ) düzeyinde ilişkili bulunmuştur.

Elde edilen bulgulara göre ergen bireylerin demokratik anne baba tutumu algıları 3 ve daha fazla kardeşe sahip bireylerde düşük düzeyde görülmektedir. Tek veya iki çocuk sahibi olan ebeveynlerin tutumları daha demokratik algılanmaktadır. Benzer bulgular Bülbül (2014)' ün araştırmasında da görülmektedir. Çalışmasına göre tek çocuk veya iki kardeş olan çocuklar anne baba tutumlarını dört ve daha fazla kardeşe sahip olanlardan daha demokratik algılamaktadır. Benzer şekilde Aktaş (2011) yaptığı araştırmada kardeş sayısı ile demokratik anne baba tutumu arasında negatif korelasyon tespit etmiştir.

Bir diğerk bulgumuz ise Bülbül (2014) tarafından ulaşılan, tek ocuk ya da iki kardeş olarak yetişenlerin anne baba tutumlarını dört ve daha fazla kardeşe sahip olan ergenlere göre daha demokratik algıladıkları sonucudur. Çeşitli araştırma sonuçları ise üç veya ten fazla kardeşe sahip olan ergenlerin anne baba tutumlarını iki kardeşli çocuklara göre daha otoriter ve koruyucu-istekçi algıladıkları yönündedir. Yurtdışı kaynakları incelediğimizde Bell ve Avery (1985)' nin araştırmalarında aile büyüklüğü arttıkça ebeveynin ocuğaa karşı tutumunun otoriter ve koruyucu nitelikler taşıdığının ve aile büyüklüğü ile ebeveynin cezalandırıcı tutumunun pozitif korelasyona sahip olduğu sonucuna ulaşıldığını görmekteyiz (akt. Bülbül, 2014)

Üç veya daha fazla kardeşe sahip bireylerin ailelerinde ebeveyn sorumluluklarının daha fazla olduğu ve çok ocuk sahibi olmanın ev ortamında oluşturduğu muhtemel çatışmalardan ötürü çok çocuklu ailelerde anne baba tutumları daha az demokratik algılanmaktadır.

#### **5.2.2.7. Anne Baba Tutumları leği Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, doğum sırası değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $p>.05$ ).

Anne baba tutumları ile doğum sırası değişkeni arasındaki ilişkiye değinen diğerk araştırmaları ele aldığımızda da mutlak bir sonuca varılamadığını görmekteyiz. Gökçedağ (2001)' ın araştırma bulguları anne baba tutumları ile doğum sırası arasında anlamlı ilişki bulunmadığını göstermektedir bu bulgular çalışmamızla örtüşürken, Haktanır ve Baran (1998)' ın yapmış oldukları araştırmalarına göre otoriter anne baba tutumu ile doğum sırası arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ortanca doğum sırasına sahip bireyler için bu tutumun anlamlı farklılık gösterdiği görülmüş ve bu durum artan ocuk sayısı ile anne babanın ilgisi azalırken düzen sağlamak için otoriteyi artırma eğiliminden kaynaklandığı şeklinde yorumlanmıştır.

#### **5.2.2.8. Anne Baba Tutumları leği Puanlarının Anne Babanın Boşanmış Olması Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, anne babanın boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir

( $p > .05$ ). Araştırma bulgularımız Şahin (2015)' in ergen bireyler üzerinde yaptığı araştırma bulgularıyla da örtüşmektedir. Bu çalışmada da anne babanın birlikte ya da boşanmış olması durumu algılanan ebeveyn tutumlarıyla ilişkili bulunmamıştır.

Alan yazınına incelediğimizde ergenlerde algılanan anne baba tutumlarının boşanma durumu değişkenine göre incelendiği başka bir çalışmaya rastlanmadığını görmekteyiz.

#### **5.2.2.9. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Yatılı Okulda Okuma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, yatılı okulda okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $p > .05$ ).

Alan yazınına incelediğimizde ergenlerde algılanan anne baba tutumlarının yatılı okulda okuma değişkenine göre incelendiği başka bir çalışmaya rastlanmadığını görmekteyiz.

#### **5.2.2.10. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre demokratik tutum, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum, anne eğitim düzeyi değişkeni ile ( $p < .01$ ) düzeyinde anlamlı ilişkiye sahiptir.

Elde ettiğimiz bulgulara göre üniversite mezunu olan annelerin tutumları, lise ve ilkökul mezunu annelere göre daha demokratik algılanmaktadır. İlkokul mezunu annelerin tutumları lise ve üniversite mezunu olanlara göre daha koruyucu ve otoriter olarak algılanmaktadır. Akbağ (1994)' in yapmış olduğu araştırmasında da bulgularımız destekler sonuçlar elde edilmiştir. Akbağ (1994) anne eğitim düzeyi arttıkça çocuğa karşı tutumlarının daha tutarlı hale geldiği ve daha az koruyucu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Anne eğitim düzeyi ile demokratik tutum arasında anlamlı ilişki bulgusuna ulaşan bir diğer araştırma ise Gökçedağ (2001)' in araştırmasıdır.

Anne eğitim durumunun anne baba tutumları ile anlamlı ilişkiye sahip olmadığı sonucunu veren araştırmalar da mevcuttur. Kulaksızoğlu (2003) Avrupa da gerçekleştirdiği çalışmasında anne baba tutumlarının annenin eğitim düzeyi ile ilişkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Koralp (2013)' de araştırmasında annenin eğitim durumunun, algılanan anne baba tutumlarına etki etmediği sonucuna ulaşmıştır.



### **5.2.2.11. Anne Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları, babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre demokratik tutum, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum, baba eğitim düzeyi değişkeni ile ( $p<.01$ ) düzeyinde anlamlı ilişkiye sahiptir.

Elde ettiğimiz bulgulara göre üniversite mezunu olan babaların tutumları, lise ve ilkokul mezunu babalara göre daha demokratik algılanmaktadır. İlkokul veya lise mezunu babaların tutumları üniversite mezunlarına göre daha koruyucu, ilkokul mezunu babaların tutumları ise lise ve üniversite mezunu babalara göre daha otoriterdir. Bulgularımız Gökçedağ (2001)' in elde etmiş olduğu baba eğitim seviyesi arttıkça demokratik tutum puanları artmaktadır sonucuyla da örtüşmektedir. Eğitim seviyesinin artmasıyla koruyucu tutumun azalması sonucu Akbağ (1996)' in araştırması ile benzerlik göstermektedir. Kulaksızoğlu (2003) Avrupa da gerçekleştirdiği çalışmasında anne baba tutumlarının babanın eğitim düzeyi arttıkça daha demokratik olarak algılandığı sonucuna ulaşmıştır. Koralp (2013) ise araştırmasında babanın eğitim durumunun, algılanan anne baba tutumlarına etki etmediği sonucuna ulaşmıştır.

### **5.2.3. Anne Baba Tutumları İle Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkiye İlişkin Tartışma**

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile duygusal özerklik düzeyleri arasında anlamlı ilişkilere rastlanmıştır.

Elde ettiğimiz bulgulara göre, demokratik tutum ile duygusal özerklik toplam boyutu; idealleştirmeme, bağımsızlık ve bireyleşme alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ( $p<.01$ ). Bu sonuçlara göre, ergenlerin anne babadan algıladıkları demokratik tutum düzeyleri arttıkça, duygusal özerklikleri, idealleştirmeme, bağımsızlık ve bireyleşme düzeyleri de artmaktadır.

Elde ettiğimiz bulgulara göre, koruyucu-istekçi tutum ile duygusal özerklik toplam boyutu ve bireyleşme alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ( $p<.01$ ). bu sonuçlara göre, ergenlerin anne babadan algıladıkları koruyucu-istekçi tutum arttıkça duygusal özerklik düzeyleri ve bireyleşme düzeyleri azalmaktadır.

Elde ettiğimiz bulgulara göre koruyucu-istekçi tutum ile, duygusal özerkliğin idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ( $p>.05$ ).

Elde ettiğimiz bulgulara göre, otoriter tutum ile duygusal özerklik toplam boyutu; idealleştirmeme, bağımsızlık ve bireyleşme alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ( $p<.01$ ). Bu sonuçlara göre, ergenlerin anne babadan algıladıkları otoriter tutum düzeyleri arttıkça, duygusal özerklikleri, idealleştirmeme, bağımsızlık ve bireyleşme düzeyleri azalmaktadır.

Anne baba tutumları ile duygusal özerklik arasındaki ilişki üzerine çalışan diğer araştırmacıların bulgularını ele aldığımızda Demir ve Karabacak (2017)' in çalışmalarında duygusal özerkliğin toplam boyutu ve idealleştirmeme alt boyutu düzeylerinin anne baba tutumları ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Musaağaoğlu (2004) ise elde ettiğimiz bulguların aksine anne baba tutumlarını demokratik olarak algılayan ergenlerin; izin verici ebeveyn tutumuna sahip olan ergenlere göre daha düşük duygusal özerklik düzeyinde olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmamız sonucunda elde etmiş olduğumuz otoriter tutumun duygusal özerkliği olumsuz yönde etkilediği sonucuna benzer sonuçlara başka araştırmalarda da rastlanmaktadır. Özdemir (2009) ve Erkmen (2011) yaptıkları araştırmalarda otoriter ebeveyn tutumunun duygusal özerklik gelişimi üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulguları destekleyecek bir görüş de Steinberg ve arkadaşları (1992) tarafından açıklanmıştır.

Alan yazını incelediğimizde ergenlerin duygusal özerkliklerinin çeşitli değişkenlerle birlikte ele alındığını fakat anne baba tutumları ile duygusal özerklik ilişkisini inceleyen bir tez çalışması olmadığını görmekteyiz. Doğrudan anne baba tutumları olmamakla beraber aile ilişkileri ile duygusal özerklik arasındaki ilişkiyi inceleyen mevcut bazı araştırmalar vardır. Bu araştırma sonuçlarına da değinecek olursak Ryan ve Lynch (1989), ergenlerin ebeveynlerinden algıladıkları güven duygusunun, duygusal özerkliği artırdığını tespit etmiştir. Bunun devamında Lamborn ve Steinberg (1993) ebeveynlerinden duygusal destek gören ergenlerin, duygusal destek almayan ergenlere göre daha yüksek duygusal özerklik geliştirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Ebeveyn desteği ve ebeveynlerden alınan güven duygusu kavramlarını demokratik anne baba

tutumları ile benzer özellikler taşıdığını kabul edebiliriz. Bu durumda elde ettiğimiz bulguların bu araştırma sonuçlarıyla örtüştüğü sonucuna ulaşılabilmektedir.

Madsen ve Hanish (2011) çalışmalarında ebeveyn kontrolü ile duygusal özerklik arasında negatif yönlü ilişki tespit etmişlerdir. Parra ve Oliva (2009) ise ergenin içinde bulunduğu olumsuz aile koşullarının onun duygusal özerkliği kazanmasında olumlu etki yaratan bir etmen olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Golonka (2013) ise araştırma bulgularımızın aksine demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının düşük duygusal özerklik; otoriter ebeveynlerin çocuklarının ise yüksek duygusal özerklik geliştirdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Madsen ve Hanish (2011), Parra ve Oliva (2009) ve Golonka (2013) tarafından elde edilen bulgular, araştırma bulgularımıza göre farklı sonuçlar göstermektedir. Görülen bu farklılaşmanın araştırmaların örneklem grubu özelliklerinden (ebeveyn ve ergenlerin demografik özellikleri), anne baba tutumlarını tespit etmek için kullanılan ölçeğin farklı olmasından ve kültürel farklılıklardan kaynaklanıyor olabileceğini söylemek mümkündür.

### **5.3 Öneriler**

Çalışmamızın bu bölümünde, araştırmamız sonucunda elde ettiğimiz bulgulara göre araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik öneriler açıklanmıştır.

#### **5.3.1. Uygulayıcılara Öneriler**

1. Araştırmamızın literatür bölümünde ayrıntılı olarak değindiğimiz, araştırma konumuzla ilgili çalışmaları dikkate aldığımızda; duygusal özerkliğin, ergenlik dönemi gelişim görevleri içerisinde önemli yere sahip olduğunu görmekteyiz. Bu nedenle ergenlik döneminin büyük bölümünün yaşandığı ortaöğretim eğitimi sürecinde görev alan öğretmenlerin, okul rehber öğretmenlerinin konu ile ilgili farkındalıklarını artırmak için gerekli hizmet içi eğitim programları ve seminerler düzenlenebilir.
2. Duygusal özerkliğin gelişimine katkı sağlayan değişkenler göz önünde bulundurularak, ergenlerin duygusal özerklik gelişimini destekleyici koruyucu programlar hazırlanabilir. Anne baba yönelik olarak ise duygusal özerklik gelişiminde

anne babadan algılanan tutumların etkisi ve önemi ile ilgili seminer ve eğitimler düzenlenebilir.

3. Önleyici rehberlik hizmetleri kapsamında, araştırma bulgularımıza göre duygusal özerklik gelişimi ile negatif ilişkiye sahip tutumlar ve durumlarla ilgili gerekli müdahale yaklaşımları belirlenebilir.

4. Araştırmamız sonucunda duygusal özerklik gelişiminin eğitim görülen okul türüne göre ve sınıf seviyesine göre değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durum referans alınarak, ortaöğretim kurumlarında uygulanan rehberlik programlarının içeriği duygusal özerklik gelişimini destekleyecek nitelikte ve araştırma sonuçlarını göz önüne alarak planlanabilir.

### **5.3.2. Araştırmacılara Öneriler**

1. Araştırmamızda duygusal özerkliğin yaş değişkenine göre farklılaşma durumu doğrudan incelenmemiş, sınıf seviyesine göre farklılaşma durumu üzerinden dolaylı tespitlerde bulunulmuştur. Gelecek araştırmalarda duygusal özerkliğin yaşa göre farklılaşma durumu ele alınabilir.

2. Araştırmamız Düzce İlinde yürütülmüş olup ilde bulunan tüm lise türlerinden her sınıf seviyesinde öğrenciye ulaşılmıştır. Literatürü incelediğimizde ülkemizde duygusal özerklik ve algılanan anne baba tutumlarını ele alan başka çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu konu başka iller genelinde de ele alınabilir.

3. Araştırmamızda kullanmış olduğumuz Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2010) tarafından geliştirilmiş olan anne baba tutumları ölçeği; anne baba tutumlarını demokratik tutum, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum şeklinde üç kategoriye ayırmaktadır. Anne baba tutumlarını daha farklı kategorilerle ele alan farklı ölçekler kullanılarak yeni araştırmalar yapılması, duygusal özerklik ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine anlaşılmasına yardımcı olabilir.

4. Duygusal özerklik gelişimini ölçmek için kullanmış olduğumuz Deniz, Çok ve Duyan (2010) tarafından dilimize adapte edilen duygusal özerklik ölçeği, ergenler için hazırlanmış bir ölçektir. Çalışmamız ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 9. 10. 11. Ve 12. Sınıf öğrencisi ergenler ile yürütülmüştür. Yeni araştırmalarda ilköğretim 8.

Sınıf ve üniversite 1. sınıf seviyesinde, ön ergenlik süreci ve ergenlik döneminin sonlarına denk gelen dönemlerdeki bireylerle de çalışılabilir.



## KAYNAKÇA

- Adams, G. (2000). *Adolescent development the essential readings*. Blackwell Publishers Ltd. UK: Oxford
- Akbağ, M. (1994). *'Liseli Ergenlerin Anne-Baba Tutumlarını Algulamaları İle Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi'*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akın, A. (ed.) (2015). *Psikolojide Kullanılan Güncel Ölçme Araçları (Cilt II)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Aktaş, S. (2011). *9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Altıntaş, S. (2016). *Ortaokul öğrencilerindeki problemlerle internet kullanımı ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Nişantaşı Üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, İstanbul.
- Aracı, A. (2012). *Erken ergenlik dönemindeki bireylerde anne-baba ve arkadaşlara bağlanma ile saldırganlık düzeyinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atkinson, R. (1999). *Psikolojiye Giriş*. Yavuz Alogan (Çev.). Arkadaş Yayınları, İstanbul.
- Aydın, B. (1997). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları
- Aydın, İ. (2015). *Ders dışı etkinliklere katılan ve katılmayan öğrencilerin duygusal özerkliklerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aydoğmuş, K., Baltaş, A. (1994). *Ana baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baykan, N. (2015). *Anne-baba tutumları ile internet bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sultanbeyli ilçesi örneği)*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Beckert, T. E. (2005). Fostering autonomy in adolescent: a model of cognitive autonomy and self-evaluation. *Electronic Journal of The American Association Of Behavioral And Social Sciences*, 8.
- Beyers, W. ve Goossens, L. (1999). Emotional autonomy, psychosocial adjustment and parenting: interactions, moderating and mediating effects. *Journal of Adolescence*, 22, 753-769.
- Biricik, Z. (2011). *Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları ile uyum düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü. İstanbul.
- Bülbül, A. (2014). *Ergenlerin algılanan anne baba tutumları ile yakın ilişkilerindeki psikolojik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü. İstanbul.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Chen, Z. Y. (1994). *The positive and negative consequences of adolescent emotional autonomy: the relation of aspects of autonomy to academic achievement and socially disapproved behaviours*. Doktora tezi. Stanford University, California.
- Chen, Z. Y. ve Dornbusch, S.M. (1998). Relating aspects of adolescent emotional autonomy to academic achievement and deviant behavior. *Journal of Adolescent Research*, 13, 293-319.
- Chou, K.L. (2000). Emotional autonomy and depression among chinese adolescents. *The Journal of Genetic Psychology*, 161 (2), 161-168.
- Cüceloğlu, D. (1996). *İçimizdeki Çocuk*. İstanbul: Remzi kitabevi.
- Çağdaş, A. Ve Şahin Seçer, Z. (2004). *Anne Baba Eğitimi*. Konya: Eğiten Kitap.
- Çakır, S. (2010). *Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı olarak hazırlanan sosyal kaygı ile başa çıkma programının lise öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerine etkisi*. Yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Çelik, E. G. (2015). *Algılanan ebeveyn kontrolü ile ergen iyi oluşu arasındaki ilişkide duygusal özerklik ve empatinin aracı rolü*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelikkaleli, Ö., Gökçakan, N. ve Çapri, B. (2005). Lise öğrencilerinin bazı psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyet, okul türü, anne ve baba eğitim düzeyine göre incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 245-268
- Çimen S. (2017). *Duygusal özerklik kazanımında benlik saygısı ve karar verme stratejilerinin etkilerinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Çok, F., Deniz, M. ve Duyan, V. ( 2013). Duygusal özerklik ölçeği'nin ergenler için uyarlanması ve psikometrik özellikleri. *Eğitim ve Bilim*, 167(38), 352-363.
- Çuhadaroğlu F. ve arkadaşları (2004). *Ergen ve Ruhsal Sorunları Durum Saptama Çalışması*. Ankara: Türkiye bilimler akademisi yayınları.
- Dacey, J.S. ve Kenny, M. (1994). *Adolescent development*. USA: Brown and Benchmark Publishers.
- Darling, N. Ve Steinberg, L. (1993). Parenting Style as Context: An Integrative Model. *Psychological Bulletin* 113(3):487-496.
- Demir, M. ve Karabacak, A. (2017). Ergenlerin duygusal özerkliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 427-442.
- Deniz, M. (2010). *Ergenlerde sır saklamanın duygusal, gelişimsel değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim, *İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Adolesan Sağlığı II Sempozyu Dizisi*, 63 19-21.

- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268.
- Dinçel, E. (2006). *Ergenlik dönemi gelişimsel ödevleri ve psikolojik problemler*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Doğru, D. (2017). *Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumlarının eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü, İstanbul.
- Dokuyan, M. (2015). *2.sınıf öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Dökmen, Ü. (1985). *Sanatta ve Günlük Yaşamda iletişim çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dönmezler, İ. (1999). *Ailede İletişim Ve Etkileşim (Birinci Baskı)*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Eftekin, P. (2015). *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.
- Eisenberg, N. ve Morris, A.S. (2004). Moral cognitions and prosocial responding in adolescence. R. Lerner ve L. Steinberg (edt.). *Handbook of Adolescent Psychology*. s. 155-188. New York: Wiley ve Sons.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, Ana Babalar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Erçevik, A. (2014). *Lise öğrencilerinin duygusal özerklik ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, Ö. ve Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 51-72.
- Erginbay, Ş. (2014). *Ortaokul 5. ve 8. sınıflarda algılanan anne baba tutumları ve ailelerin çocuk yetiştirme stillerinin akademik başarıya etkisi*. Yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Erkmen, E. (2011). *Özerkliği destekleyici ve kontrol edici ebeveynlikle bağlantılı ebeveyn özellikleri ve ergenin uyumu arasındaki ilişkiler*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü. Ankara.
- Esen-Çoban, A. (2013). Türkiye’de ergenlerin duygusal özerkliklerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve bilim*, 169 (38), 358-370.
- Fırat, C. (2009). *Suçta sürüklenmiş çocuklarda öğrenilmiş çaresizlik düzeyinin farklı değişkenler ve algılanan anne baba tutumları bakımından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Fuhrman, T. ve Holmbeck, G. N. (1995). Contextual-moderator analysis of emotional autonomy and adjustment in adolescence. *Child Development*, 66, 793-811.



- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (1998). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, (Çev. B. Onur), İmge Kitabevi, Ankara.
- Garber, J. ve Little, S. A. (2001). Emotional autonomy and adolescent adjustment. *Journal of Adolescent Research*, 16 ( 4), 355-371.
- Geçtan, E. (1995). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güney M. A. (2017). *Ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Golonka, M. M. (2013). *Keeping in touch: Relationships between parenting style, parent-child electronic communication, and the developing autonomy and adjustment of college students*. Doktora tezi. Duke University, Durham NC.
- Gökçedağ, S. (2001). *Lise öğrencilerinin okul başarısı ve kaygı düzeyi üzerinde anne baba tutumlarının etkilerinin belirlenip karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Haktanır, G. ve Baran, G., (1998). ‘Gençlerin Benlik Saygısı Düzeyleri İle Anne Baba Tutumlarını Algılamalarının İncelenmesi’, *Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*: 5 (3), s:134-141.
- Hamarta, S. (2007), *İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin algılanan anne baba tutumları açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Hortaçsu, N. (2003). *İnsan İlişkileri*. Ankara:İmge Kitabevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *İnsan Aile Kültürü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği. *Türk Psikoloji Yazıları*; 11(21) 15-25.
- Karasar, N. (2007). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kayan, H. G. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin saldırganlık ve boyun eğici davranışlarının algılanan anne-baba tutumları açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Konya.
- Koç, M. (2003), Gelişim ve Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi, *Ekev Akademi Dergisi*, 7 (15).
- Korap, N. (2013). *Algılanan anne baba tutumlarının ergenlerin iletişim becerilerine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Kulaksızoğlu, A. (2003). ‘Almanyada’ki Üçüncü Kuşak Türk Gençlerinin Sorunları, Anne-Baba Tutumları İle Sorunlar Arasındaki İlişkiler’ . 28.03.2003 tarihli *Türk-Alman Kültür ve Dil Enstitüsü (TAKDEN) Aynı Başlıklı Konferans Sunum Özeti*.

- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik dönemi, Ailede Çocuk Eğitimi*. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını, (s)103-134, Ankara.
- Kuzgun, Y (1972). *Anne - baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). Ana baba tutumları ölçeği (ergenler ve yetişkinler için). *PDR'de Kullanılan Ölçekler: Rehberlik Ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçme Araçları Ve Programları Dizisi 1* (Ed: Kuzgun, Y. Ve Bacanlı, F.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Lamborn, S.D., Mounts, N.S., Steinberg, L. ve Dornbusch, S.M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development, 62*, 1049-1065.
- Lamborn, S. D. ve Steinberg, L. (1993). Emotional autonomy redux: Revisiting Ryan and Lynch. *Child Development, 64*, 483-499.
- McBride-Chang, C. ve Chang, L. (1998). Adolescent- parent in Hong Kong: Parenting styles emotional autonomy, and school achievement. *The Journal of Genetic Psychology, 159* (4),
- Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi Anlamak*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
- Mullis, R. L., Graf, S. C.ve Mullis, A. K. (2009). Parental relationships, autonomy, and identity process of high school students. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development, 170* (4), 326-338.
- Musaagaoglu, C. (2004). *Ergenlik Sürecinde Özerkliğin Gelişimi İle Algılanan AnneBaba Tutumları Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü. Ankara.
- Musaagaoglu, C. ve Güre, A. (2005). Ergenlerde Davranışsal Özerklik ile Algılanan Ana-Baba Tutumları Arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi, 20* (55), 79-94.
- Noom, M. J. (1999). *Adolescent Autonomy: Characteristic and Correlates*. Delft, Eburon.
- Noom, M. J., Dekovic, M. ve Meuss, W. H. J. (1999). Autonomy, attachment and psychosocial adjustment during adolescence: *A double-edged sword*. *Journal of Adolescence, 22*, 771-783.
- Okcu, T. N. (2007). *Öz-saygı, siyasal etkinlik ve algılanan anne-baba tutumları*. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Öksüz, Y. (1997). *Duyguların açılması eğitiminin üniversite öğrencilerinin özerklik düzeyine etkisi*. Doktora tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Özbay, H. ve Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. İstanbul: İletişim Yayıncılık A.S.
- Özdemir, Y. (2009). *Ergenlik döneminde benlik kurgusu gelişiminin ana babanın çocuk yetiştirme stilleri açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Özdemir, Y. ve Çok, F. (2011). Ergenlikte özerklik gelişimi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 36(4), 152-164.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: Pdrem Yayınları
- Parra, A. Ve Oliva, A. (2009). A longitudinal research on the development of emotional autonomy during adolescence. *The spanish journal of psychology* 12 (1), 66-75.
- Parra, A. Ve Oliva, A. (2015). Development of emotional autonomy from adolescence to young adulthood in Spain. *Journal of adolescence* 38, 57-67.
- Ryan, R. M. ve Lynch, J. H. (1989). Emotional autonomy versus detachment: Revisiting the vicissitudes of adolescence and young adulthood. *Child Development*, 60, 340-356.
- Ryff, C.D. ve Keyes, M. L.C. (1995). The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology* 69 (4), 719-727.
- Satılmış, M. (2010). *Öğrencilerin mükemmeliyetçilik tutumları ile anne baba tutumlarının karşılaştırmalı incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Schwartz, H. (1999). A theory of cultural values and some implications for work. *Applied Psychology: An International Review*, 48 (1), 23-47.
- Senemoğlu, N. (2002). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sesli, Ç. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinin özerklik düzeyleri ile değer yönelimleri ve kendini ayarlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. Çok, F. (Çev.), Ankara: İmge Kitabevi.
- Steinberg, L. ve Silverberg, S. B. (1986). The vicissitudes of autonomy in early adolescence. *Child Development*, 57, 841- 851.
- Şahin, E. (2015). *Ergenlik dönemindeki bireylerde saldırganlık davranışı ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiye benlik saygısı düzeylerinin etkisi*. Yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Şanlı, D. (2007). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şendil, G. (2003). Çocukların evlilik çatışmasını algılayışı. *Psikoloji Çalışmaları* 2 (0), 113-145.
- TDK Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü (2019). <http://tdk.gov.tr/index.php?option=combilimsanat&view=bilimsanat&kategori=terim&kelimeget=%C3%Bzerklik&hngget=md> adresinden 28 Ocak 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Thompson, R.A. (2006). *Cognitive autonomy in adolescence*. Doktora tezi. Utah State University, Logan, Utah.

- Toepfer, S.M. (2001). *A multi-method anaysis of family systems: Emotional autonomy in young adulthood as related to oral dependency, family intrusiveness, and perceived social support*. Doktora tezi. The Ohio State University, Ohio.
- Toktamış, A. (2008). *Erinlik dönemi öğrencilerin ebeveyn tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tulviste, T. (2011). Autonomy, educational plans, and self-esteem in institution reared and home-reared teenagers in Estonia. *Youth Society*, 43 (4),1335- 1354.
- Tung, S. ve Dhillon, R. (2006). Emotional autonomy in relation to family enviroment: A gender perspective. *Journal of The Indian Academy of Applied Psychology*, 32 (3), 201-212.
- Uzunel, A. (2016). *Lise öğrencilerinin anne baba tutumları ile mükemmeliyetçi öz-sunum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Kocaeli İli örneği)*. Yüksek Lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Yalnız, A. (2014). *Algılanan anne baba tutumları, kendini sabotaj ve öz-yeterlik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.
- Yatgın, S. (2014). *Lise öğrencilerinde akademik ertelemeinin algılanan anne baba tutumlarına göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Yavuzer, H. (1991). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi (16. Basım)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuğu tanımak ve anlamak: Ana-babaların en çok sorduğu sorular ve cevaplarıyla*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A. Ve Ekşi, H. (2011). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları*. İstanbul: Timaş.
- Yektaş, Ç. (2013). *Depresyon tanılı kız ergenlerde intihar davranışının doğası ve gelişimsel bağlamı: Kimlik duygusu, ergen-ebeveyn ilişkileri ve duygusal özerklik*. Tıpta uzmanlık tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Çalışan Anne ve Çocuk*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Yıldız-Bıçakçı, M. (2004). *Annesi çalışan ve annesi çalışmayan çocukların benlik imajlarının ve anne babalarını algılamalarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız-Peker, A. (2012). *Lise öğrencilerinde risk alma davranışının akran baskısı, anababa tutumları ve çok boyutlu algılanan sosyal desteğe göre yordanması*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yılmaz, A. (2000). Anne baba tutum ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh sağlığı Dergisi* : 7(3).
- Yılmaz, A. (2009). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin anne-baba tutumları ile kararsızlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Yılmaz, Y. (2007). *Anne-baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarısı ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Youniss, J. ve Smollar, J. (1985). Adolescent Relations with Mothers, Fathers and Friends. *Health*, 7 (5).
- Yörükoğlu, A. (2006). *Çocuk ruh sağlığı: Çocuğun kişilik gelişimi, eğitimi ve ruhsal sorunları*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zimmer Gembeck, M. J. ve Collins, W. A. (2003). *Autonomy development during adolescence*. G.R. Adams ve M.D. Berzonsky (Ed.). Blackwell Handbook of Adolescence. (s. 175-205). Massachusetts: Blackwell Publishing.
- Zimmer-Gembeck, M. J., Madsen, S. D. ve Hanisch, M. (2011). Connecting the intrapersonal to the interpersonal: Autonomy, voice, parents, and romantic relationships in emerging adulthood. *European Journal Of Developmental Psychology*, 8 (5), 509–525.

## EKLER

### Ek-1: Valilik Onayı



T.C.  
DÜZCE VALİLİĞİ  
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 10240236-605.01-E.21398811  
Konu : Araştırma İzni

09.11.2018

MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE  
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı  
34722 Kadıköy/İSTANBUL

- İlgi : a) 22/08/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E.12607291 sayılı (2017/25) Genelge.  
b) Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 02/10/2018 tarihli ve E.1800263912 sayılı yazısı.  
c) 06/11/2018 tarihli ve E. 21104695 sayılı Valilik Oluru.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Fatma KOÇ'un ilgi (b) yazı ekinde bulunan "Ergenlerde Anne Baba Tutumları İle Duygusal Özerlik Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Düzce İli Örneği)" konulu araştırmasına veri sağlamak amacıyla konulu tezi kapsamında ilimiz merkezinde ve Yığılca İlçesinde bulunan ekte adı geçen 8 okuldaki lise öğrencilerine uygulamaya yönelik izin talebinin uygun görüldüğüne dair, ilgi (c) makam onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

Murat YİĞİT  
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: Valilik Oluru ve Ekleri ( 4 sayfa)

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ	
Tarih	16-11-2018
Sayı	1880320168
Bürosu	302-08-01

Güvenli Elektronik İmza  
Aslı ile Aynıdır.

09 Kasım 2018

Hikmet ALTINIŞIK  
V.H.K.L.

Öğr. İşl. Daire Başkanı  
15.11.18  
M.B.

Adres: Valilik Konağı D Blok İl Millî Eğitim Müdürlüğü  
Merkez/Düzce  
Elektronik Ağ: düzce.meb.gov.tr  
e-posta: istatistik81@meb.gov.tr

Bilgi için: Müzeyyen İRFANOĞLU-VHKİ

Tel: 0 (380) 524 13 80/1622  
Faks: 0 (380) 524 13 83

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 69d7-2cf7-3d57-a438-3ff6 kodu ile teyit edilebilir.



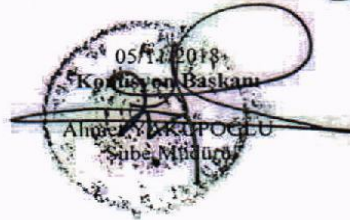
T.C.  
DÜZCE VALİLİĞİ  
Düzce İl Millî Eğitim Müdürlüğü  
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Fatma KOC
Kurumu / Üniversitesi	Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Araştırma yapılacak iller	Düzce
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Düzce İl Merkezi Cumhuriyet, Arsal Anadolu Lisesi, Adnan Menderes, Zübeyde Hanım, Yavuz Selim MTAL, Güzel Sanatlar Lisesi, Düzce Fen Lisesi, Yığılca Anadolu İHL 9., 10., 11., 12. Sınıf öğrencilerine yönelik
Araştırmanın konusu	'Ergenlerde anne Baba Tutumları ile Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi ( Düzce İli Örneği)'
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma önerisi	Araştırma önerisi Düzce İl Merkezi Cumhuriyet, Arsal Anadolu Lisesi, Adnan Menderes, Zübeyde Hanım, Yavuz Selim MTAL, Güzel Sanatlar Lisesi, Düzce Fen Lisesi, Yığılca Anadolu İHL 9., 10., 11., 12. Sınıf öğrencilerine yönelik 'Ergenlerde anne Baba Tutumları ile Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Düzce İli Örneği)' belirlenen takvime göre yapılmak istenmektedir
Veri toplama araçları	Veli İzin Belgesi, Öğrenci Anketi
Görüş istenilecek Birim/Birimler	Yok
İletişim Bilgileri	Var
Yükümlülükler	<b>Araştırmacı;</b> *Uygulama veya çalışma takviminde değişiklikleri bildirmeye, * Araştırmayı araştırma çalışma takviminde belirtilen süre içerisinde teslim etmek, * Yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde, Bakanlıktan izin alanlar EARGED Başkanlığına, İl'de izin alanlar millî eğitim müdürlüğüne araştırmanın iki örneğini CD'ye kayıtlı olarak vermeyi taahhüt eder (EK-1)
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Araştırma önerisi Düzce İl Merkezi Cumhuriyet, Arsal Anadolu Lisesi, Adnan Menderes, Zübeyde Hanım, Yavuz Selim MTAL, Güzel Sanatlar Lisesi, Düzce Fen Lisesi, Yığılca Anadolu İHL 9., 10., 11., 12. Sınıf öğrencilerine yönelik 'Ergenlerde anne Baba Tutumları ile Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Düzce İli Örneği)' belirlenen takvime göre yapılmak istenmektedir. Araştırmanın; Millî Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2017/25 nolu Genelgesi doğrultusunda uygulanmasında sakınca <b>bulunmamaktadır</b> . Aynı genelgenin 4. Maddesine göre 2018/2019 eğitim öğretim yılında da araştırmaya devam edilmek istendiğinden <b>2019/2020 eğitim öğretim yılı için izin süresi uzatma işlemleri</b> yapılmak zorundadır.	
Komisyon kararı	Araştırma izni verilmesine oybirliği ile karar verilmiştir.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	Muhalif üye bulunmamaktadır.

KOMİSYON

  
Ali CANBAZ  
Üye

  
Kudret ÇİÇEK  
Üye



## Ek-2: Kullanılan Ölçekler

Ek-2

Sevgili öğrenciler, bu bilgi formu Marmara Üniversitesi'nde gerçekleştirilen bir araştırmada kullanılmak üzere sizler hakkında bilgi edinmek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz; istenilen bilgileri yazınız, size uygun olanın karşısına çarpı (x) işareti koyunuz. Bütün soruları cevaplandırmanız araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Bu bilgiler araştırma dışında hiçbir amaç için kullanılmayacaktır, başkalarıyla paylaşılmayacaktır. İçten cevaplarınız ve katılımınız için teşekkür ederim.

Fatma KOC  
Marmara Üniversitesi  
Eğitim Bilimleri Enstitüsü  
PDR Yüksek Lisans Öğrencisi

**1. Cinsiyetiniz:**

Kız  Erkek

**2. Okulunuz :**

Anadolu İİHL  And. Meslek L.  Anadolu L.  Fen L.  Sosyal B. L.  Spor L.  Güzeli Sanatlar L.

**3. Sınıfınız :**

9  10  11  12

**4. Akademik başarı durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz? :**

düşük  orta  yüksek

**5. Ailenizin ekonomik düzeyi:**

Düşük  orta  yüksek

**6. Kardeş sayısı:**

Tek çocuk  iki kardeş  3+ kardeş

**7. Siz kaçınıcı çocuksunuz:**

İlk  Son  ortanca( ikinci, üçüncü...)

**8. Anne- Baba birliktelik durumu:**

Birlikte  Ayrı

**9. Yatılı okuma durumu:**

Yatılı Okuyorum  Ailemle Kalıyorum

\*Açıklama: Her ifade için yalnızca bir kutucuğu işaretleyiniz. Ölçekteki ifadeler sizin durumunuza tam uymuyor ise lütfen soruyu **BOŞ BIRAKMAYINIZ** ve en yakın seçeneği işaretleyiniz.

		Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Bana uygun	Bana tamamen uygun
1	Anne-babam ve ben her konuda anlaşırız.				
2	Bir problemi kendi başıma çözmeyi denemeden önce anne-babamdan yardım isterim.				
3	Anne-babam ve ben bile onlar her zaman haklıdır.				
4	Gençlerin bazı şeyleri anne-babaları yerine en yakın arkadaşına danışması daha iyidir.				
5	Yanlış bir şey yaptığımda, ailemin benim için her şeyi yoluna koyacağına güvenirim.				
6	Benimle ilgili anne-babamın bilmediği bazı şeyler var.				
7	Anne-babam benimle ilgili bilinmesi gereken her şeyi bilir.				
8	Anne-babamla aynı görüşlere sahip olmaya çalışırım.				
9	Arkadaşlarımdan biriyle sorun yaşarsam, ne yapacağıma karar vermeden önce konuyu annem ya da babamla tartışırım.				
10	Anne-babam onlarla beraber değilken neler yaptığımı bilseler şaşırırlardı.				
11	anne ya da baba olduğumda çocuklarıma aynen kendi anne-babamın bana davrandığı gibi davranacağım.				
12	Anne-baba olduğum zaman, kendi anne babamdan farklı olarak yapacağım şeyler var.				
13	Anne-babam çok nadir hata yapar.				
14	Anne-babamın benim gerçekten kim olduğumu anlamalarını isterdim.				





Ek-2

		Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun
	*Siz, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek işaretlemenizdir.					
1	Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.					
2	Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir					
3	Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.					
4	Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmış gibi beni koruyup kollamaya çalışır.					
5	Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.					
6	Arkadaşlarımı eve çağırma izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı					
7	Elinden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir.					
8	Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.					
9	Bana hükmetmeye çalışır.					
10	Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.					
11	Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir					
12	Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.					
13	Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim					
14	Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmam gerektiğini bana açıklar.					
15	Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçıdır					
16	Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.					
17	Sevmediğim yemekleri, bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.					
18	Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.					
19	Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.					
20	Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.					
21	Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.					
22	Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.					
23	Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.					
24	Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.					
25	Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanırdı.					
26	Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.					
27	Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.					
28	Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.					
29	Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.					
30	Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamıştır.					
31	Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır					
32	Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.					
33	Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.					
34	İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.					
35	Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.					
36	Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.					
37	Beni olduğum gibi kabul etmiştir.					
38	Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.					
39	Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir					
40	Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.					

